

॥ तैत्तिरीय संहिता ॥

॥ काण्डम् १ ॥

॥प्रथमः प्रश्नः॥

॥तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे प्रथमः प्रश्नः॥

इ॒षे त्वो॒र्जे त्वा॑ वा॒यवः॑ स्थोपा॒यवः॑ स्थ दे॒वो वः॑ सवि॒ता
 प्रा॒रप॑यतु श्रेष्ठ॑तमा॒य क॑र्मण॒ आ प्या॑यध्वम॒घ्निया दे॒वभा॒गमूर्ज॑स्वतीः
 पय॑स्वतीः प्र॒जाव॑तीरनमी॒वा अ॑य॒क्ष्मा मा वः॑ स्तेन ई॒शत॑ मा॒
 ऽघ॑श॒सो रु॒द्रस्य॑ हे॒तिः परि॑ वो वृणक्तु ध्रु॒वा अ॒स्मिन्गोप॑तौ स्यात
 ब॒ह्वीर्य॑ज॒मान॑स्य प॒शून्पा॑हि॥ (१)

इ॒षे त्रिच॑त्वारि॒ंशत्॥ [१]

य॒ज्ञस्य॑ घो॒षद॑सि प्रत्यु॑ष्ट॒ रक्षः॑ प्रत्यु॑ष्टा अरा॑तयः
 प्रेय॑म॒गाद्वि॑षणा॒ ब॒र्हिर॑च्छ॒ मनु॑ना कृ॒ता स्व॒धया॑ वि॒त॑ष्टा त
 आ॒व॑हन्ति क॒वयः॑ पु॒रस्ता॑द्वे॒वेभ्यो॑ जुष्ट॑मि॒ह ब॒र्हि॒रा॒सदे॑ दे॒वानां॑
 परि॑षू॒तम॑सि व॒र्षवृ॑द्धम॒सि दे॒व॑ब॒र्हिर्मा त्वा॑ऽन्व॒ङ्गा ति॒र्यक्प॑र्व
 ते रा॒ध्या॑समाच्छे॒त्ता ते मा रि॑पुं दे॒व॑ब॒र्हिः श॒तव॑ल्शं वि रो॒ह
 स॒हस्र॑वल्शा (२)

वि व॒यः रु॒हेम॑ पृथि॒व्याः स॒म्पृचः॑ पा॒हि सु॒स॒म्भृता॑ त्वा
 स॒म्भ॒रा॒म्यदि॑त्यै रा॒स्त्रा॑ऽसीन्द्रा॒ण्यै स॒न्न॒ह॒नं पू॒षा ते॑ ग्र॒न्थिं ग्र॑न्थातु
 स ते मा॑ऽऽस्था॒दिन्द्र॑स्य त्वा बा॒हुभ्या॑मुद्यच्छे॒ बृह॑स्पते॑र्मूर्धा
 ह॑रा॒म्युर्व॑न्तरि॒क्षम॑न्वि॒हि दे॒व॒ङ्गम॑सि॥ (३)

सहस्रं वल्शा अष्टात्रिंशच्च॥ [२]

शुन्धं दैव्याय कर्मणे देवयज्यायै मातरिश्वनो घर्मो-
ऽसि द्यौरसि पृथिव्यसि विश्वधाया असि परमेण धाम्ना
दृ॒ह॒स्व॒ मा ह्वा॒र्व॒सू॒नां प॒वि॒त्र॒म॒सि श॒त॒धा॒रं व॒सू॒नां प॒वि॒त्र॒म॒सि
स॒ह॒स्रं॑ धा॒रं हु॒तः स्तो॒को हु॒तो द्र॒प्सो॑ऽग्नये बृ॒ह॒ते ना॒काय॒ स्वाहा
द्या॒वापृ॒थि॒वीभ्या॑ ५ सा वि॒श्वायुः सा वि॒श्वव्य॑चाः सा वि॒श्वक॑र्मा
सम्पृ॑च्यध्व॒मृता॒वरी॑रू॒र्मिणी॑र्मधु॒म॒त्त॒मा म॒न्द्रा ध॒न॒स्य सा॒तये॒ सोमे॑न
त्वाऽऽत॑न॒न्मीन्द्रा॑य॒ दधि॒ वि॒ष्णो ह॒व्यं र॑क्षस्व॥ (४)

सोमेनाष्टौ च॥ [३]

कर्मणे वां देवेभ्यः शकेयं वेषाय त्वा प्रत्युष्टं रक्षः प्रत्युष्टा
अरा॑तयो॒ धूर॑सि॒ धूर्व॒ धूर्व॑न्तं॒ धूर्व॒ तं यो॑ऽस्मान्धूर्व॑ति॒ तं धूर्व॒ यं
व॒यं धूर्वा॑म॒स्त्वं दे॒वाना॑म॒सि स॒स्त्रि॒त॒मं प॒प्रि॒त॒मं जुष्ट॑त॒मं वहि॑त॒मं
दे॒व॒हू॒त॒म॒हु॒त॒म॒सि ह॒वि॒र्धानं॑ दृ॒ह॒स्व॒ मा ह्वा॑र्मि॒त्रस्य॑ त्वा चक्षु॑षा
प्रेक्षे॒ मा भे॑र्मा सं वि॒क्था॒ मा त्वा॑ (५)

हि॒सि॒ष॒मु॒रु वा॒ताय॑ दे॒वस्य॑ त्वा स॒वि॒तुः प्र॑स॒वेऽश्वि॑नो॒र्बा॒हुभ्या॑
पू॒ष्णो ह॒स्ताभ्या॑म॒ग्नये॒ जुष्टं॑ नि॒र्व॒पा॒म्य॒ग्री॒षोम॑भ्यामि॒दं दे॒वाना॑मि॒द॒मं
नः स॒ह स्फा॑त्यै त्वा ना॒रा॑त्यै सु॒व॒र॒भि वि॒ ख्ये॑षं वै॒श्वान॑रं
ज्योति॑र्दृ॒ह॒न्ता॒न्दुर्या॑ द्या॒वापृ॒थि॒व्योर्ब॒न्त॒रि॒क्ष॒म॒न्वि॒ह्यदि॑त्यास्त्वो-

प॒स्थे सा॒दया॒म्यग्रे॑ ह॒व्यः र॑क्षस्व॥ (६)

मा त्वा प॒द्वत्वा॒रिः श॒च॥ [४]

दे॒वो वः॑ स॒वि॒तोत्पु॑ना॒त्वच्छि॑द्रेण प॒वि॒त्रेण॑ व॒सोः सूर्य॑स्य
र॒श्मिभि॑रापो॒ दे॒वीर॑ग्रेपुवो अ॒ग्रेगु॑वोऽग्रं इ॒मं य॒ज्ञं न॑य॒ताग्रे॑
य॒ज्ञप॑तिं धत्त युष्मा॒निन्द्रो॑ऽवृणीत वृ॒त्रतू॑र्ये यू॒यमिन्द्र॑मवृणीध्वं
वृ॒त्रतू॑र्ये प्रोक्षि॑ताः स्था॒ग्नये॑ वो जुष्टं प्रोक्षा॑म्य॒ग्रीषो॑मा॒भ्याः
शु॒न्धध्वं॑ दे॒व्याय॑ कर्म॒णे दे॒वय॑ज्याया अव॑धूतः रक्षोऽव॑धूता
अ॒रा॒तयो॑ऽदि॒त्यास्त्व॑गंसि॒ प्रति॑ त्वा (७)

पृ॒थि॒वी वै॑त्त्वधि॒षव॑णमसि वानस्प॒त्यं प्रति॑ त्वा-
ऽदि॒त्यास्त्व॑ग्वै॒त्त्वग्रे॑स्त॒नूर॑सि वा॒चो वि॒सर्ज॑नं दे॒ववी॑तये त्वा
गृ॒ह्णाम्य॑द्रि॒रसि॑ वानस्प॒त्यः स इ॒दं दे॒वेभ्यो॑ ह॒व्यः सु॑शमि
शमि॒ष्वेष॑मा व॒दोर्ज॑मा व॒द द्यु॑मद्व॒दत॑ वयः स॒ङ्घातं॑ जै॒ष्म
व॒रुष॑वृद्धमसि॒ प्रति॑ त्वा व॒रुष॑वृद्धं वेत्तु प॒रापू॑तः रक्षः प॒रापू॑ता
अ॒रा॒तयो॑ रक्ष॑सां भा॒गोऽसि॑ वा॒युर्वो वि॒वि॒नक्तु॑ दे॒वो वः॑ स॒वि॒ता
हि॒र॒ण्यपा॑णिः प्रति॑ गृ॒ह्णातु॑॥ (८)

त्वा भा॒ग एका॑दश च॥ [५]

अव॑धूतः रक्षोऽव॑धूता अ॒रा॒तयो॑ऽदि॒त्यास्त्व॑गंसि॒ प्रति॑ त्वा
पृ॒थि॒वी वै॑त्तु दि॒वः स्क॑म्भ॒नि॒रसि॑ प्रति॒ त्वाऽदि॒त्यास्त्व॑ग्वै॒त्तु धि॒षणा॑-
ऽसि प॒र्व॒त्या प्रति॑ त्वा दि॒वः स्क॑म्भ॒निर्वै॑त्तु धि॒षणा॑ऽसि पा॒र्व॒तेयी

प्रति॑ त्वा पर्व॑तिर्व॑त्तु दे॒वस्य॑ त्वा सवि॒तुः प्र॑स॒वेऽश्वि॑नोर्बा॒हुभ्या॑ पृ॒ष्णो
हस्ता॑भ्या॒मधि॑वपामि धा॒न्यम॑सि धिनु॒हि दे॒वान्प्रा॑णाय॑ त्वाऽपा॒नाय॑
त्वा व्या॒नाय॑ त्वा दी॒र्घाम॑नु प्रसि॑ति॒मायु॑षे धां दे॒वो वः॑ सवि॒ता
हिर॑ण्यपाणिः॒ प्रति॑ गृह्णातु॥ (९)

प्राणायं त्वा पञ्चदश च॥ [६]

धृष्टि॑रसि॒ ब्रह्म॑ य॒च्छापा॑ऽग्नेऽग्नि॒मामा॑दं जहि॒ निष्क्र॑व्यादः
से॒धा दे॒वय॑जं वह॒ निर्द॑ग्धः रक्षो॒ निर्द॑ग्धा अरा॑तयो ध्रु॒वम॑सि
पृथि॑वीं दृ॒हाऽऽयु॑र्दृ॒ह प्र॒जां दृ॒ह स॒जा॒तान॒स्मै यज॑मानाय॒
पर्य॑ह ध॒त्रम॑स्य॒न्तरि॑क्षं दृ॒ह प्रा॒णं दृ॒हापा॑नं दृ॒ह स॒जा॒तान॒स्मै
यज॑मानाय॒ पर्य॑ह ध॒रुण॑मसि॒ दिवं॑ दृ॒ह चक्षु॑र् (१०)

दृ॒ह श्रो॑त्रं दृ॒ह स॒जा॒तान॒स्मै यज॑मानाय॒ पर्य॑ह धर्मा॑ऽसि॒
दिशो॑ दृ॒ह योनि॑ दृ॒ह प्र॒जां दृ॒ह स॒जा॒तान॒स्मै यज॑मानाय॒ पर्य॑ह
चितः॑ स्थ प्र॒जाम॑स्मै र॒यिम॑स्मै स॒जा॒तान॒स्मै यज॑मानाय॒ पर्य॑ह
भृगू॑णामङ्गि॒रसां॑ तप॑सा तप्य॒ध्वं या॑नि घ॒र्मे कृ॒पाला॑न्युपचि॒न्वन्ति॑
वे॒धसः॑। पू॒ष्णस्ता॑न्यपि॒ व्रत॑ इन्द्र॒वायू॑ वि मु॒ञ्चता॑म्॥ (११)

चक्षुर्गृष्टाचत्वारिंशच्च॥ [७]

सं व॑पामि॒ समा॑पो अ॒द्विर॑ग॒मत् समो॑ष॒धयो॒ रसे॑न॒ सः
रे॒वती॒र्जग॑तीभि॒र्मधु॑मती॒र्मधु॑मतीभिः सृ॒ज्यध्व॑म॒द्भ्यः परि॒ प्रजा॑ताः

स्थ॒ सम॒द्भिः पृ॒च्यध्वं॑ जन॑यत्यै त्वा॒ सं यौ॑म्य॒ग्रये॑ त्वा॒ऽग्नीषो॑मा॒भ्यां
 म॒खस्य॑ शिरो॑ऽसि घ॒र्मोऽसि॑ वि॒श्वायु॑रुरु प्र॑थस्वोरु ते॑ य॒ज्ञप॑तिः
 प्रथतां॑ त्वचं॑ गृ॒ह्णीष्वा॑ऽन्तरि॑त॒ः रक्षो॑ऽन्तरि॑ता अ॒रा॑तयो दे॒वस्त्वा॑
 सवि॑ता श्र॑पयतु॒ वर्षे॑ष्ठे अधि॑ नाके॒ऽग्निस्ते॑ त॒नुवं॑ मा॒ऽति॑ धा॒गग्ने॑
 ह॒व्यः र॑क्षस्व॒ सं ब्र॑ह्म॒णा पृ॒च्यस्वैक॑ताय॒ स्वाहा॑ द्वि॒ताय॒ स्वाहा॑
 त्रि॒ताय॒ स्वाहा॑॥ (१२)

स॒विता॒ द्वावि॑शतिश्च॥ [८]

आद॑द॒ इन्द्र॑स्य बा॒हुर॑सि दक्षि॑णः स॒हस्र॑भृष्टिः श॒तते॑जा
 वा॒युर॑सि ति॒ग्मते॑जाः पृथि॑वि दे॒वय॑ज॒न्योष॑ध्यास्ते मूलं॑ मा
 हि॑सि॒षम॑प॒हतो॑ऽरुः पृथि॑व्यै ब्र॒जं ग॑च्छ गो॒स्थानं॑ व॒र्षतु॑ ते
 द्यौर्ब॑धान दे॒व स॒वितः॑ पर॒मस्या॑ परा॒वति॑ श॒तेन॑ पा॒शैर्यो॑ऽस्मान्द्वेष्टि
 यं च॑ व॒यं द्वि॑ष्मस्तमतो॒ मा मौ॑गप॒हतो॑ऽरुः पृथि॑व्यै दे॒वय॑ज॒न्यै
 ब्र॒जं (१३)

ग॑च्छ गो॒स्थानं॑ व॒र्षतु॑ ते द्यौर्ब॑धान दे॒व स॒वितः॑ पर॒मस्या॑
 परा॒वति॑ श॒तेन॑ पा॒शैर्यो॑ऽस्मान्द्वेष्टि यं च॑ व॒यं द्वि॑ष्मस्तमतो॒ मा
 मौ॑गप॒हतो॑ऽरुः पृथि॑व्या अदे॒वय॑जनो ब्र॒जं ग॑च्छ गो॒स्थानं॑ व॒र्षतु॑
 ते द्यौर्ब॑धान दे॒व स॒वितः॑ पर॒मस्या॑ परा॒वति॑ श॒तेन॑ पा॒शैर्यो॑ऽस्मान्द्वेष्टि
 यं च॑ व॒यं द्वि॑ष्मस्तमतो॒ मा (१४)

मौ॑ग॒रुस्ते॒ दि॒वं मा॒ स्कान्॑ वस॑वस्त्वा॒ परि॑गृह्णन्तु॒ गाय॑त्रेण॒

छन्दसा रुद्रास्त्वा परिगृह्णन्तु त्रैष्टुभेन छन्दसाऽऽदित्यास्त्वा
 परिगृह्णन्तु जागतेन छन्दसा देवस्य सवितुः सुवे कर्म कृण्वन्ति
 वेधसं ऋतमस्यृतसदनमस्यृतश्रीरसि धा असि स्वधा अस्युर्वी
 चासि वस्वी चासि पुरा क्रूरस्य विसृपो विरप्शिन्नुदादाय
 पृथिवीं जीरदानुर्यामैरयं चन्द्रमसि स्वधाभिस्तान्धीरांसो अनुदृश्यं
 यजन्ते॥ (१५)

देवयजन्ये ब्रजन्तमतो मा विरप्शिन्नेकादश च॥ [१]

प्रत्युष्टं रक्षः प्रत्युष्टा अरातयोऽग्नेर्वस्तेजिष्ठेन तेजसा
 निष्टपामि गोष्ठं मा निर्मृक्षं वाजिनं त्वा सपत्नसाहं सम्माज्मि
 वाचं प्राणं चक्षुः श्रोत्रं प्रजां योनिं मा निर्मृक्षं वाजिनीं त्वा
 सपत्नसाहीं सम्माज्म्याशासाना सौमनसं प्रजां सौभाग्यं
 तनूम्। अग्नेरनुव्रता भूत्वा सन्नह्ये सुकृताय कम्। सुप्रजसंस्त्वा
 वयं सुपत्नीरुपं (१६)

सेदिम। अग्ने सपत्नदम्भेनमदब्धासो अदाभ्यम्। इमं विष्यामि
 वरुणस्य पाशं यमबन्धीत सविता सुशेवः। धातुश्च योनौ सुकृतस्य
 लोके स्योनं मे सह पत्यां करोमि। समायुषा सम्प्रजया समग्ने
 वर्चसा पुनः। सम्पत्नी पत्याऽहं गच्छे समात्मा तनुवा मम। महीनां
 पयोऽस्योषधीनां रसस्तस्य तेऽक्षीयमाणस्य निर् (१७)

वंपामि महीनां पयोऽस्योषधीनां रसोऽदब्धेन त्वा चक्षुषा-

ऽवेक्षे सुप्रजास्त्वाय तेजोऽसि तेजोऽनु प्रेह्यग्निस्ते तेजो मा वि
 नैदग्नेर्जिह्वाऽसि सुभूर्देवानां धाम्नेधाम्ने देवेभ्यो यजुषेयजुषे भव
 शुक्रमसि ज्योतिरसि तेजोऽसि देवो वः सवितोत्पुनात्वच्छिद्रेण
 पवित्रेण वसोः सूर्यस्य रश्मिभिः शुक्रं त्वां शुक्रायां धाम्नेधाम्ने
 देवेभ्यो यजुषेयजुषे गृह्णामि ज्योतिस्त्वा ज्योतिष्यर्चिस्त्वाऽर्चिषि
 धाम्नेधाम्ने देवेभ्यो यजुषेयजुषे गृह्णामि॥ (१८)

उप नो रश्मिभिः शुक्रं पोडश च॥ [१०]

कृष्णोऽस्याखरेष्ठोऽग्नये त्वा स्वाहा वेदिरसि बर्हिषे त्वा
 स्वाहा बर्हिरसि सुग्न्यस्त्वा स्वाहा दिवे त्वाऽन्तरिक्षाय त्वा
 पृथिव्यै त्वा स्वधा पितृभ्य ऊर्भव बर्हिषद्भ्य ऊर्जा पृथिवीं
 गच्छत विष्णोः स्तूपोऽस्यूर्णाम्रदसं त्वा स्तृणामि स्वासस्थं देवेभ्यो
 गन्धर्वोऽसि विश्वावसुर्विश्वस्मादीषतो यजमानस्य परिधिरिड
 ईडित इन्द्रस्य बाहुरसि (१९)

दक्षिणो यजमानस्य परिधिरिड ईडितो मित्रावरुणौ
 त्वोत्तरतः परिधत्तां ध्रुवेण धर्मणा यजमानस्य परिधिरिड ईडितः
 सूर्यस्त्वा पुरस्तात्पातु कस्याश्चिदभिशस्त्या वीतिहोत्रं त्वा कवे
 द्युमन्तं समिधीमह्यग्रे बृहन्तमध्वरे विशो यत्रे स्थो वसूनां
 रुद्राणामादित्यानां सदसि सीद जुहूरुपभृद्भुवाऽसि घृताची नाम्ना

प्रियेण नाम्नां प्रिये सदसि सीदेता असदन्त्सुकृतस्य लोके ता
विष्णो पाहि पाहि यज्ञं पाहि यज्ञपतिं पाहि मां यज्ञनियम्॥ (२०)

बाहुरसि प्रिये सदसि पञ्चदश च॥ [११]

भुवनमसि वि प्रथस्वाग्ने यष्टरिदं नमः। जुह्वेह्यग्निस्त्वा ह्वयति
देवयज्याया उपभृदेहि देवस्त्वा सविता ह्वयति देवयज्याया
अग्नाविष्णू मा वामव क्रमिषं वि जिहाथां मा मा सन्तांसं लोकं
मे लोककृतौ कृणुतं विष्णोः स्थानमसीत इन्द्रो अकृणोद्वीर्याणि
समारभ्योर्ध्वो अध्वरो दिविस्पृशमहुतो यज्ञो यज्ञपतेरिन्द्रावान्त्सु-
स्वाहा बृहद्वाः पाहि मांऽग्ने दुश्चरितादा मा सुचरिते भज मुखस्य
शिरोऽसि सं ज्योतिषा ज्योतिरङ्गाम्॥ (२१)

अहुत एकविंशतिश्च॥ [१२]

वाजस्य मा प्रसवेनोद्ग्राभेणोदग्रभीत्। अथा सपत्नां इन्द्रो मे
निग्राभेणाधरा अकः। उद्ग्राभं च निग्राभं च ब्रह्म देवा अवीवृधन्।
अथा सपत्नानिन्द्राग्नी मे विषूचीनान्व्यस्यताम्। वसुभ्यस्त्वा
रुद्रेभ्यस्त्वाऽऽदित्येभ्यस्त्वाऽक्तं रिहाणा वियन्तु वयः। प्रजां
योनिं मा निर्मृक्षमा प्यायन्तामाप ओषधयो मरुतां पृषतयः स्थ
दिवं (२२)

गच्छ ततो नो वृष्टिमेरय। आयुष्पा अग्नेऽस्यायुर्मे पाहि चक्षुष्पा
अग्नेऽसि चक्षुर्मे पाहि ध्रुवाऽसि यं परिधिं पर्यधत्था अग्ने देव

प॒णिभिर्वी॒यमाणः॑ । तन्त॑ ए॒तमनु॑ जोषं॑ भ॒रामि॑ ने॒देष॑ त्वद॑प॒चेतया॑तै
य॒ज्ञस्य॑ पाथ॒ उप॒ समित॑ ५ स॒ंस्त्राव॑भा॒गाः स्थे॒षा बृ॒हन्तः॑ प्र॒स्तरे॒ष्ठा
ब॒र्हिषद॑श्च (२३)

दे॒वा इ॒मां वाच॑म॒भि विश्वे॑ गृ॒णन्त॑ आ॒सद्या॑स्मिन्ब॒र्हिषि॑
मादय॑ध्वम॒ग्नेर्वा॒मप॑न्नगृहस्य॒ सद॑सि सा॒दयामि॑ सु॒म्राय॑ सु॒मिनी॑ सु॒म्रे
मां धत्तं॑ धुरि॑ धुर्यो॑ पा॒तम॒ग्नेऽद॒व्यायोऽशी॑ततनो पा॒हि मा॒ऽद्य दि॒वः
पा॒हि प्र॑सि॒त्यै पा॒हि दुरि॑ष्ठ्यै पा॒हि दुर॑द्भ॒न्यै पा॒हि दु॒श्चरि॑ता॒दवि॑षन्नः
पि॒तुं कृ॑णु सु॒षदा॑ योनि॑ ५ स्वाहा॒ देवा॑ गा॒तुवि॑दो गा॒तुं वि॒त्वा
गा॒तुमि॑त॒ मन॑सस्पत इ॒मं नो॑ देव दे॒वेषु॑ य॒ज्ञ ५ स्वाहा॑ वा॒चि स्वाहा॑
वाते॑ धाः॥ (२४)

दिवश्च वि॒त्वा गा॒तुत्रयो॑दश च॥ [१३]

उ॒भा वा॑मिन्द्रा॒ग्नी आ॑हुव॒ध्या उ॒भा रा॑धंसः सु॒ह मा॑द॒यध्वै॑ । उ॒भा
दा॒तारा॑वि॒षा ५ र॑यी॒णामु॒भा वाज॑स्य सा॒तये॑ हुवे वाम् । अश्र॑व॒ ५
हि भूरि॑दाव॒त्तरा॑ वां वि जा॑मातुरु॒त वां घा॑ स्या॒लात् । अथा॒
सोम॑स्य॒ प्रय॑ती युव॒भ्यामिन्द्रा॑ग्नी॒ स्तोमं॑ जनयामि॒ नव्य॑म् । इन्द्रा॑ग्नी
नव॑तिं पुरो॑ दा॒सप॑त्नीरधूनुतम् । सा॒कमे॑के॒न क॑र्मणा । शुचिं॑ नु स्तोमं॒
नव॑जातम॒द्येन्द्रा॑ग्नी वृ॒त्रह॑णा जुषेथा॑म्॥ (२५)

उ॒भा हि वा॑ ५ सु॒हवा॑ जोह॑वीमि॒ ता वाज॑ ५ स॒द्य उ॑शते
धेष्ठा॑ । व॒यमु॑ त्वा पथस्पते॒ रथं॑ न वाज॑सातये । धि॒ये पू॑षन्नयुज्महि ।

पथस्पथः परिपतिं वचस्या कामेन कृतो अभ्यानङ्कम्। स नो
 रासच्छुरुधश्चन्द्राग्रा धियं धियं सीषधाति प्र पूषा। क्षेत्रस्य पतिना
 वयं हितेनैव जयामसि। गामश्च पोषयित्वा स नो (२६)

मृडातीदृशे। क्षेत्रस्य पते मधुमन्तमूर्मि धेनुरिव पयो
 अस्मासु धुक्वा मधुश्चुतं घृतमिव सुपूतमृतस्य नः पतयो
 मृडयन्तु। अग्रे नयं सुपथा राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि
 विद्वान्। युयोध्यंस्मञ्जुराणमेनो भूर्यिष्ठान्ते नम उक्तिं विधेम।
 आ देवानामपि पन्थामगन्म यच्छक्रवाम तदनु प्रवोढुम्।
 अग्निर्विद्वान्त्स यंजाथ (२७)

सेदु होता सो अध्वरान्त्स ऋतून्कल्पयाति। यद्वाहिष्ठं तदग्नये
 बृहदर्च विभावसो। महिषीव त्वद्रयिस्त्वद्वाजा उदीरते। अग्रे त्वं
 पारया नव्यो अस्मान्स्वस्तिभिरति दुर्गाणि विश्वा। पूश्च पृथ्वी
 बहुला न उर्वी भवा तोकाय तनयाय शं योः। त्वमग्रे व्रतपा
 असि देव आ मर्त्येष्व। त्वं यज्ञेष्वीड्यः। यद्वो वयं प्रमिनाम
 व्रतानि विदुषा देवा अविदुष्टरासः। अग्निष्टद्विश्चमा पृणाति विद्वान्
 येभिर्देवां ऋतुभिः कल्पयाति॥ (२८)

जुषेथामा स नो यजादा त्रयोविंशतिश्च॥ [१४]

[इषे त्वां यज्ञस्य शुन्ध्वं कर्मणे देवोऽवधूतन्धृष्टिः सं वपाम्या दंदे प्रत्युष्टं कृष्णोऽसि भुवनमसि
 वाजस्योभा वां चतुर्दश॥१४॥ इषे दं ह भुवनमष्टाविंशतिः॥२८॥ इषे त्वां कल्पयाति॥]

॥द्वितीयः प्रश्नः॥

॥तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः॥

आपं उ॒न्दन्तु जी॒वसे॑ दी॒र्घायु॑त्वाय॒ वर्च॑स॒ ओष॑धे॒ त्राय॑स्वैन॒ऽ
स्वधि॑ते॒ मेन॑ः॒ हि॒ःसी॑र्दे॒वश्रू॑रे॒तानि॒ प्र व॑पे स्व॒स्त्युत्त॑राण्यशी॒याऽ-
ऽपो॑ अ॒स्मान्मा॑तरः॒ शुन्ध॑न्तु घृ॒तेन॑ नो घृ॒तपु॑वः॒ पुन॑न्तु वि॒श्वम॑स्मत्प्र
व॑हन्तु रि॒प्रमु॑दा॒भ्यः शुचि॑रा पू॒त ए॑मि॒ सोम॑स्य त॒नूर॑सि त॒नुवं॑ मे
पाहि॑ मही॒नां पयो॑ऽसि वर्चो॒धा अ॑सि॒ वर्चो॑ (१)

मयि॑ धेहि वृ॒त्रस्य॑ क॒नीनि॑काऽसि चक्षु॒ष्पा अ॑सि॒ चक्षु॑र्मे
पाहि॑ चि॒त्पति॑स्त्वा पु॒नातु॑ वा॒क्पति॑स्त्वा पु॒नातु॑ दे॒वस्त्वा॑ सवि॒ता
पु॑ना॒त्वच्छि॑द्रेण प॒वित्रे॑ण॒ वसोः॑ सूर्य॑स्य र॒श्मिभि॑स्तस्य॒ ते प॒वित्र॑पते
प॒वित्रे॑ण॒ यस्मै॒ कं पु॑ने तच्छ॑केय॒मा वो॑ दे॒वास ई॑महे सत्य॑धर्माणो
अ॒ध्वरे॑ यद्वो॑ दे॒वास आ॒गुरे॑ यज्ञि॒यासो॑ ह॒वाम॑ह॒ इन्द्रा॑ग्नी॒ द्यावा॑पृथि॒वी
आपं॑ ओषधी॒स्त्वं दी॒क्षाणा॑मधि॒पति॑रसी॒ह मा॒ सन्तं॑ पाहि॥ (२)

वर्च॑ ओषधीर॒ष्टौ च॑॥ [१]

आकू॑त्यै प्र॒युजे॑ऽग्नये॒ स्वाहा॑ मे॒धायै॑ मन॑से॒ऽग्नये॒ स्वाहा॑
दी॒क्षायै॑ तप॑से॒ऽग्नये॒ स्वाहा॑ सर॑स्वत्यै पू॒ष्णे॑ऽग्नये॒ स्वाहा॑ऽऽपो॑
दे॒वीर्बृ॑हतीर्वि॒श्वश॑म्भुवो॒ द्यावा॑पृथि॒वी उ॒र्वन्तरि॑क्षं बृह॒स्पति॑र्नो ह॒विषा॑
वृ॒धातु॑ स्वाहा॒ विश्वे॑ दे॒वस्य॑ ने॒तुर्म॑र्तो॒ऽवृणी॑त स॒ख्यं विश्वे॑ रा॒य

इषुध्यसि द्युम्नं वृणीत पुष्यसे स्वाहर्त्सामयोः शिल्पे स्थस्ते वामा
रभे ते मां (३)

पातमाऽस्य यज्ञस्योदृचं इमां धियं शिक्षमाणस्य देव क्रतुं
दक्षं वरुणं सः शिंशाधि ययाऽति विश्वा दुरिता तरेम सुतर्माणमधि
नावः रुहेमोर्गस्याङ्गिरस्यूर्णम्रदा ऊर्जं मे यच्छ पाहि मा मा मां
हिः सीर्विष्णोः शर्मासि शर्म यजमानस्य शर्म मे यच्छ नक्षत्राणां
माऽतीकाशात् पाहीन्द्रस्य योनिंरसि (४)

मा मां हिः सीः कृष्यै त्वां सुसस्यायै सुपिप्पलाभ्युस्त्वौष-
धीभ्यः सूपस्था देवो वनस्पतिरूर्ध्वो मां पाह्योदृचः स्वाहा यज्ञं
मनसा स्वाहा द्यावापृथिवीभ्याः स्वाहोरोरन्तरिक्षाः स्वाहा यज्ञं
वातादा रभे॥ (५)

मा योनिंरसि त्रिंशच्च॥

[२]

दैवीं धियं मनामहे सुमृडीकामभिष्टये वर्चोधां यज्ञवाहसः
सुपारा नो असद्वशैः। ये देवा मनोजाता मनोयुजः सुदक्षा
दक्षपितारस्ते नः पान्तु ते नोऽवन्तु तेभ्यो नमस्तेभ्यः स्वाहाऽग्ने
त्वः सु जागृहि वयं सु मन्दिषीमहि गोपाय नः स्वस्तये प्रबुधै
नः पुनर्ददः। त्वमग्ने व्रतपा असि देव आ मर्त्येष्व। त्वं (६)

यज्ञेष्विड्यः॥ विश्वे देवा अभि मा माऽववृत्रन् पूषा सन्या
सोमो राधसा देवः सविता वसोर्वसुदावा रास्वेयत्सोमाऽऽभूयो

भ॒र॒ मा॒ पृ॒ण॒न्पृ॒त्या॒ वि॒ रा॒धि॒ मा॒ऽह॒मायु॑षा च॒न्द्रम॑सि॒ मम॒ भो॒गाय॑
 भव॒ व॒स्त्रम॑सि॒ मम॒ भो॒गाय॑ भवो॒स्त्राऽसि॒ मम॒ भो॒गाय॑ भव॒ ह्यो॑ऽसि॒
 मम॒ भो॒गाय॑ भव॒ (७)

छा॒गो॑ऽसि॒ मम॒ भो॒गाय॑ भव॒ मे॒षो॑ऽसि॒ मम॒ भो॒गाय॑ भव॒ वा॒यवे॑
 त्वा॒ वरु॑णाय॒ त्वा॒ नि॒र॒ऋ॒त्यै॒ त्वा॒ रु॒द्राय॑ त्वा॒ दे॒वी॒रा॒पो॒ अपां॑ न॒पाद्य॑
 ऊ॒र्मि॒र॒ह॒वि॒ष्य॑ इन्द्रि॒यावा॑न्म॒दि॒न्त॑म॒स्तं वो॒ मा॒ऽव॑क्रमिष॒मच्छे॑न्नं
 तन्तु॑ पृ॒थि॒व्या॒ अनु॑ गेषं भ॒द्रा॒द॒भि॒ श्रेयः॑ प्रेहि॒ बृ॒ह॒स्प॒तिः॑ पु॒र॒ए॒ता
 ते॒ अ॒स्त्व॒थे॒मव॑ स्य॒ वर॒ आ॒ पृ॒थि॒व्या॒ आ॒रे॒ शत्रू॑न् कृ॒णु॒हि
 स॒र्व॒वी॒र॒ ए॒दम॑गन्म॒ दे॒व॒य॒ज॒नं॑ पृ॒थि॒व्या॒ वि॒श्वे॑ दे॒वा॒ यद॑जु॒षन्त॒ पूर्वं॑
 ऋ॒क्स॒मा॒भ्यां॑ यजु॒षा॒ स॒न्त॒र॒न्तो॒ रा॒य॒स्पोषे॑ण॒ समि॑षा म॒दे॒म॥ (८)

आ त्व९ ह्यो॑ऽसि॒ मम॒ भो॒गाय॑ भव॒ स्य॒ पञ्च॑वि॒ंश॒तिश्च॥ [३]

इ॒यं ते॑ शु॒क्र त॒नू॒रि॒दं॒ वर्च॑स्तया॒ सं भ॑व॒ भ्राजं॑ गच्छ॒ जूर॑सि
 धृ॒ता॒ मन॑सा॒ जु॒ष्टा॒ वि॒ष्णवे॑ तस्या॑स्ते स॒त्यस॑वसः प्रस॒वे वा॒चो॑
 य॒त्रम॑शीय॒ स्वाहा॑ शु॒क्रम॑स्य॒मृत॑मसि॒ वैश्व॑देव९ ह॒विः॒ सूर्य॑स्य
 चक्षु॒राऽरु॑हम॒ग्रेर॑क्ष्णः॒ क॒नी॒नि॒कां॑ यदे॒त॒शेभि॑रीय॒से॒ भ्राज॑मानो
 वि॒प॒श्चि॒ता॒ चि॒द॑सि॒ म॒ना॑ऽसि॒ धी॒र॑सि॒ दक्षि॑णा- (९)

ऽसि॒ य॒ज्ञि॒या॑ऽसि॒ क्ष॒त्रि॒या॑ऽस्यदि॒तिर॑स्यु॒भय॑तः॒शीर्ष्णी॑ सा
 नः॒ सु॒प्रा॑ची॒ सु॒प्री॑तीची॒ सं भ॑व॒ मि॒त्र॒स्त्वा॑ प॒दि ब॑ध्नातु॒ पू॒षा॑ऽध्व॒नः॒
 पा॒त्वि॒न्द्रा॒या॒ध्य॑क्षा॒यानु॑ त्वा॒ मा॒ता॒ म॒न्य॒ता॒मनु॑ पि॒ता॒ऽनु॒ भ्रा॒ता॒

सग॒र्भ्योऽनु॒ सखा॒ सयू॑थ्यः सा दै॒वि दे॒वम॑च्छेहीन्द्रा॒य सोम॑ः
रु॒द्रस्त्वाऽऽव॑र्तयतु मि॒त्रस्य॑ प॒था स्व॒स्ति सोम॑सखा पुन॒रेहि॑ सह
र॒य्या॥ (१०)

दक्षिणा सोमसखा पञ्च च॥ [४]

वस्व्य॑सि रु॒द्राऽस्य॑दि॒तिर॑स्यादि॒त्याऽसि॑ शु॒क्राऽसि॑ च॒न्द्राऽसि॑
बृह॑स्पति॒स्त्वा सु॒मे र॑ण्वतु रु॒द्रो वसु॑भिरा चि॒केतु॑ पृथि॒व्यास्त्वा
मूर्ध॑न्ना जि॒घर्मि॑ दे॒वय॑जन् इडा॒याः प॒दे घृ॑तव॑ति स्वाहा
परि॑लिखितः रक्षः परि॑लिखिता अरा॑तय इ॒दम॑हः रक्ष॑सो
ग्री॒वा अपि॑ कृ॒न्तामि॑ योऽस्मान् द्वेष्टि॒ यं च॑ व॒यं द्वि॒ष्म इ॒दम॑स्य
ग्री॒वा (११)

अपि॑ कृ॒न्ताम्य॒स्मे रा॒यस्त्वे रा॒यस्तो॑ते रा॒यः सं दै॒वि दे॒व्योर्व॑श्या
पश्य॑स्व त्वष्टी॑मती ते सपे॒य सु॒रेता॑ रेतो॒ दधा॑ना वी॒रं वि॑दे॒य तव॑
स॒न्दृशि॑ माऽहः रा॒यस्पोषे॑ण वि योष॑म्॥ (१२)

अस्य ग्रीवा एकानत्रिःशब्दः॥ [५]

अ॒ः शु॒ना ते अ॒ः शुः पृ॑च्यतां परु॑षा परु॑र्गन्धस्ते का॒मम॑वतु
मदा॑य रसो अ॒च्युतो॑ऽमात्यो॑ऽसि शु॒क्रस्ते ग्र॑होऽभि त्यं दे॒वः
संवि॑तार॑मू॒ण्योः क॒विक्र॑तुम॒र्चामि॑ स॒त्यस॑वसः रत्न॑धाम॒भि प्रि॒यं
म॒तिमूर्ध्वा॑ यस्या॒मति॑र्भा अदि॑द्युत॒त्सवी॑मनि हि॒रण्य॑पाणि॒रमि॑मीत
सु॒क्रतुः॑ कृ॒पा सु॒वः। प्र॒जाभ्य॑स्त्वा प्रा॒णाय॑ त्वा व्या॒नाय॑ त्वा

प्रजास्त्वमनु प्राणिहि प्रजास्त्वामनु प्राणन्तु॥ (१३)

अनु सप्त च॥ [६]

सोमं ते क्रीणाम्यूर्जस्वन्तं पयस्वन्तं वीर्यावन्तमभिमाति-
षाह॑ शुक्रं ते शुक्रेण क्रीणामि चन्द्रं चन्द्रेणामृतममृतेन
सम्यत्ते गोरस्मे चन्द्राणि तपसस्तनूरसि प्रजापतेर्वर्णस्तस्यास्ते
सहस्रपोषं पुष्यन्त्याश्चरमेणं पशुना क्रीणाम्यस्मे ते बन्धुर्मयि
ते रायः श्रयन्तामस्मे ज्योतिः सोमविक्रयिणि तमो मित्रो न
एहि सुमित्रधा इन्द्रस्योरु मा विश दक्षिणमुशन्नुशन्त॑ स्योनः
स्योनः॑ स्वान् भ्राजाङ्घारे बम्भारे हस्त सुहस्त कृशानवेते वः
सोमक्रयणास्तात्रक्षध्वं मा वो दभन्न॥ (१४)

ऊरुं द्वाविंशतिश्च॥ [७]

उदायुषा स्वायुषोदोषधीना॑ रसेनोत्पर्जन्यस्य शुष्मेणोदस्था-
ममृता॑ अनु। उर्वन्तरिक्षमन्विह्यदित्याः सदोऽस्यदित्याः सद
आसीदास्तभ्राह्मामृषभो अन्तरिक्षममिमीत वरिमाणं पृथिव्या
आसीदद्विश्वा भुवनानि सम्प्राङ्घ्रिष्वेत्तानि वरुणस्य व्रतानि वनेषु
व्यन्तरिक्षं ततान् वाजमर्वथ्सु पयो अघ्नियासु हृथ्सु (१५)

ऋतुं वरुणो विक्ष्वग्निं दिवि सूर्यमदधात्सोममद्रावुदुत्यं
जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः। दृशे विश्वाय सूर्यम्॥ उस्त्रावेतं

धूर्षाहावन॒श्रू अवीर॑हणौ ब्रह्म॒चोद॑नौ वरु॑णस्य॒ स्कम्भ॑नमसि॒
वरु॑णस्य॒ स्कम्भ॑सर्जनमसि॒ प्रत्य॑स्तो वरु॑णस्य॒ पाशः॑॥ (१६)

हृथ्मु पञ्चत्रिंशच्च॥ [८]

प्रच्य॑वस्व भुव॒स्पते॑ विश्वा॑न्य॒भि धामा॑नि॒ मा त्वा॑ परिप॒री
विद॒न्मा त्वा॑ परिप॒न्थिनो॑ विद॒न्मा त्वा॑ वृ॒का अघा॑यवो॒ मा गन्ध॑र्वो
वि॒श्वाव॑सुरा द॒घच्छे॑नो भू॒त्वा परा॑ पत॒ यज॑मानस्य नो गृ॒हे
दे॒वैः सङ्स्कृ॑तं यज॑मानस्य स्व॒स्त्यय॑न्य॒स्यपि॑ पन्था॑मगस्महि
स्वस्ति॒गाम॑ने॒हसं॑ येन॒ विश्वाः॑ परि॒ द्विषो॑ वृ॒णक्ति॑ वि॒न्दते॑ वसु॒ नमो॑
मि॒त्रस्य॑ वरु॑णस्य॒ चक्ष॑से म॒हो दे॒वाय॑ तदृ॒तं संप॑र्यत दूरे॒दृशे॑ दे॒व-
जा॑ताय के॒तवे॑ दि॒वस्पु॑त्राय॒ सूर्या॑य श॒ंसत॑ वरु॑णस्य॒ स्कम्भ॑नमसि॒
वरु॑णस्य॒ स्कम्भ॑सर्जनम॒स्युन्मु॑क्तो वरु॑णस्य॒ पाशः॑॥ (१७)

मित्रस्य त्रयोविंशतिश्च॥ [९]

अ॒ग्नेरा॑ति॒थ्यम॑सि॒ विष्ण॑वे त्वा॒ सोम॑स्याऽऽति॒थ्यम॑सि॒ विष्ण॑वे
त्वाऽति॒थेरा॑ति॒थ्यम॑सि॒ विष्ण॑वे त्वा॒ऽग्नये॑ त्वा॒ राय॑स्पोष॒दान्ने॑ विष्ण॑वे
त्वा॒ श्ये॒नाय॑ त्वा॒ सोम॑भृ॒ते विष्ण॑वे त्वा॒ या ते॑ धा॒मानि॑ ह॒विषा॑
यज॑न्ति॒ ता ते॑ विश्वा॑ परि॒भूर॑स्तु य॒ज्ञं ग॑य॒स्फानः॑ प्र॒तर॑णः सु॒वीरो-
ऽवीर॑हा प्र च॑रा सोम॒ दुर्या॑नदि॒त्याः सदो॑ऽस्यदि॒त्याः सद॑ आ (१८)

सी॒द वरु॑णोऽसि धृ॒तव्र॑तो वा॒रुण॑म॒सि शं॒योर्दे॒वानां॑ स॒ख्यान्मा॑
दे॒वाना॑म॒पसं॑श्छि॒ध्मह्या॑प॒तये॑ त्वा गृ॒ह्णामि॑ परि॒पत॑ये त्वा गृ॒ह्णामि॑

तनून॑त्रे॒ त्वा गृ॒ह्णामि॑ शा॒क्राय॑ त्वा गृ॒ह्णामि॑ श॒क्मन्नो॑जि॒ष्ठाय॑ त्वा
गृ॒ह्णाम्यना॑धृष्ट॒मस्य॑नाधृ॒ष्यं दे॒वाना॑मो॒जोऽभि॑शस्ति॒पा अ॑नभि॒शस्ते॒-
ऽन्यमनु॑ मे दी॒क्षां दी॒क्षाप॑तिर्मन्यता॒मनु॑ तप॒स्तप॑स्पतिर॒ञ्जसा॑
स॒त्यमुप॑ गेष॒ सुवि॑ते मा॒ धाः॥ (१९)

आ मैकं च॥ [१०]

अ॒५शु॒र५शु॒स्ते दे॒व सो॒माऽऽप्या॑यता॒मिन्द्रा॑यैक॒धन॑वि॒द्
आ तु॒भ्यमिन्द्रः॑ प्यायता॒मा त्वमिन्द्रा॑य प्याय॒स्वाऽऽ प्या॑यय॒
सखी॑न्त्स॒न्या मे॒धया॑ स्व॒स्ति ते॑ दे॒व सोम॑ सु॒त्याम॑शी॒येष्टा॑ रा॒यः
प्रेषे॑ भगा॒यर्तमृ॑तवा॒दिभ्यो॑ नमो॑ दि॒वे नमः॑ पृ॒थिव्या॑ अ॒ग्ने व्र॑तपते
त्वं व्र॒ताना॑ व्र॒तप॑तिरसि॒ या मम॑ त॒नूरेषा॑ सा त्वयि॒ (२०)

या तव॑ त॒नूरि॑य॒५ सा मयि॑ स॒ह नौ॑ व्रतपते व्र॒तिनो॑र्ब्र॒तानि॑ या
ते॑ अ॒ग्ने रु॒द्रिया॑ त॒नूस्तया॑ नः पाहि॒ तस्या॑स्ते स्वाहा॒ या ते॑ अ॒ग्ने-
ऽया॑श॒या र॑जाश॒या ह॑राश॒या त॒नूर्व॑र॒षि॒ष्टा ग॒ह्वरे॑ष्ठो॒ग्रं वचो॑ अ॒पाव॑धीं
त्वे॒षं वचो॑ अ॒पाव॑धी॒५ स्वाहा॑॥ (२१)

त्वयि चत्वारि॒५शच्च॑॥ [११]

वि॒त्ताय॑नी मेऽसि॒ ति॒क्ताय॑नी मेऽस्य॒वता॑न्मा नाथि॒तम॑व॒तान्मा
व्यथि॑तं वि॒देर॒ग्निर्न॑भो॒ नामा॑ग्ने॒ अङ्गि॑रो॒ योऽस्यां॑ पृ॒थिव्या॑मस्याऽऽयु॒षा
नाम॑नेहि॒ यत्तेऽना॑धृष्टं॒ नाम॑ य॒ज्ञियं॑ तेन॒ त्वाऽऽद॑धेऽ॒ग्ने अङ्गि॑रो॒ यो
द्वि॒तीय॑स्यां तृ॒तीय॑स्यां पृ॒थिव्या॑मस्याऽऽयु॒षा नाम॑नेहि॒ यत्तेऽना॑धृष्टं

नामं (२२)

य॒ज्ञियं तेन॒ त्वाऽऽद॑धे सि॒ःहीर॑सि महि॒षीर॑स्युरु प्र॒थस्वो॒रु
ते॒ य॒ज्ञप॑तिः प्रथतां ध्रुवाऽसि॑ दे॒वेभ्यः॑ शु॒न्धस्व॑ दे॒वेभ्यः॑
शु॒म्भस्वेन्द्र॑घोषस्त्वा॒ वसु॑भिः पु॒रस्ता॑त्पातु॒ मनो॑जवास्त्वा
पि॒तृभिर्दक्षि॑णतः पा॒तु प्र॑चे॒तास्त्वा रु॒द्रैः प॒श्चात्पा॑तु वि॒श्वक॑र्मा त्वा-
ऽऽदि॒त्यैरु॑त्तरतः पा॒तु सि॒ःहीर॑सि स॒पत्न॑सा॒ही स्वाहा॑ सि॒ःहीर॑सि
सुप्र॒जा॒वनिः॒ स्वाहा॑ सि॒ःही- (२३)

-र॑सि रा॒यस्पोष॑वनिः स्वाहा॑ सि॒ःहीर॑स्यादि॒त्यव॑निः स्वाहा॑
सि॒ःहीर॑स्या व॒ह दे॒वान्दे॒वय॑ते य॒ज॑मा॒नाय॑ स्वाहा॑ भू॒तेभ्य॑स्त्वा
वि॒श्वायु॑रसि पृथि॒वीं द॒ह ध्रुव॑क्षिद॒स्यन्तरि॑क्षं द॒ह॒हाच्यु॑त॒क्षिद॑सि
दि॒वं द॒ह॒हाग्ने॑र्भस्मा॑स्य॒ग्नेः पु॒री॑षमसि॥ (२४)

नामं सुप्रजावनिः स्वाहा॑ सि॒ःहीः पश्च॑त्रि॒ःशच्च॑॥ [१२]

यु॒ञ्जते॒ मन॑ उ॒त यु॑ञ्जते॒ धियो॑ वि॒प्रा वि॑प्रस्य बृ॒हतो॑ वि॒पश्चितः॑।
वि हो॒त्रा द॑धे व॒युना॒विदे॑क॒ इन्म॒ही दे॒वस्य॑ स॒वितुः॑ परि॒ष्टुतिः॑॥
सु॒वाग्दे॒व दुर्या॑ः आ व॒द दे॒वश्रु॑तौ दे॒वेष्वा घो॑षेथा॒मा नो॑ वी॒रो
जा॑यतां क॒र्मण्यो॑ य॒ः स॒र्वेऽनु॑जीवा॒म यो ब॑हूनामसद्व॒शी। इ॒दं
विष्णु॑र्वि च॒क्रमे॑ त्रे॒धा नि द॑धे प॒दम्। स॒मूढ॑मस्य (२५)

पा॒ःसुर॑ इ॒राव॑ती धे॒नुम॑ती॒ हि भू॑त॒ः सू॒यव॑सिनी॒ मन॑वे यश॒स्ये॑।
व्य॑स्क॒भ्राद्रो॑द॒सी विष्णु॑रे॒ते दा॒धारं॑ पृथि॒वीम॑भितो॒ म॒यूखैः॑॥ प्राची॒

प्रेतमध्वरं कल्पयन्ती ऊर्ध्वं यज्ञं नयतं मा जीह्वरतमत्रं रमेथां
वर्ष्मन्पृथिव्या दिवो वा विष्णवुत वा पृथिव्या महो वा विष्णवुत
वाऽन्तरिक्षाद्धस्तौ पृणस्व बहुभिर्वसव्यैरा प्र यच्छ (२६)

दक्षिणादोत सव्यात्। विष्णोर्नुकं वीर्याणि प्र वोचं यः
पार्थिवानि विममे रजांसि यो अस्कंभायदुत्तरं सधस्थं
विचक्रमाणस्त्रेधोरुगायो विष्णो रराटमसि विष्णोः पृष्ठमसि विष्णोः
श्जत्रे स्थो विष्णोः स्यूरसि विष्णोर्ध्रुवमसि वैष्णवमसि विष्णवे
त्वा॥ (२७)

अस्य यच्छैकान्नचत्वारिंशच्च॥ [१३]

कृणुष्व पाजुः प्रसितिं न पृथ्वीं याहि राजेवामवा इभेन।
तृष्णीमनु प्रसितिं द्रूणानोऽस्तासि विध्यं रक्षसस्तपिष्ठैः॥ तवं
भ्रमासं आशुया पतन्त्यनु स्पृश धृषता शोशुचानः। तपूष्प्यग्रे
जुह्वा पतङ्गानसन्दितो वि सृज विष्वगुल्काः॥ प्रति स्पशो वि
सृज तूर्णितमो भवा पायुर्विशो अस्या अदब्धः। यो नो दूरे
अघशंसो (२८)

यो अन्त्यग्रे मार्किष्टे व्यथिरा दधर्षीत्। उदग्रे तिष्ठ
प्रत्याऽऽतनुष्व न्यमित्रा ओषतात्तिग्महेते। यो नो अरातिं
समिधान चक्रे नीचा तं धक्ष्यतसं न शुष्कम्॥ ऊर्ध्वो भव प्रति
विध्याध्यस्मदाविष्कृणुष्व दैव्यान्यग्रे। अव स्थिरा तनुहि यातुजूनां

जामिमजामिं प्र मृणीहि शत्रून्॥ स ते (२९)

जानाति सुमतिं यविष्ठ य ईवते ब्रह्मणे गातुमैरत्। विश्वान्यस्मै
सुदिनानि रायो द्युम्नान्यर्यो वि दुरो अभि द्यौत्॥ सेदग्ने अस्तु सुभगः
सुदानुर्यस्त्वा नित्येन हविषा य उक्थैः। पिप्रीषति स्व आयुषि दुरोणे
विश्वेदस्मै सुदिना साऽसदिष्टिः॥ अर्चामि ते सुमतिं घोष्यर्वाख्यं
ते वावाता जरता- (३०)

मियङ्गीः। स्वश्वांस्त्वा सुरथा मर्जयेमास्मे क्षत्राणि धारयेरन्
द्यून्॥ इह त्वा भूर्या चरेदुप त्मन्दोषावस्तर्दीदिवा५समनु द्यून्।
कीडन्तस्त्वा सुमनसः सपेमाभि द्युम्ना तस्थिवा५सो जनानाम्॥
यस्त्वा स्वश्वः सुहिरण्यो अग्न उपयाति वसुमता रथेन। तस्य
त्राता भवसि तस्य सखा यस्त आतिथ्यमानुषगजुजोषत्॥ महो
रुजामि (३१)

बन्धुता वचोभिस्तन्मा पितुर्गोतमादन्वियाय॥ त्वं नो अस्य
वचसश्चिकिद्धि होतर्यविष्ठ सुक्रतो दमूनाः॥ अस्वप्रजस्तरणयः
सुशेवा अतन्द्रासोऽवृका अश्रमिष्ठाः। ते पायवः सध्रियश्चो निषद्या-
ऽग्ने तव नः पान्त्वमूर॥ ये पायवो मामतेयं ते अग्ने पश्यन्तो अन्धं
दुरितादरक्षन्। ररक्ष तान्सुकृतो विश्ववेदा दिप्सन्त इद्रिपवो ना
ह (३२)

देभुः॥ त्वया वयं सधन्यस्त्वोतास्तव प्रणीत्यश्याम् वाजान्।

उ॒भा श॑सो॒ सू॒दय॑ स॒त्यता॑तेऽनु॒ष्टु॒या कृ॑णु॒ह्यह॑याण॥ अ॒या ते॑ अ॒ग्ने
स॒मिधा॑ वि॒धेम॒ प्रति॒ स्तोम॑ः श॒स्यमा॑नं गृ॒भाय॑। द॒हाश॑सो॒ र॒क्षसः॑
पा॒ह्यस्मा॑न्द्रु॒हो नि॒दोऽमि॑त्रम॒हो अव॑द्यात्॥ र॒क्षो॒हणं॑ वा॒जिन॒माऽ-
ऽजि॑घर्मि॒ मि॒त्रं प्रथि॑ष्ठमु॒पं या॑मि॒ शर्म॑। शि॒शा॒नो अ॒ग्निः क्र॑तु॒भिः
समि॑द्धः स नो॒ दिवा॒ (३३)

स रि॒षः पा॑तु न॒क्तम्॑॥ वि॒ज्योति॑षा बृ॒हता॑ भा॒त्यग्नि॑रा॒विर्वि॑श्वानि
कृ॒णुते॑ म॒हित्वा॑। प्रादे॑वीर्मा॒याः सं॒हते॑ दु॒रेवाः॑ शि॒शी॑ते॒ शृङ्गे॑ र॒क्षसे॑
वि॒निक्षे॑॥ उ॒त स्वा॑ना॒सो दि॒विष॑न्त्व॒ग्नेस्ति॒ग्मायु॑धा॒ रक्ष॑से॒ हन्त॒वा उ॑।
मदे॑ चि॒दस्य॒ प्ररु॑जन्ति॒ भामा॒ न व॑रन्ते॒ परि॒बाधो॑ अदे॑वीः॥ (३४)

अ॒घश॑सः स ते॑ ज॒रता॑ रु॒जामि॑ ह॒ दिवै॑क॒चत्वारि॑श॒च्च॥ [१४]

॥ तृतीयः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे तृतीयः प्रश्नः ॥

देवस्य॑ त्वा सवितुः॑ प्रसवे॑ऽश्विनो॑र्बाहुभ्या॑ पृष्णो
हस्ता॑भ्यामाददे॑ऽभ्रिरसि॑ नारिरसि॑ परिलिखित॑ रक्षः॑ परिलिखिता॑
अरा॑तय इदम॑ह रक्ष॑सो ग्रीवा॑ अपि॑ कृन्तामि॑ यो॑ऽस्मान् द्वेष्टि॑
यं च॑ वयं॑ द्विष्म इदम॑स्य ग्रीवा॑ अपि॑ कृन्तामि॑ दिवे॑ त्वा-
ऽन्तरि॑क्षाय त्वा पृथि॑व्यै त्वा शुन्ध॑तां लोकः॑ पितृ॑षदनो॑ यवो॑ऽसि
यवया॑स्मद्वेषो॑ (१)

यवया॑रा॑तीः पितृ॑णा र सदन॑मस्युद्विव॑ स्तभा॑नाऽन्तरि॑क्षं पृण
पृथि॑वीं द॑ह द्युता॑नस्त्वा मारु॑तो मि॒नोतु मि॒त्रावरु॑णयोर्ध्रु॒वेण॑ धर्म॑णा
ब्रह्म॑वनिं॑ त्वा क्षत्र॑वनि र सुप्रजा॑वनि र राय॑स्पोष॒वनिं॑ पर्यू॑हामि॑ ब्रह्म
द॑ह क्षत्रं॑ द॑ह प्रजां॑ द॑ह राय॑स्पोषं॑ द॑ह घृतेन॑ द्यावापृथि॑वी
आ पृ॑णेत्यामिन्द्र॑स्य सदा॑ऽसि विश्व॑जनस्य॑ छाया॑ परि॑ त्वा गिर्व॑णो
गिर॑ इ॒मा भ॑वन्तु विश्व॑तो वृद्धा॑युमनु॑ वृद्ध॑यो जुष्टा॑ भवन्तु जुष्ट॑य
इन्द्र॑स्य स्यूर॑सीन्द्र॑स्य ध्रुव॑मस्यैन्द्र॑मसीन्द्रा॑य त्वा॥ (२)

द्वेषं इ॒मा अ॒ष्टाद॑श च॥

[१]

रक्षो॑ह॒णो व॒लग्ना॑ह॒नो वैष्ण॑वान्ख॑नामीदम॑हं तं व॒लग्मुद्व॑पामि॑
यं नः॑ समा॑नो यम॑स॒मानो॑ निच॒खाने॑दमै॒नम॑धरं करोमि॑ यो नः॑
समा॑नो योऽस॑मानोऽराती॑यति॑ गाय॒त्रेण॑ छन्द॒साऽव॑बाढो वलगः॑

किमत्र भद्रं तन्नौ सह विराडसि सपत्न्या सम्राडसि भ्रातृव्यहा
स्वराडस्यभिमातिहा विश्वाराडसि विश्वासां नाष्ट्राणां हन्ता (३)

रक्षोहणो वलगहनः प्रोक्षामि वैष्णवान् रक्षोहणो वलगहनोऽव
नयामि वैष्णवान् यवोऽसि यवयास्मद्वेषो यवयारांती रक्षोहणो
वलगहनोऽव स्तृणामि वैष्णवान् रक्षोहणो वलगहनोऽभि
जुहोमि वैष्णवान् रक्षोहणो वलगहनावुपं दधामि वैष्णवी
रक्षोहणो वलगहनो पर्यूहामि वैष्णवी रक्षोहणो वलगहनो परि
स्तृणामि वैष्णवी रक्षोहणो वलगहनो वैष्णवी बृहन्नसि बृहद्वावा
बृहतीमिन्द्राय वाचं वद॥ (४)

हन्तेन्द्राय द्वे च॥ [२]

विभूरसि प्रवाहणो वह्निरसि हव्यवाहनः श्वात्रो-
ऽसि प्रचेतास्तुथोऽसि विश्ववेदा उशिगंसि कविरङ्गारिरसि
बम्भारिरवस्युरसि दुवस्वाञ्छुन्ध्यूरसि मार्जालीयः सम्राडसि
कृशानुः परिषद्योऽसि पवमानः प्रतक्काऽसि नभस्वानसम्मृष्टोऽसि
हव्यसूदं ऋतधामाऽसि सुवर्ज्योतिर्ब्रह्मज्योतिरसि सुवर्धमाऽजो-
ऽस्येकपादहिरसि बुध्नियो रौद्रेणानीकेन पाहि माऽग्ने पिपृहि मा
मा मा हिंसीः॥ (५)

अनीकेनाष्टौ च॥ [३]

त्व९ सोम तनूकृद्भ्यो द्वेषोभ्योऽन्यकृतेभ्य उरु यन्तासि

वरूथ॑ꣳ स्वाहा॑ जुषा॒णो अ॒मुराज्य॑स्य वेतु॑ स्वाहा॒ऽयं नो॑
 अ॒ग्निर्वरि॑वः कृ॒णोत्वयं॑ मृधः॑ पुर॑ ए॒तु प्रभि॑न्दन्। अ॒यꣳ शत्रू॑ञ्जयतु॑
 जर॑हृषा॒णोऽयं॑ वाजं॑ जयतु॑ वाजं॑सातौ॥ उ॒रु वि॑ष्णो॒ वि क्र॑मस्वो॒रु
 क्षया॑य नः कृधि। घृ॒तं घृत॑योने पिब॒ प्रप्र॑ य॒ज्ञप॑तिं तिर॥ सोमो॑
 जिगाति॑ गातु॒विद् (६)

दे॒वाना॑मेति निष्कृतमृतस्य॒ योनि॑मा॒सद॒मदि॑त्याः स॒दो-
 ऽस्यदि॑त्याः स॒द् आ सी॑दैष वो॑ देव स॒वितः॑ सोम॒स्तꣳ र॑क्षध्वं
 मा वो॑ द॒भदे॑तत् त्वꣳ सोम॑ दे॒वो दे॒वानु॑पा॒गा इ॒दम॑हं म॒नुष्यो॑
 म॒नुष्या॑न्त्सह॑ प्र॒जया॑ स॒ह रा॑यस्पोषेण॒ नमो॑ दे॒वेभ्यः॑ स्व॒धा पि॒तृभ्य॑
 इ॒दम॑हं निर्व॑रुणस्य॒ पाशा॑त्सुव॑र॒भि (७)

वि॒ र्व्येषं॑ वैश्वान॑रं ज्योति॑र॒ग्ने॑ व्रत॑पते॒ त्वं व्र॑तानां॑ व्र॒तप॑तिरसि॒
 या मम॑ त॒नूस्त्वय्य॑भू॒दियꣳ सा मयि॑ या तव॑ त॒नूर्मय्य॑भू॒देषा सा
 त्वयि॑ यथाय॒थं नो॑ व्रत॑पते व्र॒तिनो॑व्र॒तानि॑॥ (८)

गातुविद्भ्येकं त्रिꣳ शच्च॥

[४]

अत्य॒न्याना॑गां॒ नान्या॑नुपा॒गाम॑र्वाक्का॒ परै॑रविदं॒ परोऽव॑रैस्तं
 त्वा॑ जुषे॒ वैष्ण॑वं दे॒वय॑ज्यायै॒ देव॑स्त्वा॒ सवि॑ता म॒ध्वाऽन॑क्तोष॒धे
 त्राय॑स्वेन॒ꣳ स्व॑धि॒ते मे॑नꣳ हिꣳसी॒र्दिव॑म॒ग्रेण॑ मा ले॒खीर॑न्तरि॒क्षं
 म॒ध्येन॑ मा हिꣳसीः पृथि॒व्या सं भ॑व॒ वन॑स्पते॒ शत॑वल्शो॒ वि रो॑ह
 स॒हस्र॑वल्शा॒ वि व॑यꣳ रु॒हेम॑ यं त्वा॒ऽयꣳ स्व॑धि॒तिस्तेति॑जानः

प्रणिनायं महते सौभगायाऽच्छिन्नो रायः सुवीरः॥ (९)

यं दशं च॥ [५]

पृथिव्यै त्वाऽन्तरिक्षाय त्वा दिवे त्वा शुभ्यतां लोकः
पितृषदंनो यवोऽसि यवयास्मद् द्वेषो यवयारांतीः पितृणां
सदनमसि स्वावेशोऽस्यग्रेगा नैतृणां वनस्पतिरधि त्वा स्थास्यति
तस्य वित्ताद्वेवस्त्वां सविता मध्वाऽनक्तु सुपिप्पलाभ्युस्त्वौषधीभ्यु
उद्विवः स्तभानान्तरिक्षं पृण पृथिवीमुपरेण दृह ते ते
धामान्युश्मसी (१०)

गमध्ये गावो यत्र भूरिशृङ्गा अयासः। अत्राह तदुरुगायस्य
विष्णोः परमं पदमव भाति भूरैः॥ विष्णोः कर्माणि पश्यत यतो
व्रतानि पस्पशे। इन्द्रस्य युज्यः सखा॥ तद्विष्णोः परमं पदं सदा
पश्यन्ति सूरयः। दिवीव चक्षुराततम्॥ ब्रह्मवनिं त्वा क्षत्रवनिं
सुप्रजावनिं रायस्पोषवनिं पर्यूहामि ब्रह्म दृह क्षत्रं दृह प्रजां
दृह रायस्पोषं दृह परिवीरसि परि त्वा दैवीर्विशो व्ययन्तां
परीमं रायस्पोषो यजमानं मनुष्या अन्तरिक्षस्य त्वा सानावव
गूहामि॥ (११)

उश्मसी पोषमेकात्रविंशतिश्च॥ [६]

इषे त्वोपवीरस्युपो देवान्दैवीर्विशः प्रागुर्वह्नीरुशिजो बृहस्पते
धारया वसूनि हव्या ते स्वदन्तां देव त्वष्टर्वसु रण्व रेवती

रमध्वमग्नेर्जनित्रमसि वृषणौ स्थ उर्वश्यस्यायुरसि पुरूरवा
घृतेनाक्ते वृषणं दधाथां गायत्रं छन्दोऽनु प्र जायस्व त्रैष्टुभं जागतं
छन्दोऽनु प्रजायस्व भवंतं (१२)

नः समनसौ समौकसावरेपसौ। मा यज्ञं हिंसिष्टं मा
यज्ञपतिं जातवेदसौ शिवौ भवतमद्य नः॥ अग्नावग्नश्चरति प्रविष्ट
ऋषीणां पुत्रो अधिराज एषः। स्वाहाकृत्य ब्रह्मणा ते जुहोमि मा
देवानां मिथुयाकर्भागधेयम्॥ (१३)

भवतुमेकत्रिंशच्च॥

[७]

आ दद ऋतस्य त्वा देवहविः पाशेनाऽऽरभे धर्षा
मानुषान्द्व्यस्त्वौषधीभ्यः प्रोक्षाम्यपां पेरुरसि स्वात्तं चिथ्सदेव
हव्यमापो देवीः स्वदतैनं सं ते प्राणो वायुना गच्छता
सं यजत्रैरङ्गानि सं यज्ञपतिराशिषा घृतेनाक्तौ पशुं त्रायेथा
रेवतीर्यज्ञपतिं प्रियधाऽऽविंशतोरो अन्तरिक्ष सजूर्देवेन (१४)

वातेनाऽस्य हविषस्त्मना यज्ञ समस्य तनुवा भव वर्षीयो
वर्षीयसि यज्ञे यज्ञपतिं धाः पृथिव्याः सम्पृचः पाहि नमस्त
आतानाऽनुर्वा प्रेहि घृतस्य कुल्यामनु सह प्रजया सह
रायस्पोषेणाऽऽपो देवीः शुद्धायुवः शुद्धा यूयं देवा ऊङ्क् शुद्धा
वयं परिविष्टाः परिवेष्टारो वो भूयास्म॥ (१५)

देवेन चतुश्चत्वारिंशच्च॥

[८]

वाक्त् आ प्यायतां प्राणस्तु आ प्यायतां चक्षुस्तु आ प्यायतां
 श्रोत्रं तु आ प्यायतां या ते प्राणाञ्छुग्जुगाम या चक्षुर्या श्रोत्रं यत्
 ते क्रूरं यदास्थितं तत् तु आ प्यायतां तत् त एतेन शुन्धतां नाभिस्तु
 आ प्यायतां पायुस्तु आ प्यायतां शुद्धाश्चरित्राः शमद्भ्यः (१६)

शमोषधीभ्यः शं पृथिव्यै शमहोभ्यामोषधे त्रायस्वैनं
 स्वधिते मेनं हिंसी रक्षसां भागोऽसीदमहं रक्षोऽधमं तमो
 नयामि योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्म इदमेनमधमं तमो
 नयामीषे त्वां घृतेन द्यावापृथिवी प्रोर्ण्वाथामच्छित्रो रायः सुवीर
 उर्वन्तरिक्षमन्विहि वायो वीहिं स्तोकानां स्वाहोर्ध्वनभसं मारुतं
 गच्छतम्॥ (१७)

अन्धो वीहि पञ्च च॥ [१]

सं ते मनसा मनः सं प्राणेन प्राणो जुष्टं देवेभ्यो हव्यं
 घृतवत्स्वाहैन्द्रः प्राणो अङ्गेअङ्गे नि दैध्यदैन्द्रोऽपानो अङ्गेअङ्गे
 वि बोभुवद्देवं त्वष्टर्भूरिं ते संसमेतु विषुरूपा यत्सलक्ष्माणो
 भवथ देवत्रा यन्तमवसे सखायोऽनु त्वा माता पितरौ मदन्तु
 श्रीरस्यग्निस्त्वा श्रीणात्वापः समरिणन्वातस्य (१८)

त्वा ध्रज्यै पूष्णो रङ्हा अपामोषधीनां रोहिष्यै घृतं
 घृतपावानः पिबतु वसां वसापावानः पिबतान्तरिक्षस्य हविरसि
 स्वाहा त्वाऽन्तरिक्षाय दिशः प्रदिश आदिशो विदिश उदिशः

स्वाहा दिग्भ्यो नमो दिग्भ्यः॥ (१९)

वार्तस्याष्टाविंशतिश्च॥ [१०]

समुद्रं गच्छ स्वाहाऽन्तरिक्षं गच्छ स्वाहा देवः सवितारं गच्छ
स्वाहाऽहोरात्रे गच्छ स्वाहा मित्रावरुणौ गच्छ स्वाहा सोमं गच्छ
स्वाहा यज्ञं गच्छ स्वाहा छन्दांसि गच्छ स्वाहा द्यावापृथिवी
गच्छ स्वाहा नमो दिव्यं गच्छ स्वाहाऽग्निं वैश्वानरं गच्छ स्वाहा-
ऽद्ध्यस्त्वौषधीभ्यो मनो मे हार्दि यच्छ तनूं त्वचं पुत्रं नप्तारमशीय
शुगंसि तमभि शोच योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मो धाम्नो धाम्नो
राजन्नितो वरुण नो मुञ्च यदापो अघ्निया वरुणेति शपांमहे ततो
वरुण नो मुञ्च॥ (२०)

असि षड्विंशतिश्च॥ [११]

हविष्मतीरिमा आपो हविष्मान् देवो अध्वरो हविष्माः आ
विवासति हविष्माः अस्तु सूर्यः॥ अग्नेर्वोऽपन्नगृहस्य सदसि
सादयामि सुम्नाय सुम्निनीः सुम्ने मा धत्तेन्द्राग्नियोर्भागधेयीः स्थ
मित्रावरुणयोर्भागधेयीः स्थ विश्वेषां देवानां भागधेयीः स्थ यज्ञे
जागृत॥ (२१)

हविष्मतीश्चतुस्त्रिंशत्॥ [१२]

हृदे त्वा मनसे त्वा दिवे त्वा सूर्याय त्वोर्ध्वमिममध्वरं कृधि

दिवि देवेषु होत्रां यच्छु सोमं राजन्नेह्यवं रोह मा भेर्मा सं
 विक्था मा त्वां हिंसिषं प्रजास्त्वमुपावरोह प्रजास्त्वामुपाव रोहन्तु
 शृणोत्वग्निः समिधा हवं मे शृण्वन्त्वापो धिषणाश्च देवीः। शृणोत
 ग्रावाणो विदुषो नु (२२)

यज्ञं शृणोतु देवः संविता हवं मे। देवीरापो अपां नपाद्य
 ऊर्मिर्हविष्य इन्द्रियावांन्मदिन्तमस्तं देवेभ्यो देवत्रा धत्त शुक्रं
 शुक्रपेभ्यो येषां भागः स्थ स्वाहा कार्ष्णिस्वपापां मृध्रं समुद्रस्य
 वोक्षित्या उन्नये। यमग्रे पृथ्सु मर्त्यमावो वाजेषु यं जुनाः। स यन्ता
 शश्वतीरिषः॥ (२३)

नु सप्तचत्वारिंशच्च॥

[१३]

त्वमग्रे रुद्रो असुरो महो दिवस्त्वं शर्धो मारुतं पृक्ष ईशिषे।
 त्वं वातैररुणैर्यासि शङ्खयस्त्वं पूषा विधतः पांसि नु त्मना॥ आ वो
 राजानमध्वरस्य रुद्रं होतारं सत्ययज्ञं रोदस्योः। अग्निं पुरा
 तनयित्वोरचित्ताद्धिरण्यरूपमवसे कृणुध्वम्॥ अग्निर्होता निषसादा
 यजीयानुपस्थे मातुः सुरभावं लोके। युवां कविः पुरुनिष्ठ - (२४)

ऋतावां धर्ता कृष्टीनामुत मध्यं इद्धः॥ साध्वीमर्कदेववीतिं नो
 अद्य यज्ञस्य जिह्वामविदाम गुह्याम्। स आयुरागांश्चसुरभिर्वसानो
 भद्रामर्कदेवहूतिं नो अद्य॥ अक्रन्ददग्निः स्तनयन्निव द्यौः क्षामा
 रेरिहद्वीरुधः समञ्जन्। सद्यो जज्ञानो विहीमिद्धो अख्यदा रोदसी

भा॒नुना॑ भा॒त्यन्तः॥ त्वे वसू॑नि पुर्वणीक (२५)

होत॑र्दोषा वस्तो॑रेरिरे यज्ञि॑यांसः। क्षामे॑व विश्वा भुव॑नानि
यस्मि॑न्त्सः सौभ॑गानि दधि॑रे पाव॑के॥ तुभ्यं॑ ता अ॑ङ्गिरस्तम
विश्वाः॑ सुक्षि॑तयः पृथ॑क्। अग्ने॑ कामा॑य येमिरे॥ अ॒श्याम॑ तं
काम॑मग्ने तवो॒त्यश्याम॑ र॒यिः र॑यिवः सु॒वीरम्। अ॒श्याम॑ वाज॑म॒भि
वा॒जय॑न्तोऽश्याम॑ द्यु॒मम॑जरा॒जरं॑ ते॥ श्रेष्ठं॑ यविष्ठ भार॒ताग्ने॑
द्युम॑न्त॒माभ॑र। (२६)

वसो॑ पुरु॒स्पृहः॑ र॒यिम्॥ स श्वि॑ता॒नस्त॑न्यतू रो॑चन॒स्था
अ॒जरे॑भिर्नानदद्वि॒र्यवि॑ष्ठः। यः पाव॑कः पु॒रुत॑मः पु॒रूणि॑
पृथू॑न्य॒ग्निर॑नुयाति॒ भव॑न्॥ आयु॑ष्टे वि॒श्वतो॑ दध॒द्यम॑ग्निर्व॑रिण्यः।
पुन॑स्ते प्रा॒ण आय॑ति॒ परा॒ यक्ष्मः॑ सुवामि ते॥ आयु॑र्दा अ॒ग्ने
ह॒विषो॑ जुषा॒णो घृ॑तप्र॒तीको॑ घृ॒तयो॑निरेधि। घृ॒तं पी॒त्वा मधु॑ चारु॒
गव्यं॑ पि॒तेवं पु॒त्रम॑भि (२७)

र॑क्षतादिमम्॥ तस्मै॑ ते प्र॒ति॒हर्य॑ते जा॒तवे॑दो विच॑र्षणे। अग्ने॑
जना॑मि सुष्टु॒तिम्॥ दि॒वस्परि॑ प्रथ॒मं ज॑ज्ञे अ॒ग्निर॑स्मद् द्वि॒तीयं॑
परि॑ जा॒तवे॑दाः। तृ॒तीय॑म॒प्सु नृ॑मणा अज॑स्रमि॒न्धान॑ एनं ज॒रते॑
स्वा॒धीः॥ शुचिः॑ पाव॒क व॑न्द्योऽग्ने॑ बृह॒द्वि रो॑चसे। त्वं घृ॒तेभि॑राहु॒तः॥
दृ॒शानो॑ रु॒क्म उ॒र्व्या व्य॑द्यौद् दुर्म॑र्षमायुः श्रि॒ये रु॑चानः। अ॒ग्निर॑मृ॒तो
अ॒भव॑द्वयो॑भिर्- (२८)

यदेनं द्यौरजनयत्सुरेताः॥ आ यदिषे नृपतिं तेज आनद्धुचि
 रेतो निषिक्तं द्यौरभीके। अग्निः शर्धमनवद्यं युवानं स्वाधियं
 जनयत्सूदयच्च॥ स तेजीयसा मनसा त्वोत उत शिक्ष स्वपत्यस्य
 शिक्षोः। अग्ने रायो नृतमस्य प्रभूतौ भूयाम ते सुष्टुतयश्च वस्वः॥
 अग्ने सहन्तमा भर द्युमस्य प्रासहां रयिम्। विश्वा यश्- (२९)

चर्षणीरभ्यासा वाजेषु सासहत्॥ तमग्ने पृतनासहं रयिं
 सहस्व आ भर। त्वं हि सत्यो अद्भुतो दाता वाजस्य गोमतः॥
 उक्षान्नाय वशान्नाय सोमपृष्ठाय वेधसे। स्तोमैर्विधेमाग्रये॥ वद्मा हि
 सूनो अस्यद्वासद्वा चक्रे अग्निर्जनुषाज्मानम्। स त्वं न ऊर्जसन
 ऊर्जं धा राजेव जेरवृके क्षेप्यन्तः॥ अग्र आयूँषि (३०)

पवस आ सुवोर्जमिषं च नः। आरे बाधस्व दुच्छुनाम्॥ अग्ने
 पवस्व स्वपा अस्मे वर्चः सुवीर्यम्। दधत्पोषं रयिं मयि॥ अग्ने
 पावक रोचिषा मन्द्रया देव जिह्वया। आ देवान् वक्षि यक्षि च॥
 स नः पावक दीदिवोऽग्ने देवा इहा वह। उप यज्ञं हविश्च नः॥
 अग्निः शुचिं व्रततमः शुचिर्विप्रः शुचिः कविः। शुची रोचत आहुतः॥
 उदग्ने शुचयस्तव शुक्रा भ्राजन्त ईरते। तव ज्योतीँष्यर्चयः॥ (३१)

पुरुनिष्ठः पुर्वणीक भराऽभि वयोभिर्य आयूँषि विप्रः शुचिश्चतुर्दश च॥ [१४]

[देवस्य रक्षोहणो विभूस्त्वं सोमात्यन्यानगां पृथिव्या इषे त्वाऽऽददे वाक्ते सं तं समुद्रं

हविष्मन्तीरहृदे त्वमग्ने रुद्रश्चतुर्दश॥ देवस्य गमर्थे हविष्मन्तोः पवस एकत्रिंशत्॥ देवस्यार्चयः॥]

॥चतुर्थः प्रश्नः॥

॥तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः॥

आ ददे॑ ग्रावा॑स्यध्वर॑कृद् दे॒वेभ्यो॑ गम्भीर॑मिमम॑ध्वरं कृ॒ध्युत्त॑मेन॑
प॒विनेन्द्रा॑य॒ सोम॑ꣳ सुषु॑तं मधु॑मन्तं प॒र्यस्व॑न्तं वृष्टि॑वनि॒मिन्द्रा॑य
त्वा वृ॒त्रघ्न॑ इन्द्रा॑य त्वा वृ॒त्रतुर॑ इन्द्रा॑य त्वाऽभि॑माति॒घ्न इन्द्रा॑य
त्वाऽऽदि॑त्यव॑त इन्द्रा॑य त्वा वि॒श्वदै॑व्याव॑ते श्वा॒त्राः स्थं॑ वृ॒त्रतुरो॑
राधो॑गूर्ता अ॒मृत॑स्य॒ पत्नी॑स्ता दे॒वीर्दे॒वत्रे॑मं य॒ज्ञं ध॒त्तोप॑हूताः सोम॑स्य
पिब॑तोप॑हूतो युष्माक॑ꣳ (१)

सोमः॑ पिब॑तु यत्ते॑ सोम दि॒वि ज्योति॑र्यत् पृ॒थिव्यां
यदुरा॑व॒न्तरि॑क्षे तेना॒स्मै यज॑माना॒योरु रा॒या कृ॒ध्यधि॑ दा॒त्रे वो॑चो
धिष॑णे वी॒डू स॒ती वी॑डयेथा॒मूर्जं द॑धाथा॒मूर्जं मे ध॑त्तं मा वाꣳ
हिꣳसिषं॑ मा मां हिꣳसिष्टं॑ प्रा॒गपा॑गुद॒गध॑राक्तास्त्वा दि॒श आ
धा॑व॒न्त्वम्ब॑ नि ष्व॑र। यत्ते॑ सो॒मादा॑भ्यं॒ नाम॒ जागृ॑वि॒ तस्मै॑ ते सोम॑
सोमा॑य॒ स्वाहा॑॥ (२)

युष्माकꣳ स्वर॑ यत्ते॑ नवं च॥ [१]

वा॒चस्प॑तये॒ पव॑स्व वाजि॑न् वृषा॒ वृष्णो॑ अꣳशु॒भ्यां ग॑भ॒स्तिपू॑तो
दे॒वो दे॒वानां॑ प॒वित्र॑मसि॒ येषां॑ भा॒गोऽसि॑ तेभ्य॑स्त्वा॒ स्वां कृ॑तोऽसि॒
मधु॑मती॒र्न इष॑स्कृ॒धि वि॒श्वेभ्य॑स्त्वेन्द्रि॒येभ्यो॑ दि॒व्येभ्यः॑ पा॒र्थिवे॑भ्यो
मन॑स्त्वाष्टृ॒र्वन्तरि॑क्षमन्वि॒हि स्वाहा॑ त्वा सु॒भवः॒ सूर्या॑य दे॒वेभ्य॑स्त्वा

मरीचिपेभ्य॑ ए॒ष ते॒ योनिः॑ प्रा॒णाय॑ त्वा॥ (३)

वाचः सप्तचत्वारिंशत्॥ [२]

उ॒प॒या॒म॒गृ॒ही॒तो॒ऽस्य॒न्तर्य॑च्छ म॒घव॑न् पा॒हि सोम॑मुरुष्य रा॒यः
स॒मिषो॑ यज॒स्वान्तस्ते॑ द॒धामि॑ द्यावा॑पृथि॒वी अ॒न्तरु॑र्वन्तरि॒क्षं
स॒जोषा॑ दे॒वैरव॑रैः परै॑श्चान्त॒र्या॒मे म॑घवन् मा॒दय॑स्व॒ स्वां कृ॑तो॒ऽसि
म॒धु॒मती॑र्न॒ इष॑स्कृ॒धि वि॒श्वेभ्य॑स्त्वेन्द्रि॒येभ्यो॑ दि॒व्येभ्यः॑ पा॒र्थि॒वेभ्यो॑
मन॑स्त्वाष्ट्रुर्वन्तरि॒क्षम॑न्वि॒हि स्वाहा॑ त्वा सु॒भ॒वः सूर्या॑य दे॒वेभ्य॑स्त्वा
मरीचिपेभ्य॑ ए॒ष ते॒ योनि॑रपा॒नाय॑ त्वा॥ (४)

दे॒वेभ्यः॑ सप्त च॥ [३]

आ वा॑यो भूष शुचि॒पा उप॑ नः स॒हस्रं॑ ते नि॒युतो॑ वि॒श्व॒वार।
उपो॑ ते अ॒न्धो म॒द्यम॑यामि॒ यस्य॑ दे॒व दधि॑षे पू॒र्व॒पेय॑म्॥
उ॒प॒या॒म॒गृ॒ही॒तो॒ऽसि वा॒यवे॑ त्वेन्द्र॒वायू॑ इ॒मे सु॒ताः। उप॑ प्रयो॒भिरा॑
ग॒त॒मिन्द्र॑वो वा॒मु॒शन्ति॑ हि॥ उ॒प॒या॒म॒गृ॒ही॒तो॒ऽसीन्द्र॑वा॒युभ्यां॑ त्वैष ते॒
योनिः॑ स॒जोषा॑भ्यां त्वा॥ (५)

आ वा॑यो त्रिचत्वारिंशत्॥ [४]

अ॒यं वा॑ मि॒त्राव॑रुणा सु॒तः सोम॑ं ऋ॒तावृ॑धा। म॒मेदि॑ह श्रु॒तं
हव॑म्। उ॒प॒या॒म॒गृ॒ही॒तो॒ऽसि मि॒त्राव॑रु॒णाभ्यां॑ त्वैष ते॒ योनि॑र्ऋ॒तायु॑-
भ्यां॑ त्वा॥ (६)

अयं वां विश्वशक्तिः॥ [५]

या वां कशा मधुमत्यश्विना सूनृतावती। तया यज्ञं मिमिक्षतम्।
उपयामगृहीतोऽस्यश्विभ्यां त्वेष ते योनिर्माध्वीभ्यां त्वा॥ (७)

या वामष्टादश॥ [६]

प्रातर्युजौ वि मुच्येथामश्विनावेह गच्छतम्। अस्य सोमस्य
पीतये॥ उपयामगृहीतोऽस्यश्विभ्यां त्वेष ते योनिर्रश्विभ्यां त्वा॥ (८)

प्रातर्युजावेकान्नविश्वशक्तिः॥ [७]

अयं वेनश्चोदयत् पृश्निगर्भा ज्योतिर्जरायू रजसो विमाने।
इममपां सङ्गमे सूर्यस्य शिशुं न विप्रा मतिर्भी रिहन्ति॥
उपयामगृहीतोऽसि शण्डाय त्वेष ते योनिर्वीरतां पाहि॥ (९)

अयं वेनः पञ्चविश्वशक्तिः॥ [८]

तं प्रत्नथा पूर्वथा विश्वथेमथा ज्येष्ठतांतिं बर्हिषदं सुवर्विदं
प्रतीचीनं वृजनं दोहसे गिराऽऽशुं जयन्तमनु यासु वर्धसे।
उपयामगृहीतोऽसि मर्काय त्वेष ते योनिः प्रजाः पाहि॥ (१०)

तं षड्विंशतिः॥ [९]

ये देवा दिव्येकादश स्थ पृथिव्यामध्येकादश स्थाऽप्सुषदो
महिनैकादश स्थ ते देवा यज्ञमिमं जुषध्वमुपयामगृहीतो-

ऽस्याग्रयणोऽसि स्वाग्रयणो जिन्वं यज्ञं जिन्वं यज्ञपतिमभि
सर्वना पाहि विष्णुस्त्वां पातु विशं त्वं पाहीन्द्रियेणैष ते
योनिर्विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यः॥ (११)

ये देवास्त्रिचत्वारिंशत्॥ [१०]

त्रिंशत्रयंश्च गणिनो रुजन्तो दिवः रुद्राः पृथिवीं च सचन्ते।
एकादशासौ अप्सुषदः सुतः सोमं जुषन्ताः सर्वनाय विश्वे॥
उपयामगृहीतोऽस्याग्रयणोऽसि स्वाग्रयणो जिन्वं यज्ञं जिन्वं
यज्ञपतिमभि सर्वना पाहि विष्णुस्त्वां पातु विशं त्वं पाहीन्द्रियेणैष
ते योनिर्विश्वेभ्यस्त्वा देवेभ्यः॥ (१२)

त्रिंशद् द्विचत्वारिंशत्॥ [११]

उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा बृहद्वते वयस्वत उक्थायुवे
यत् तं इन्द्र बृहद्वयस्तस्मै त्वा विष्णावे त्वेष ते योनिरिन्द्राय
त्वोक्थायुवे॥ (१३)

उपयामगृहीतो द्वाविंशतिः॥ [१२]

मूर्धानं दिवो अरतिं पृथिव्या वैश्वानरमृताय जातमग्निम्।
कविः सम्राजमतिथिं जनानामासन्ना पात्रं जनयन्त देवाः॥
उपयामगृहीतोऽस्यग्रये त्वा वैश्वानराय ध्रुवोऽसि ध्रुवक्षितिर्ध्रुवाणां
ध्रुवतमोऽच्युतानामच्युतक्षित्तम एष ते योनिरग्रये त्वा

वैश्वानराय॥ (१४)

मूर्धानं पञ्चत्रिंशत्॥ [१३]

मधुश्च माधवश्च शुक्रश्च शुचिश्च नभश्च नभस्यश्चेषश्चोर्जश्च
सहश्च सहस्यश्च तपश्च तपस्यश्चोपयामगृहीतोऽसि स॒सर्पो-
ऽस्य॑ हस्पत्याय॑ त्वा॥ (१५)

मधुस्त्रिंशत्॥ [१४]

इन्द्राग्नी॑ आ गंत॑ सुतं गी॒र्भिर्नभो॑ वरेण्यम्। अस्य पातं
धियेषिता॥ उप॒याम॑गृहीतोऽसीन्द्रा॒ग्निभ्यां॑ त्वेष ते योनि॑रिन्द्रा॒ग्नि-
भ्यां॑ त्वा॥ (१६)

इन्द्राग्नी विंशतिः॥ [१५]

ओमांसश्चर्षणीधृतो विश्वे॑ देवासु आ गंत। दाश्वा॑सौ
दाशुषः सुतम्॥ उप॒याम॑गृहीतोऽसि विश्वे॑भ्यस्त्वा देवेभ्य॑ एष ते
योनि॑र्विश्वे॑भ्यस्त्वा देवेभ्यः॥ (१७)

इन्द्राग्नी ओमांसो विंशतिर्विंशतिः॥ [१६]

मरुत्वन्तं वृषभं वा॑वृधानमक॑वारिं दिव्य॑ शा॒समिन्द्र॑म्।
विश्वा॒साह॑मवसे नूत॑नायो॒ग्रं स॑हो॒दामि॑ह तं हु॒वेम॑॥
उप॒याम॑गृहीतोऽसीन्द्रा॒य त्वा म॒रुत्व॑न्त एष ते योनि॑रिन्द्रा॒य
त्वा म॒रुत्व॑न्ते॥ (१८)

मरुत्वन्तु९ षड्विंशतिः॥ [१७]

इन्द्रं मरुत्व इह पाहि सोमं यथा शार्याति अपिबः सुतस्य।
तव प्रणीती तव शूर शर्मन्ना विवासन्ति कवयः सुयज्ञाः॥
उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा मरुत्वन्त एष ते योनिरिन्द्राय त्वा
मरुत्वन्ते॥ (१९)

इन्द्रेकान्नत्रिंशत्॥ [१८]

मरुत्वा९ इन्द्र वृषभो रणाय पिबा सोममनुष्वधं मदाय। आ
सिञ्चस्व जूठरे मध्वं ऊर्मिं त्वं राजाऽसि प्रदिवः सुतानाम्॥
उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा मरुत्वन्त एष ते योनिरिन्द्राय त्वा
मरुत्वन्ते॥ (२०)

इन्द्रं मरुत्वो मरुत्वानेकान्न त्रिंशदेकान्न त्रिंशत्॥ [१९]

महा९ इन्द्रो य ओजसा पर्जन्यो वृष्टिमा९ इवा
स्तोमैर्वथ्सस्य वावृधे॥ उपयामगृहीतोऽसि महेन्द्राय त्वेष ते
योनिर्महेन्द्राय त्वा॥ (२१)

महानेकान्नविंशतिः॥ [२०]

महा९ इन्द्रो नृवदा चरषणिप्रा उत द्विबर्हा अग्निः
सहोभिः। अस्मद्रियग्वावृधे वीर्यायोरुः पृथुः सुकृतः कर्तृभिर्भूत्॥
उपयामगृहीतोऽसि महेन्द्राय त्वेष ते योनिर्महेन्द्राय त्वा॥ (२२)

महानृवत्षड्विंशतिः॥ [२१]

कदा चन स्तरीरसि नेन्द्रं सश्वसि दाशुषै। उपोपेन्नु
 मघवन् भूय इन्नु ते दानं देवस्य पृच्यते॥ उपयामगृहीतो-
 ऽस्यादित्येभ्यस्त्वा॥ कदा चन प्र युच्छस्युभे नि पांसि जन्मनी।
 तुरीयादित्य सवनं त इन्द्रियमा तस्थावमृतं दिवि॥ यज्ञो
 देवानां प्रत्येति सुममादित्यासो भवता मृडयन्तः। आ वोऽर्वाचीं
 सुमतिर्ववृत्याद॥ होश्चिद्या वरिवोवित्तरासत्॥ विवस्व आदित्यैष
 ते सोमपीथस्तेन मन्दस्व तेन तृप्य तृप्यास्म ते वयं तर्पयितारो
 या दिव्या वृष्टिस्तया त्वा श्रीणामि॥ (२३)

वः सप्तविंशतिश्च॥ [२२]

वाममद्य सवितर्वाममु श्वो दिवेदिवे वाममस्मभ्यं सावीः।
 वामस्य हि क्षयस्य देव भूरैया धिया वामभाजः स्याम॥
 उपयामगृहीतोऽसि देवाय त्वा सवित्रे॥ (२४)

वामं चतुर्विंशतिः॥ [२३]

अदब्धेभिः सवितः पायुभिर्द्वं शिवेभिर्द्य परि पाहि नो
 गयम्। हिरण्यजिह्वः सुविताय नव्यसे रक्षा मार्किर्नो अघशंस
 ईशत॥ उपयामगृहीतोऽसि देवाय त्वा सवित्रे॥ (२५)

अदब्धेभिस्त्रयोविंशतिः॥ [२४]

हिरण्यपाणिमृतये सवितारमुपं ह्वये। स चेत्ता देवता पदम्॥
 उपयामगृहीतोऽसि देवाय त्वा सवित्रे॥ (२६)

हिरण्यपाणिं चतुर्दश॥ [२५]

सुशर्माऽसि सुप्रतिष्ठानो बृहदुक्षे नमं एष ते योनिर्विश्वेभ्यस्त्वा
देवेभ्यः॥ (२७)

सुशर्मा द्वादश॥ [२६]

बृहस्पतिसुतस्य त इन्दो इन्द्रियावतः पत्नीवन्तं ग्रहं
गृह्णाम्यग्ना(३)इ पत्नीवा(३)ः सजूर्देवेन त्वष्ट्रा सोमं पिब
स्वाहा॥ (२८)

बृहस्पतिसुतस्य पञ्चदश॥ [२७]

हरिरसि हारियोजनो हर्योः स्थाता वज्रस्य भर्ता पृश्नेः प्रेता
तस्य ते देव सोमेष्टयं जुषः स्तुतस्तोमस्य शस्तोक्थस्य हरिवन्तं
ग्रहं गृह्णामि हरीः स्थ हर्योर्धानाः सहसोमा इन्द्राय स्वाहा॥ (२९)

हरिः पञ्चिंशतिः॥ [२८]

अग्र आयूर्ऽपि पवस आ सुवोर्जमिषं च नः। आरे बाधस्व
दुच्छुनाम्॥ उपयामगृहीतोऽस्यग्रये त्वा तेजस्वत एष ते योनिर्ग्रये
त्वा तेजस्वते॥ (३०)

अग्र आयूर्ऽपि त्रयोविंशतिः॥ [२९]

उत्तिष्ठन्नोजसा सह पीत्वा शिप्रे अवेपयः। सोममिन्द्र चमू

सुतम्॥ उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वौजस्वत एष ते योनिरिन्द्राय
त्वौजस्वते॥ (३१)

उत्तिष्ठन्नेकविंशतिः॥ [३०]

तरणिर्विश्वदर्शतो ज्योतिष्कृदसि सूर्य। विश्वमा भासि
रोचनम्॥ उपयामगृहीतोऽसि सूर्याय त्वा भ्राजस्वत एष ते योनिः
सूर्याय त्वा भ्राजस्वते॥ (३२)

तरणिर्विंशतिः॥ [३१]

आ प्यायस्व मदन्तम् सोम् विश्वाभिरूतिभिः। भवा नः
सप्रथस्तमः॥ (३३)

आ प्यायस्व नवम्॥ [३२]

ईयुष्टे ये पूर्वतरामपश्यन् व्युच्छन्तीमुषसं मर्त्यासः।
अस्माभिरू नु प्रतिचक्ष्याऽभूदो ते यन्ति ये अपरीषु पश्यान्॥ (३४)

ईयुरेकान्नविंशतिः॥ [३३]

ज्योतिष्मतीं त्वा सादयामि ज्योतिष्कृतं त्वा सादयामि
ज्योतिर्विदं त्वा सादयामि भास्वतीं त्वा सादयामि ज्वलन्तीं
त्वा सादयामि मल्मलाभवन्तीं त्वा सादयामि दीप्यमानां
त्वा सादयामि रोचमानां त्वा सादयाम्यजस्रां त्वा सादयामि
बृहज्योतिषं त्वा सादयामि बोधयन्तीं त्वा सादयामि जाग्रतीं त्वा

सादयामि॥ (३५)

ज्योतिष्मती५ षड्विंशतिः॥ [३४]

प्रयासाय स्वाहाऽऽयासाय स्वाहा वियासाय स्वाहा
संयासाय स्वाहोद्यासाय स्वाहाऽवयासाय स्वाहा शुचे स्वाहा
शोकाय स्वाहा तप्यत्वै स्वाहा तपते स्वाहा ब्रह्महत्यायै स्वाहा
सर्वस्मै स्वाहा॥ (३६)

प्रयासाय चतुर्विंशतिः॥ [३५]

चित्तं५ सन्तानेन भवं यक्रा रुद्रं तनिम्ना पशुपतिं५
स्थूलहृदयेनाग्निं५ हृदयेन रुद्रं लोहितेन शर्वं मत्स्राभ्यां
महादेवमन्तःपार्श्वेनौषिष्ठहनं५ शिङ्गीनिकोश्याभ्याम्॥ (३७)

चित्तमष्टादश॥ [३६]

आ तिष्ठ वृत्रहन् रथं युक्ता ते ब्रह्मणा हरीं। अर्वाचीनं५ सु ते
मनो ग्रावां कृणोतु वग्नुनां॥ उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा षोडशिनं
एष ते योनिरिन्द्राय त्वा षोडशिनै॥ (३८)

आ तिष्ठ षड्विंशतिः॥ [३७]

इन्द्रमिद्धरीं वहतोऽप्रतिघृष्टशवसमृषीणां च स्तुतीरुपं यज्ञं
च मानुषाणाम्॥ उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा षोडशिनं एष ते
योनिरिन्द्राय त्वा षोडशिनै॥ (३९)

इन्द्रमित्रयोर्विशतिः॥ [३८]

असावि सोमं इन्द्र ते शर्विष्ठ धृष्णवा गंहि। आ त्वा
पृणक्तिन्द्रियं रजः सूर्यं न रश्मिभिः॥ उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय
त्वा षोडशिनं एष ते योनिरिन्द्राय त्वा षोडशिनै॥ (४०)

असावि सप्तविंशतिः॥ [३९]

सर्वस्य प्रतिशीवरी भूमिस्त्वोपस्थ आधित। स्योनाऽस्मै
सुषदा भव यच्छास्मै शर्म सप्रथाः॥ उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा
षोडशिनं एष ते योनिरिन्द्राय त्वा षोडशिनै॥ (४१)

सर्वस्य षड्विंशतिः॥ [४०]

महां इन्द्रो वज्रबाहुः षोडशी शर्म यच्छतु। स्वस्ति नो मघवां
करोतु हन्तु पाप्मानं योऽस्मान् द्वेष्टि॥ उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा
षोडशिनं एष ते योनिरिन्द्राय त्वा षोडशिनै॥ (४२)

सर्वस्य महान्यषड्विंशतिः षड्विंशतिः॥ [४१]

सजोषा इन्द्र सगणो मरुद्भिः सोमं पिब वृत्रहञ्छूर विद्वान्।
जहि शत्रूँ रप मृधो नुदस्वाऽथाभयं कृणुहि विश्वतो नः॥
उपयामगृहीतोऽसीन्द्राय त्वा षोडशिनं एष ते योनिरिन्द्राय त्वा
षोडशिनै॥ (४३)

सजोषास्त्रिंशत्॥ [४२]

उदु त्यं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः। दृशे विश्वाय
सूर्यम्॥ चित्रं देवानामुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्रेः।
आऽप्रा द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं सूर्य आत्मा जगतस्तस्थुषश्च॥
अग्रे नयं सुपथा राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान्।
युयोध्यस्मञ्जुहुराणमेनो भूयिष्ठां ते नम उक्तिं विधेम॥ दिवं गच्छ
सुवः पत रूपेण (४४)

वो रूपमभ्यैमि वयंसा वयः। तुथो वो विश्ववेदा वि भजतु
वर्षिष्ठे अधि नाके॥ एतत् ते अग्रे राध ऐति सोमच्युतं तन्मित्रस्य
पथा नयर्तस्य पथा प्रेतं चन्द्रदक्षिणा यज्ञस्य पथा सुविता
नयन्तीर्ब्राह्मणमद्य राध्यासमृषिमार्षेयं पितृमन्तं पैतृमत्यं
सुधातुदक्षिणं वि सुवः पश्य व्यन्तरिक्षं यतस्व सदस्यैरस्मद्वात्रा
देवत्रा गच्छतु मधुमतीः प्रदातारमा विशतानवहायास्मान् देवयानेन
पथेतं सुकृतां लोके सीदत तन्नः सङ्स्कृतम्॥ (४५)

रूपेण सदस्यैरष्टादश च॥ [४३]

धाता रातिः संवितेदं जुषन्तां प्रजापतिर्निधिपतिर्नो अग्निः।
त्वष्टा विष्णुः प्रजयां सः रराणो यजमानाय द्रविणं दधातु॥ समिन्द्र
णो मनसा नेषि गोभिः सः सूरिभिर्मघवन्थसः स्वस्त्या। सं ब्रह्मणा
देवकृतं यदस्ति सं देवानां सुमत्या यज्ञियानाम्॥ सं वर्चसा
पयसा सं तनूभिरगन्महि मनसा सः शिवेन। त्वष्टा नो अत्र

वरिवः कृणो- (४६)

त्वनुं मार्ष्टुं तनुवो यद्विलिष्टम्॥ यदद्य त्वां प्रयति यज्ञे
अस्मिन्नग्रे होतारमवृणीमहीह। ऋधंगयाङ्घ्रिगुताशमिष्टाः प्रजानन्
यज्ञमुपयाहि विद्वान्॥ स्वगा वो देवाः सदनमकर्म य आजग्म
सवनेदं जुषाणाः। जक्षिवांसः पपिवांसश्च विश्वेऽस्मे धत्त
वसवो वसूनि॥ यानाऽवह उशतो देव देवान्तान् (४७)

प्रेरय स्वे अग्रे सधस्थै। वहमाना भरमाणा हवींषि वसुं
घर्मं दिवमा तिष्ठतानु॥ यज्ञं यज्ञं गच्छ यज्ञपतिं गच्छ स्वां योनिं
गच्छ स्वाहैष ते यज्ञो यज्ञपते सहसूक्तवाकः सुवीरः स्वाहा देवा
गातुविदो गातुं वित्वा गातुमित् मनसस्पत इमं नो देव देवेषु
यज्ञं स्वाहा वाचि स्वाहा वार्ते धाः॥ (४८)

कृणोतु तानृष्टाचत्वारिंशच्च॥ [४४]

उरुं हि राजा वरुणश्चकार सूर्याय पन्थामन्वेतुवा उ। अपदे
पादा प्रतिधातवेऽकरुतापवक्ता हृदयाविधश्चित्॥ शतं ते राजन्
भिषजः सहस्रमुर्वी गम्भीरा सुमतिष्ठे अस्तु। बाधस्व द्वेषो निर्ऋतिं
पराचैः कृतं चिदेनः प्र मुमुग्ध्यस्मत्॥ अभिष्ठितो वरुणस्य पाशो-
ऽग्नेरनीकमप आ विवेश। अपां नपात् प्रतिरक्षन्नसुर्यं दमेदमे (४९)

समिधं यक्ष्यग्रे॥ प्रति ते जिह्वा घृतमुच्चरण्येत्समुद्रे ते
हृदयमप्स्वन्तः। सं त्वा विशन्त्वोषधीरुताऽऽपो यज्ञस्य त्वा

यज्ञपते हविर्भिः॥ सूक्तवाके नमोवाके विधेमावभृथ निचङ्कुण
निचेरुरसि निचङ्कुणाव देवैर्देवकृतमेनोऽयाडव मर्त्यैर्मर्त्यकृतमुरोरा
नो देव रिषस्पाहि सुमित्रा न आप ओषधयः (५०)

सन्तु दुर्मित्रास्तस्मै भूयासुर्योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मो
देवीराप एष वो गर्भस्तं वः सुप्रीतः सुभृतमकर्म देवेषु नः सुकृतो
ब्रूतात् प्रतियुतो वरुणस्य पाशः प्रत्यस्तो वरुणस्य पाश एधो-
ऽस्येधिषीमहि समिदसि तेजोऽसि तेजो मयि धेह्यपो अन्वचारिषः
रसेन समसृक्ष्महि। पयस्वाः अग्र आऽगमं तं मा सः सृज
वर्चसा॥ (५१)

दमेदम् ओषधय आ षट् च॥ [४५]

यस्त्वा हृदा कीरिणा मन्यमानोऽमर्त्यं मर्त्यो जोहवीमि।
जातवेदो यशो अस्मासु धेहि प्रजाभिरग्रे अमृतत्वमश्याम्॥ यस्मै
त्वः सुकृते जातवेद उ लोकमग्रे कृणवः स्योनम्। अश्विनः स
पुत्रिणं वीरवन्तं गोमन्तः रयिं नशते स्वस्ति॥ त्वे सु पुत्र शवसो-
ऽवृत्रन् कामकातयः। न त्वामिन्द्रातिं रिच्यते॥ उक्थउक्थे सोम
इन्द्र ममाद नीथेनीथे मघवानः (५२)

सुतासः। यदीः सुबाधः पितरं न पुत्राः समानदक्षा अवसे
हवन्ते॥ अग्रे रसेन तेजसा जातवेदो वि रौचसे। रक्षोहा-

ऽमीवचातनः॥ अ॒पो अन्व॑चारिष॒ः रसे॑न॒ सम॑सृक्ष्महि। पय॑स्वा॒ः
अग्र॒ आऽग॑मं॒ तं मा॒ स॒ः सृ॑ज॒ वर्च॑सा॥ वसु॑र्वसु॑पति॒रु॒हि॒क॒मस्य॑ग्रे
विभा॑वसुः। स्याम॑ ते सुम॒तावपि॑॥ त्वाम॑ग्रे वसु॑पतिं॒ वसू॑नाम॒भि प्र
म॑न्दे (५३)

अध्व॑रेषु॒ राज॑न्। त्वया॒ वाजं॑ वाज॒यन्तो॑ जयेमा॒भि ष्या॑म
पृथ्वा॑सु॒ती॒र्म॒त्या॒नाम्। त्वाम॑ग्रे वाज॒सात॑मं॒ वि॒प्रा व॑र्धन्ति॒ सुष्टु॑तम्।
स नो॑ रास्व सु॒वीर्य॑म्॥ अ॒यं नो॑ अ॒ग्निर्व॑रि॒वः कृ॑णोत्व॒यं मृ॑धः
पु॒र ए॑तु प्रभि॒न्दन्। अ॒य॒ः शत्रू॑ञ्जयतु॒ जर्ह॑षाणो॒ऽयं वाजं॑ जयतु॒
वाज॑सातौ॥ अ॒ग्निना॒ऽग्निः समि॑ध्यते क॒विर्गृ॑हप॒तिर्यु॑वा॑। ह॒व्य॒वाङ्
जु॒ह्वा॑स्यः॥ त्व॒ः ह्य॑ग्रे अ॒ग्निना॒ वि॒प्रो वि॒प्रेण॑ सन्ध॒सता॑। सखा॒
सखा॑ समि॒ध्यसे॑॥ उद॑ग्रे शुच॑य॒स्तव॒ वि ज्योति॑षा॥ (५४)

म॒घवा॑नं म॒न्दे ह्य॑ग्रे चतु॑र्दश च॥ [४६]

॥ पञ्चमः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः ॥

दे॒वा॒सु॒राः सं॒य॑त्ता आ॒स॒न् ते दे॒वा वि॑ज॒य॒मु॒प॒य॒न्तोऽग्नौ॑
वा॒मं व॒सु सं न्य॑दध॒ते॒द॒मु॒ नो भ॑विष्यति॒ यदि॑ नो जे॒ष्य॒न्तीति॑
तद॒ग्नि॒र्य॑का॒म॒यत् तेना॑पा॒क्राम॑त् तद्दे॒वा वि॑जि॒त्या॒व॒रु॑रु॒त्स॒मा॒ना
अ॒न्वा॒य॒न् तद॑स्य॒ सह॑साऽदि॒त्सन्त॑ सोऽरो॒दी॒द्य॒दरो॑दीत् तद्बु॒द्रस्य॑
रु॒द्रत्वं यद॑श्व॒शी॒यत् तद् (१)

र॑ज॒त॒ हिर॑ण्यम॒भव॑त् तस्मा॑द्र॒ज॒त॒ हिर॑ण्यम॒दक्षि॑ण्यम॒श्रुज॑
हि यो ब॒र्हिषि॑ ददाति॒ पुरा॑ऽस्य॒ संव॑त्स॒राद्गृ॑हे रु॒दन्ति॑ तस्मा॑द्ब॒र्हिषि॑
न दे॒य॒ सोऽग्नि॑र॒ब्रवी॑द्वा॒ग्यंसा॒न्यथ॑ व इ॒दमि॑ति॒ पुन॑रा॒धेयं॑ ते
के॒वल॑मि॒त्य॑ब्रुव॒न्नृ॒षव॑त् खलु स इ॒त्य॑ब्रवी॒द्यो म॑द्दे॒वत्य॑म॒ग्निमा॑दधा॒ता
इति॑ तं पू॒षाऽऽध॑त्त॒ तेन॑ (२)

पू॒षाऽऽध॑र्नोत् तस्मा॑त् पौ॒ष्णाः प॒शव॑ उच्यन्ते॒ तं त्व॑ष्टाऽऽध॑त्त॒
तेन॑ त्व॒ष्टाऽऽध॑र्नोत् तस्मा॑त् त्वा॒ष्ट्राः प॒शव॑ उच्यन्ते॒ तं म॑नुराऽध॑त्त॒
तेन॑ म॒नुराध॑र्नोत् तस्मा॑न्मा॒न॒व्यः प्र॒जा उच्यन्ते॑ तं धा॒ताऽऽध॑त्त॒ तेन॑
धा॒ताऽऽध॑र्नोत्सं॒वत्स॒रो वै धा॒ता तस्मा॑त्सं॒वत्स॒रं प्र॒जाः प॒शवोऽनु॑ प्र
जा॒यन्ते॑ य ए॒वं पु॑नरा॒धेय॑स्यर्द्धिं वेद॒- (३)

ध्नो॒त्ये॒व योऽस्यै॑वं ब॒न्धुतां॑ वेद॒ बन्धु॑मान् भवति॒ भाग॑धेयं॒ वा
अ॒ग्निरा॑हित॒ इच्छ॑मानः प्र॒जां प॒शून् यज॑मान॒स्योप॑ दो॒द्रावो॑द्वास्य॒

पुन॒रा द॑धीत भा॒ग॒धेये॑नै॒वैन॑ꣳ सम॑र्धयत्यथो॒ शान्ति॑रे॒वास्यै॑षा
 पुन॑र्वस्वो॒रा द॑धीतै॒तद्वै पुन॑रा॒धेय॑स्य॒ नक्ष॑त्रं॒ यत्पुन॑र्वसू॒ स्वाया॑मे॒वैन॑
 दे॒वता॑यामा॒धाय॑ ब्र॒ह्मव॑र्चसी भ॑वति द॒र्भेरा द॑धात्यया॑तयाम॒त्वाय॑
 द॒र्भेरा द॑धात्य॒द्ध्य ए॒वैन॑मोष॒धीभ्योऽव॑रु॒ध्याऽऽध॑त्ते पञ्च॑कपालः
 पु॒रोडा॑शो भवति पञ्च॒ वा ऋ॒तव॑ ऋ॒तुभ्य॑ ए॒वैन॑मव॒रुध्याऽऽध॑त्ते॥ (४)

अशी॑यत् तत् तेन॒ वेदं॒ दुर्भेः पञ्च॑विंशतिश्च॥ [१]

परा॒ वा ए॒ष य॒ज्ञं प॒शून् व॑पति योऽ॒ग्निमु॑द्वा॒सय॑ते पञ्च॑कपालः
 पु॒रोडा॑शो भवति पा॒ङ्क्तो य॒ज्ञः पा॒ङ्क्तोः प॒शवो॑ य॒ज्ञमे॒व प॒शून् व॑ रु॒न्धे
 वी॒र॒हा वा ए॒ष दे॒वानां॑ योऽ॒ग्निमु॑द्वा॒सय॑ते न वा ए॒तस्य॑ ब्रा॒ह्मणा
 ऋ॒ताय॑वः पु॒राऽन्न॑मक्षन् प॒ङ्क्तो या॒ज्यानु॑वा॒क्या भव॑न्ति पा॒ङ्क्तो य॒ज्ञः
 पा॒ङ्क्तः पु॒रुषो॑ दे॒वाने॒व वी॒रं नि॑रव॒दाया॒ग्निं पुन॑रा (५)

ध॑त्ते श॒ताक्ष॑रा भवन्ति श॒तायुः पु॑रुषः श॒तेन्द्रि॑य॒ आयु॑ष्ये॒वेन्द्रि॑ये
 प्र॑ति तिष्ठति॒ यद्वा अ॒ग्निरा॑हि॒तो न॑र्ध्यते॒ ज्यायो॑ भा॒ग॒धेय॑
 नि॒काम॑य॒मानो॒ यदा॑ग्नेयꣳ स॒र्वं भव॑ति सै॒वास्य॑र्धिः सं वा
 ए॒तस्य॑ गृ॒हे वाक् सृ॑ज्यते योऽ॒ग्निमु॑द्वा॒सय॑ते स वाचꣳ सꣳसृ॑ष्टां
 यज॑मान ई॒श्वरोऽनु॑ परा॑भवितो॒र्विभ॑क्तयो भवन्ति वा॒चो वि॑धृत्यै॒
 यज॑मान॒स्याप॑राभावाय॒ (६)

विभ॑क्तिं करोति ब्र॒ह्मैव॑ तद॑करुपाꣳशु य॑जति॒ यथा॑ वा॒मं वसु॑
 वि॒विदा॑नो गू॒हति॑ ता॒दृगे॒व तद॑ग्निं प्र॑ति स्विष्ट॑कृतं निरा॑ह॒ यथा॑

वामं वसुं विविदानः प्रकाशं जिगमिषति तादृगेव तद्विभक्तिमुक्त्वा
 प्रयाजेन वषट्करोत्यायतनादेव नैति यजमानो वै पुरोडाशः पशव
 एते आहुती यदभितः पुरोडाशमेते आहुती (७)

जुहोति यजमानमेवोभयतः पशुभिः परि गृह्णाति कृतयजुः
 सम्भृतसम्भार इत्याहुर्न सम्भृत्याः सम्भारा न यजुः कर्तव्यमित्यथो
 खलु सम्भृत्या एव सम्भाराः कर्तव्यं यजुर्यज्ञस्य समृद्धौ
 पुनर्निष्कृतो रथो दक्षिणा पुनरुत्स्यूतं वासः पुनरुत्सृष्टोऽनङ्घ्रान्
 पुनराधेयस्य समृद्धौ सप्त ते अग्ने समिधः सप्त जिह्वा इत्यग्निहोत्रं
 जुहोति यत्रयत्रैवास्य न्यक्तं तत (८)

एवैनमव रुन्धे वीरहा वा एष देवानां योऽग्निमुद्वासयते
 तस्य वरुण एवर्णयादाग्निवारुणमेकादशकपालमनु निर्वपेद्यं
 चैव हन्ति यश्चास्यर्णयात्तौ भागधेयेन प्रीणाति नाऽऽर्तिमाच्छति
 यजमानः॥ (९)

आऽपराभावाय पुरोडाशमेते आहुती ततः पट्विंशच्च॥ [२]

भूमिर्भूम्रा द्यौर्वरिणाऽन्तरिक्षं महित्वा। उपस्थे ते देव्यदिते-
 ऽग्निमन्त्रादमन्त्राद्यायाऽऽदधे॥ आऽयं गौः पृश्निंरक्रमीदसनन्मातरं
 पुनः। पितरं च प्रयन्त्सुवः॥ त्रिंशद्धाम वि राजति वाक्पतङ्गाय
 शिश्रिये। प्रत्यस्य वह द्युभिः॥ अस्य प्राणादपानत्यन्तश्चरति रोचना।
 व्यख्यन्महिषः सुवः॥ यत् त्वा (१०)

क्रुद्धः परोवपं मन्युना यदवर्त्या। सुकल्पमग्रे तत्
 तव पुनस्त्वोदीपयामसि॥ यत् ते मन्युपरोत्तस्य पृथिवीमनु
 दध्वसे। आदित्या विश्वे तद्देवा वसवश्च समाभरन्॥
 मनो ज्योतिर्जुषतामाज्यं विच्छिन्नं यज्ञं समिमं दधातु।
 बृहस्पतिस्तनुतामिमं नो विश्वे देवा इह मादयन्ताम्॥ सप्त ते
 अग्रे समिधः सप्त जिह्वाः सप्त (११)

ऋषयः सप्त धामं प्रियाणि। सप्त होत्राः सप्तधा त्वा यजन्ति सप्त
 योनीरा पृणस्वा घृतेन॥ पुनरूर्जा नि वर्तस्व पुनरग्र इषाऽऽयुषा।
 पुनर्नः पाहि विश्वतः॥ सह रय्या नि वर्तस्वाग्रे पिन्वस्व धारया।
 विश्वप्स्त्रिया विश्वतस्परि॥ लेकः सलेकः सुलेकस्ते न आदित्या
 आज्यं जुषाणा वियन्तु केतुः सकेतः सुकेतस्ते न आदित्या आज्यं
 जुषाणा वियन्तु विवस्वा९ अदितिर्देवजूतिस्ते न आदित्या आज्यं
 जुषाणा वियन्तु॥ (१२)

त्वा जिह्वाः सप्त सुकेतस्ते नञ्चर्योदश च॥ [३]

भूमिर्भूमा द्यौर्वरिणेत्याहाऽऽशिषैवैनमा धत्ते सर्पा वै
 जीर्यन्तोऽमन्यन्त स एतं कंसर्णीरः काद्रवेयो मन्त्रमपश्यत्
 ततो वै ते जीर्णास्तनूरपाघ्नत सर्पराज्ञिया ऋग्भिर्गार्हपत्यमा
 दधाति पुनर्नवमेवैनमजरं कृत्वाऽऽधत्तेऽथो पूतमेव पृथिवीमन्नाद्यं
 नोपानमृत्सैतं (१३)

मन्त्रमपश्यत् ततो वै तामन्नाद्यमुपांनमद्यत्सर्पराज्ञियां
 ऋग्भिर्गार्हपत्यमादधात्यन्नाद्यस्यावरुद्धा अथो अस्यामेवैनं
 प्रतिष्ठितमा धत्ते यत्त्वा क्रुद्धः परोवपेत्याहापहुत एवास्मै तत्
 पुनस्त्वोद्दीपयामसीत्याह समिन्ध एवैनं यत्ते मन्युपरोप्तस्येत्याह
 देवताभिरे- (१४)

वैनं सं भरति वि वा एतस्य यज्ञश्छिद्यते योऽग्निमुद्वासयते
 बृहस्पतिवत्यर्चोप तिष्ठते ब्रह्म वै देवानां बृहस्पतिर्ब्रह्मणैव यज्ञं
 सं दधाति विच्छिन्नं यज्ञं समिमं दधात्वित्याह सन्तत्यै विश्वे देवा
 इह मादयन्तामित्याह सन्तत्यैव यज्ञं देवेभ्योऽनु दिशति सप्त तै
 अग्ने समिधः सप्त जिह्वा - (१५)

इत्याह सप्तसप्त वै संस्रधाऽग्नेः प्रियास्तनुवस्ता एवाव
 रुन्धे पुनरूर्जा सह रय्येत्यभितः पुरोडाशमाहुती जुहोति
 यजमानमेवोर्जा च रय्या चोभयतः परि गृह्णात्यादित्या वा
 अस्माल्लोकादमुं लोकमायन्तेऽमुष्मिल्लोके व्यतृष्यन्त इमं लोकं
 पुनरभ्यवेत्याग्निमाधायैतान् होमानजुहवुस्त आर्ध्रुवन् ते सुवर्गं
 लोकमायन् यः पराचीनं पुनराधेयादग्निमादधीत स एतान्
 होमाञ्जुहयाद्यामेवाऽऽदित्या ऋद्धिमाध्रुवन् तामेवध्नोति॥ (१६)

एतमेव जिह्वा एतान् पञ्चविंशतिश्च॥ [४]

उपप्रयन्तो अध्वरं मन्त्रं वोचेमाग्नयै। आरे अस्मे च

शृण्वते॥ अस्य प्रत्नामनु द्युतः शुक्रं दुदुहे अहयः। पयः
 सहस्रसामृषिम्॥ अग्निर्मूर्धा दिवः ककुत् पतिः पृथिव्या अयम्।
 अपाः रेताः सि जिन्वति॥ अयमिह प्रथमो धायि धातृभिरुहोता
 यजिष्ठो अध्वरेष्वीड्यः। यमप्रवानो भृगवो विरुरुचुर्वनेषु चित्रं
 विभुवं विशेविशे॥ उभा वामिन्द्राग्नी आहुवध्या (१७)

उभा राधसः सह मादयध्वै। उभा दाताराविषाः रयीणामुभा
 वाजस्य सातये हुवे वाम्॥ अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो
 अरोचथाः। तं जानन्नग्र आ रोहाथा नो वर्धया रयिम्॥ अग्र
 आयूँषि पवस आ सुवोर्जमिषं च नः। आरे बाधस्व दुच्छुनाम्॥
 अग्ने पवस्व स्वपा अस्मे वर्चः सुवीर्यम्। दधत्पोषः रयिं (१८)

मयि॥ अग्ने पावक रोचिषा मन्द्रया देव जिह्वया। आ देवान्
 वक्षि यक्षि च॥ स नः पावक दीदिवोऽग्ने देवाः इहाऽऽवह। उप
 यज्ञः हविश्च नः॥ अग्निः शुचिव्रततमः शुचिर्विप्रः शुचिः कविः।
 शुची रोचत आहुतः॥ उदग्ने शुचयस्तव शुक्रा भ्राजन्त ईरते। तव
 ज्योतीँष्यर्चयः॥ आयुर्दा अग्नेऽस्यायुर्मै (१९)

देहि वर्चोदा अग्नेऽसि वर्चो मे देहि तनूपा अग्नेऽसि तनुवं
 मे पाह्यग्ने यन्मै तनुवा ऊनं तन्म आ पृण चित्रावसो स्वस्ति तै
 पारमशीयेन्धानास्त्वा शतः हिमा द्युमन्तः समिधीमहि वयस्वन्तो
 वयस्कृतं यशस्वन्तो यशस्कृतः सुवीरांसो अदाभ्यम्। अग्ने

सपत्नदम्भनं वरुषिष्ठे अधि नाकै॥ सं त्वमग्रे सूर्यस्य वर्चसाऽगथाः
समृषीणां स्तुतेन सं प्रियेण धाम्ना॥ त्वमग्रे सूर्यवर्चा असि सं
मामायुषा वर्चसा प्रजया सृज॥ (२०)

आहुवर्च्यै रयि मे वर्चसा सप्तदश च॥ [५]

सं पश्यामि प्रजा अहमिदं प्रजसो मानवीः। सर्वा भवन्तु नो
गृहे॥ अम्भः स्थाम्भो वो भक्षीय महः स्थ महो वो भक्षीय सहः स्थ
सहो वो भक्षीयोजः स्थोजं वो भक्षीय रेवंती रमध्वमस्मिंल्लोकै-
ऽस्मिन् गोष्ठेऽस्मिन् क्षयेऽस्मिन् योनाविहैव स्तेतो माऽपं गात
बह्वीर्मे भूयास्त (२१)

सं हितासि विश्वरूपीरा मोर्जा विशाऽऽगौपत्येनाऽ-
ऽरायस्पोषेण सहस्रपोषं वः पुष्यासं मयि वो रायः श्रयन्ताम्॥
उप त्वाऽग्रे दिवेदिवे दोषावस्तर्धिया वयम्। नमो भरन्तु एमसि।
राजन्तमध्वराणां गोपामृतस्य दीदिविम्। वर्धमानः स्वे दमे॥
स नः पितेव सूनवेऽग्रे सूपायनो भव। सचस्वा नः स्वस्तये॥
अग्रे (२२)

त्वं नो अन्तमः। उत त्राता शिवो भव वरूथ्यः॥ तं त्वां
शोचिष्ठ दीदिवः। सुम्नाय नूनमीमहे सखिभ्यः॥ वसुरग्निर्वसुश्रवाः।
अच्छा नक्षि द्युमत्तमो रयि दाः॥ ऊर्जा वः पश्याम्यूर्जा मां पश्यत
रायस्पोषेण वः पश्यामि रायस्पोषेण मा पश्यतेडाः स्थ मधुकृतः

स्यो॒ना माऽऽवि॑ंशतेरा॒ मदः॑। सह॒स्रपो॑षं वः पु॒ष्यासं॑ (२३)

मयि॑ वो रायः॑ श्रयन्ताम्॥ तथ्स॑वि॒तुर्वरे॑ण्यं॒ भर्गो॑ देवस्य॑
धीमहि॑। धियो॒ यो नः॑ प्रचोदया॑त्॥ सो॒मान॒ः स्व॑रणं कृणुहि॑
ब्र॒ह्मण॑स्पते। क॒क्षीव॑न्तं॒ य औ॑शिजम्॥ क॒दा च॑न स्त॒रीर॑सि॒ नेन्द्र॑
सश्च॑सि दा॒शुषे॑। उ॒पोपे॑न्नु म॒घव॑न् भूय॒ इन्नु॑ ते दानं॑ देवस्य॑ पृच्यते॥
परि॑ त्वाऽग्ने॒ पुरं॑ वयं विप्रः॑ सहस्य॑ धीमहि। धृष॑द्वर्णं दि॒वेदि॑वे भे॒त्तारं॑
भङ्गु॑रावतः॥ अ॒ग्ने गृह॑पते सु॒गृह॑पतिर॒हं त्वया॑ गृह॑पतिना भूयासः॑
सु॒गृह॑पतिर्मया॒ त्वं गृह॑पतिना भूयाः॑ शतः॑ हिमा॒स्तामा॑शिष॒मा शा॑से
तन्त॑वे ज्योति॑ष्मतीं॒ तामा॑शिष॒मा शा॑सेऽमु॒ष्मै ज्योति॑ष्मतीम्॥ (२४)

भूयास्त॑ स्व॒स्तये॑ऽग्ने पु॒ष्यासं॑ धृष॑द्वर्णमेका॒त्रिंशच्च॑॥ [६]

अयं॑ज्ञो वा ए॒ष यो॑ऽसा॒मोप॑प्रयन्तो॒ अध्व॑रमित्या॒ह
स्तोम॑मे॒वास्मै॑ युन॒त्तयु॑पेत्या॒ह प्र॒जा वै प॒शव॑ उपे॒मं लो॒कं
प्र॒जामे॒व प॒शूनि॑मं लो॒कमु॑पैत्य॒स्य प्र॒ताम॑नुद्युत॒मित्या॑ह सुव॒र्गो
वै लो॒कः प्र॒त्नः सु॑व॒र्गमे॒व लो॒कः स॒मारो॑हत्य॒ग्निर्मूर्धा॑ दि॒वः
क॒कुदि॑त्या॒ह मूर्धा॑न- (२५)

मे॒वैनः॑ स॒माना॑नो॒ करो॑त्यथो॒ देवलो॒कादे॒व म॑नुष्यलो॒के
प्रति॑तिष्ठत्य॒यमि॒ह प्र॑थ॒मो धा॑यि धा॒तृभि॑रित्या॒ह मुख्य॑मे॒वैनं॑
करो॑त्यु॒भा वा॑मिन्द्रा॒ग्नी आ॒हुव॑ध्या॒ इत्या॒हौजो॒ बल॑मे॒वाव॑ रुन्धे॒ऽयं
ते योनि॑र॒ऋत्वि॑य॒ इत्या॑ह प॒शवो॒ वै र॒यिः प॒शूने॒वाव॑ रुन्धे॒ षड्भि॑रुप॑

तिष्ठते षड्वा (२६)

ऋतव ऋतुष्वेव प्रति तिष्ठति षड्विरुत्तराभिरुप तिष्ठते द्वादश
सं पद्यन्ते द्वादश मासाः संवत्सरः संवत्सर एव प्रति तिष्ठति
यथा वै पुरुषोऽश्वो गौर्जीर्यत्येवमग्निराहितो जीर्यति संवत्सरस्य
परस्तादाग्निपावमानीभिरुप तिष्ठते पुनर्नवमेवैनमजरं करोत्यथो
पुनात्येवोप तिष्ठते योगे एवास्यैष उप तिष्ठते (२७)

दम एवास्यैष उप तिष्ठते याञ्जैवास्यैषोप तिष्ठते यथा
पापीयाञ्छेयस आहत्य नमस्यति तादृगेव तदायुर्दा अग्नेऽस्यायुर्म
देहीत्याहाऽऽयुर्दा ह्येष वर्चोदा अग्नेऽसि वर्चो मे देहीत्याह वर्चोदा
ह्येष तनूपा अग्नेऽसि तनुव मे पाहीत्याह (२८)

तनूपा ह्येषोऽग्ने यन्मे तनुवा ऊनं तन्म आ पृणेत्याह यन्मे
प्रजायै पशूनामूनं तन्म आ पूरयेति वावैतदाह चित्रावसो स्वस्ति
ते पारमशीयेत्याह रात्रिर्वै चित्रावसुरव्युष्ट्यै वा एतस्यै पुरा ब्राह्मणा
अभैषुर्व्युष्टिमेवाव रुन्ध इन्धानास्त्वा शतः (२९)

हिमा इत्याह शतायुः पुरुषः शतेन्द्रिय आयुष्येवेन्द्रिये प्रति
तिष्ठत्येषा वै सूर्मी कर्णकावत्येतया ह स्म वै देवा असुराणां
शततरुहाः स्तृहन्ति यदेतया समिधमादधाति वज्रमेवैतच्छतघ्नीं
यजमानो भ्रातृव्याय प्रहरति स्तृत्या अछम्बद्वारः सं त्वमग्ने सूर्यस्य

वर्चसा गथा इत्याहैतत्त्वमसीदमहं भूयासमिति वावैतदाह त्वमग्ने
सूर्यवर्चा असीत्याहाऽऽशिषमेवैतामा शास्ते॥ (३०)

मूर्धानं वै तिष्ठत आह शतमहं षोडश च॥ [७]

सं पश्यामि प्रजा अहमित्याह यावन्त एव ग्राम्याः
पशवस्तानेवाव रुन्धेऽम्भः स्थाम्भो वो भक्षीयेत्याहाम्भो ह्येता
महः स्थ महो वो भक्षीयेत्याह महो ह्येताः सहः स्थ सहो वो
भक्षीयेत्याह सहो ह्येता ऊर्जस्थोर्ज वो भक्षीये- (३१)

त्याहोर्जो ह्येता रेवती रमध्वमित्याह पशवो वै रेवतीः
पशूनेवात्मन् रमयत इहैव स्तेतो माऽपं गातेत्याह ध्रुवा एवेना
अनपगाः कुरुत इष्टकचिद्वा अन्योऽग्निः पशुचिदन्यः संहितासिं
विश्वरूपीरिति वथ्समभि मृशत्युपैवैनं धत्ते पशुचितमेनं कुरुते
प्र (३२)

वा एषोऽस्माल्लोकाच्चवते य आहवनीयमुपतिष्ठते
गार्हपत्यमुप तिष्ठतेऽस्मिन्नेव लोके प्रति तिष्ठत्यथो गार्हपत्यायैव
नि हुते गायत्रीभिरुप तिष्ठते तेजो वै गायत्री तेज एवात्मन् धत्ते-
ऽथो यदेतं तृचमन्वाह सन्तत्यै गार्हपत्यं वा अनु द्विपादौ वीराः
प्रजायन्ते य एवं विद्वान् द्विपदाभिर्गार्हपत्यमुपतिष्ठत - (३३)

आऽस्य वीरो जायत ऊर्जा वः पश्याम्यूर्जा मां पश्यतेत्याहा-
ऽऽशिषमेवैतामा शास्ते तथ्संवितुर्वरेण्यमित्याह प्रसूत्यै सोमानः

स्वर॑ण॒मित्या॑ह सोमपी॒थमे॒वाव॑ रुन्धे कृ॒णुहि॑ ब्र॒ह्मण॑स्पत॒ इत्या॑ह
ब्र॒ह्मव॑र्च॒समे॒वाव॑ रुन्धे क॒दा च॒न स्त॒रीर॒सीत्या॑ह न स्त॒रीः रात्रि॑
वसति॒ (३४)

य ए॒वं वि॒द्वान॒ग्निमु॑पतिष्ठते परि॑ त्वाऽग्ने॒ पुरं॑ व॒यमित्या॑ह
परि॒धिमे॒वैतं॑ परि॑ दधा॒त्यस्क॑न्दा॒याग्रे॑ गृहपत॒ इत्या॑ह
यथा॒य॒जुरे॒वैतच्छ्रु॑तः हिमा॒ इत्या॑ह श॒तं त्वा॑ हेम॒न्तानि॑न्धिषी॒येति॑
वावै॒तदा॑ह पु॒त्रस्य॒ नाम॑ गृह्णा॒त्यन्ना॒दमे॒वैनं॑ करोति॒ तामा॑शिष॒मा
शा॑से तन्त॒वे ज्योति॑ष्मती॒मिति॑ ब्रूया॒द्यस्य॑ पु॒त्रोऽजा॑तः स्यात्
ते॒ज॒स्व्ये॒वास्य॑ ब्र॒ह्मव॑र्च॒सी पु॒त्रो जा॑यते तामा॑शिष॒मा शा॑सेऽमुष्मे॒
ज्योति॑ष्मती॒मिति॑ ब्रूया॒द्यस्य॑ पु॒त्रो जा॑तः स्यात् तेज॑ ए॒वास्मिन्॑
ब्र॒ह्मव॑र्च॒सं द॑धाति॥ (३५)

ऊर्जं॑ वो भक्षी॒येति॑ प्र गार्ह॑पत्यमुपतिष्ठते वसति॒ ज्योति॑ष्मती॒मेका॒न्नत्रि॑ःशब्दः॥ [८]

अ॒ग्निहो॑त्रं जु॒होति॑ यदे॒व किं॑ च॒ यज॑मानस्य॒ स्वं तस्यै॒व तद्रेतः॑
सि॒ञ्चति॑ प्र॒जन॑ने प्र॒जन॑नः॒ हि वा॑ अ॒ग्निरथो॑षधीरन्त॒ंगता॑ दहति॒
तास्ततो॑ भूय॒सीः प्रजा॑यन्ते॒ यत्सा॒यं जु॒होति॑ रेतं ए॒व तथ्सि॑ञ्चति॒
प्रैव॑ प्रा॒तस्त॑नेन॒ जन॑यति॒ तद्रेतः॑ सि॒क्तं न॒ त्वष्ट्रा॑ऽवि॒कृतं॑ प्रजा॑यते
याव॒च्छो वै॑ रेत॑सः सि॒क्तस्य॒ (३६)

त्वष्टा॑ रू॒पाणि॑ वि॒करोति॑ ताव॒च्छो वै॑ तत्प्रजा॑यत ए॒ष वै
दैव्य॒स्त्वष्टा॒ यो यज॑ते ब॒ह्वीभि॒रुप॑ तिष्ठते॒ रेत॑स ए॒व सि॒क्तस्य॑ बहु॒शो

रूपाणि वि करोति स प्रैव जायते श्वःश्वो भूयान् भवति य एवं
विद्वानग्निमुपतिष्ठतेऽहर्देवानामासीद्रात्रिरसुराणां तेऽसुरा यद्देवानां
वित्तं वेद्यमासीत्तेन सह (३७)

रात्रिं प्राविशन् ते देवा हीना अमन्यन्त तेऽपश्यन्नाग्नेयी
रात्रिराग्नेयाः पशवं इममेवाग्निं स्तवाम स नः स्तुतः पशून्
पुनर्दास्यतीति तेऽग्निमस्तुवन्त्स एभ्यः स्तुतो रात्रिया अध्यहरभि
पशून्निर्जत् ते देवाः पशून् वित्वा कामा अकुर्वत् य एवं
विद्वानग्निमुपतिष्ठते पशुमान् भवत्या- (३८)

दित्यो वा अस्माल्लोकादमुं लोकमैत्सोऽमुं लोकं गत्वा पुनरिमं
लोकमभ्यध्यायत्स इमं लोकमागत्य मृत्योरविभेन्मृत्युसंयुत इव
ह्ययं लोकः सोऽमन्यतेममेवाग्निं स्तवानि स मां स्तुतः
सुवर्गं लोकं गमयिष्यतीति सोऽग्निमस्तौत्स एनं स्तुतः सुवर्गं
लोकमगमयद्य - (३९)

एवं विद्वानग्निमुपतिष्ठते सुवर्गमेव लोकमेति सर्वमायुरेत्यभि
वा एषोऽग्नी आ रोहति य एनावुपतिष्ठते यथा खलु वै
श्रेयानभ्यारूढः कामयते तथा करोति नक्तमुप तिष्ठते न प्रातः
स हि नक्तं व्रतानि सृज्यन्ते सह श्रेयाश्च पापीयाश्चासाते
ज्योतिर्वा अग्निस्तमो रात्रिर्यन्- (४०)

नक्तमुपतिष्ठते ज्योतिषैव तमंस्तरत्युपस्थेयोऽग्नी(३)र्नोप-

स्थेया(३) इत्याहुर्मनुष्यायेन्वै योऽहरहराहृत्याथैनं याचति स इन्वै तमुपाच्छ्रित्यथ को देवानहरहर्याचिष्यतीति तस्मान्नोपस्थेयोऽथो खल्वाहुराशिषे वै कं यजमानो यजत इत्येषा खलु वा (४१)

आहिताग्रेराशीर्यदग्निमुपतिष्ठते तस्मादुपस्थेयः प्रजापतिः पशूनंसृजत ते सृष्टा अहोरात्रे प्राविशन् ताञ्छन्दोभिरन्विच्छन्दोभिरुपतिष्ठते स्वमेव तदन्विच्छति न तत्र जाम्यंस्तीत्याहुर्योऽहरहरुपतिष्ठत इति यो वा अग्निं प्रत्यङ्मुपतिष्ठते प्रत्येनमोषति यः पराङ् विष्वङ् प्रजयां पशुभिरेति कवातिर्यङ्ङिवोपतिष्ठेत नैनं प्रत्योषति न विष्वङ् प्रजयां पशुभिरेति॥ (४२)

सिक्तस्य सह भवति यो यत्खलु वै पशुभिस्त्रयोदश च॥ [९]

मम नाम प्रथमं जातवेदः पिता माता च दधतुर्यदग्रे। तत्त्वं बिभृहि पुनरा मदैतोस्तवाहं नाम बिभराण्यग्रे॥ मम नाम त्वं च जातवेदो वासंसी इव विवसानौ ये चरावः। आयुषे त्वं जीवसे वयं यथायथं वि परिं दधावहे पुनस्ते॥ नमोऽग्नयेऽप्रतिविद्धाय नमोऽनाधृष्टाय नमः सम्राजे। अषाढो (४३)

अग्निर्बृहद्वया विश्वजिह्वसहन्त्यः श्रेष्ठो गन्धर्वः॥ त्वत्पितारो अग्रे देवास्त्वामाहुतयस्त्वद्विवाचनाः। सं मामायुषा सं गौपत्येन सुहिते मा धाः॥ अयमग्निः श्रेष्ठतमोऽयं भगवत्तमोऽयं सहस्रसातमः। अस्मा अस्तु सुवीर्यम्॥ मनो ज्योतिर्जुषतामाज्यं विच्छिन्नं यज्ञं

समिमं दधातु। या इष्टा उषसो निमृचंश्च ताः सं दधामि हविषा
घृतेन॥ पयस्वतीरोषधयः (४४)

पयस्वद्वीरुधां पयः। अपां पयसो यत्पयस्तेन मामिन्द्र स
सृज॥ अग्ने व्रतपते व्रतं चरिष्यामि तच्छुकेयं तन्मे राध्यताम्॥
अग्निं होतांरमिह तं हुवे देवान् यज्ञियानिह यान् हवामहे॥ आ
यन्तु देवाः सुमनस्यमाना वियन्तु देवा हविषो मे अस्य॥ कस्त्वा
युनक्ति स त्वा युनक्तु यानि घर्मे कपालान्युपचिन्वन्ति (४५)

वेधसः। पूष्णस्तान्यपि व्रत इन्द्रवायू विमुञ्चताम्॥ अभिन्नो
घर्मो जीरदानुर्यत आत्तस्तदगन् पुनः। इध्मो वेदिः परिधयंश्च सर्वं
यज्ञस्याऽऽयुरनु सं चरन्ति॥ त्रयस्त्रिंशत्तन्तवो ये वितन्तिरे य इमं
यज्ञं स्वधया ददन्ते तेषां छिन्नं प्रत्येतदधामि स्वाहा घर्मो देवा
अप्येतु॥ (४६)

अपांढ ओषधय उपचिन्वन्ति पञ्चत्वारिंशच्च॥ [१०]

वैश्वानरो न ऊत्याऽऽप्र यातु परावतः। अग्निरुक्थेन वाहसा॥
ऋतावानं वैश्वानरमृतस्य ज्योतिषस्पतिम्। अजस्रं घर्ममीमहे॥
वैश्वानरस्य दसनाभ्यो बृहदरिणादेकः स्वपस्यया कविः। उभा
पितरा महयन्नजायताग्निर्द्यावापृथिवी भूरिरेतसा॥ पृष्ठो दिवि पृष्ठो
अग्निः पृथिव्यां पृष्ठो विश्वा ओषधीरा विवेश। वैश्वानरः सहसा
पृष्ठो अग्निः स नो दिवा स (४७)

रिषः पातु नक्तम्॥ जातो यदग्रे भुवना व्यख्यः पशुं न गोपा
इर्यः परिज्मा। वैश्वानर ब्रह्मणे विन्द गातुं यूयं पात स्वस्तिभिः सदा
नः॥ त्वमग्रे शोचिषा शोशुचान आ रोदसी अपृणा जायमानः। त्वं
देवाः अभिशस्तेरमुञ्चो वैश्वानर जातवेदो महित्वा॥ अस्माकमग्रे
मघवत्सु धारयानामि क्षत्रमजरः सुवीर्यम्। वयं जयेम शतिनः
सहस्रिणं वैश्वानर (४८)

वाजमग्रे तवोतिभिः॥ वैश्वानरस्य सुमतौ स्याम राजा हिकं
भुवनानामभिश्चीः। इतो जातो विश्वमिदं वि चष्टे वैश्वानरो यतते
सूर्येण॥ अव ते हेडो वरुण नमोभिरव यज्ञेभिरीमहे हविर्भिः।
क्षयन्नस्मभ्यमसुर प्रचेतो राजन्नेनासि शिश्रथः कृतानि॥
उदुत्तमं वरुण पाशमस्मदवाधमं वि मध्यमः श्रथाय। अथा
वयमादित्य (४९)

व्रते तवानागसो अदितये स्याम॥ दधिक्राव्णो अकारिषं
जिष्णोरश्वस्य वाजिनः॥ सुरभि नो मुखां करत् प्र ण आयूषि
तारिषत्॥ आ दधिक्राः शवसा पञ्च कृष्टीः सूर्य इव ज्योतिषा-
ऽपस्ततान। सहस्रसाः शतसा वाज्यर्वा पृणक्तु मध्वा समिमा
वचासि॥ अग्निर्मूर्धा भुवः। मरुतो यद्ध वो दिवः सुम्नायन्तो
हवामहे। आ तू न (५०)

उप गन्तन॥ या वः शर्म शशमानाय सन्ति त्रिधातूनि

दा॒शु॒षे॑ यच्छु॒ताधि॑। अ॒स्मभ्य॑ ता॒नि म॑रु॒तो वि॑ य॒न्त र॒यिं नो॑
 ध॒त्त वृ॑षणः सु॒वीर॑म्॥ अ॒दि॒तिर्न॑ उ॒रुष्य॑त्वदि॒तिः श॑र्म॒ यच्छ॑तु।
 अ॒दि॒तिः पा॒त्व॑ ह॒सः॥ म॒हीमू॒ षु मा॒तर॑ सु॒व्र॒ता॒नामृ॑तस्य
 प॒त्नीम॑व॒से हु॒वेम। तु॒वि॒क्ष॒त्राम॒जर॑न्तीमु॒रूची॑ सु॒शर्मा॑ण॒मदि॑तिः
 सु॒प्र॒णी॑तिम्॥ सु॒त्रा॒मा॒णं पृ॒थि॒वीं द्या॑म॒नेह॑सः सु॒शर्मा॑ण॒मदि॑तिः
 सु॒प्र॒णी॑तिम्। दै॒वीं ना॑वः॒ स्व॒रि॒त्राम॑ना॒गस॑म॒स्र॑वन्ती॒मा रु॑हे॒मा
 स्व॒स्तये॑॥ इ॒मा सु॑ ना॒वमा॑रु॒हः श॒तारि॑त्रा॒ श॒त॒स्फ्या॑म्।
 अ॒च्छि॑द्रां पा॒रयि॑ष्णुम्॥ (५१)

दिवा स संहस्रिणं वैश्वानराऽऽदित्य तू नोऽनेहसः सुशर्माणमेकान्नविंशतिश्च॥ [११]

॥षष्ठमः प्रश्नः॥

॥तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे षष्ठमः प्रश्नः॥

सं त्वां सिञ्चामि यजुषा प्रजामायुर्धनं च। बृहस्पतिप्रसूतो
 यजमान इह मा रिषत्॥ आज्यमसि सत्यमसि सत्यस्याध्यक्षमसि
 हविरसि वैश्वानरं वैश्वदेवमुत्पूतशुष्मं सत्यौजाः सहोऽसि
 सहमानमसि सहस्वारातीः सहस्वारातीयतः सहस्व पृतनाः
 सहस्व पृतन्यतः। सहस्रवीर्यमसि तन्मा जिन्वाऽऽज्यस्याऽ-
 ऽज्यमसि सत्यस्य सत्यमसि सत्यायु- (१)

रसि सत्यशुष्ममसि सत्येन त्वाऽभि घोरयामि तस्य ते भक्षीय
 पश्चानां त्वा वातानां यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि
 पश्चानां त्वर्तूनां यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि
 पश्चानां त्वा दिशां यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि
 पश्चानां त्वा पञ्चजनानां यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि
 चरोस्त्वा पञ्चबिलस्य यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि
 ब्रह्मणस्त्वा तेजसे यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि
 क्षत्रस्य त्वौजसे यन्त्राय (२)

धर्त्राय गृह्णामि
 विशे त्वा यन्त्राय धर्त्राय गृह्णामि
 सुवीर्याय त्वा गृह्णामि सुप्रजास्त्वाय त्वा गृह्णामि रायस्पोषाय त्वा
 गृह्णामि ब्रह्मवर्चसाय त्वा गृह्णामि भूरस्माकं हविर्देवानामाशिषो

यजमानस्य देवानां त्वा देवताभ्यो गृह्णामि कामाय त्वा
गृह्णामि॥ (३)

सत्यायुरोजसे यन्नाय त्रयस्त्रिंशच्च॥

[१]

ध्रुवोऽसि ध्रुवोऽह९ संजातेषु भूयासं
धीरश्चेत्ता वसुविदुग्रोऽस्युग्रोऽह९ संजातेषु भूयास-
मुग्रश्चेत्ता वसुविदभिभूरस्यभिभूरह९ संजातेषु भूयास-
मभिभूश्चेत्ता वसुविद्युनज्मिं त्वा ब्रह्मणा दैव्येन हव्यायास्मै वोढवे
जातवेदः। इन्धानास्त्वा सुप्रजसः सुवीरा ज्योर्जीवेम बलिहतौ
वयं ते॥ यन्मे अग्रे अस्य यज्ञस्य रिष्या- (४)

द्यद्वा स्कन्दादाज्यस्योत विष्णो। तेन हन्मि सपत्नं दुर्मरायुमेनं
दधामि निर्ऋत्या उपस्थे। भूर्भुवः सुवरुच्छुष्मो अग्रे यजमानायैधि
निशुष्मो अभिदासते। अग्रे देवेद्ध मन्विद्ध मन्द्रजिह्वामर्त्यस्य ते
होतर्मूर्धन्ना जिघर्मि रायस्पोषाय सुप्रजास्त्वाय सुवीर्याय मनोऽसि
प्राजापत्यं मनसा मा भूतेनाऽऽविश वागस्यैन्द्री संपत्क्षयणी (५)

वाचा मैन्द्रियेणाऽऽविश
वसन्तमृतूनां प्रीणामि स मां प्रीतः प्रीणातु
ग्रीष्ममृतूनां प्रीणामि स मां प्रीतः प्रीणातु
वरुषा ऋतूनां प्रीणामि ता मां प्रीताः प्रीणन्तु
शरदमृतूनां प्रीणामि सा मां प्रीता प्रीणातु

हेमन्तशिशिरावृतूनां प्रीणामि तौ मां प्रीतौ प्रीणीता-
मग्नीषोमयोरहं देवयज्यया चक्षुष्मान् भूयासम-
ग्रेरहं देवयज्ययान्नादो भूयासं (६)

दब्धिरस्यदब्धो भूयास-

ममुं दभेयमग्नीषोमयोरहं देवयज्यया वृत्रहा भूयास-
मिन्द्राग्नियोरहं देवयज्ययेन्द्रियाव्यन्नादो भूयास-
मिन्द्रस्याहं देवयज्ययेन्द्रियावी भूयासं

महेन्द्रस्याहं देवयज्यया जेमानं महिमानं गमेयमग्नेः स्विष्टकृतोऽहं
देवयज्ययाऽऽयुष्मान् यज्ञेन प्रतिष्ठां गमेयम्॥ (७)

रिप्याँत्सपत्नक्षयण्यन्नादो भूयासः पद्विंशच्च॥ [२]

अग्निर्मा दुरिष्ठात् पातु सविताऽघशःसाद्यो मेऽन्ति दूरै-
ऽरातीयति तमेतेन जेषः सुरूपवर्षवर्ण एहीमान् भद्रान्
दुर्याः अभ्येहि मामनुव्रता न्यु शीरूषाणि मृद्धमिड एह्यदितु
एहि सरस्वत्येहि रन्तिरसि रमन्तिरसि सूनर्यसि जुष्टे जुष्टि
तेऽशीयोपहूत उपहूतं (८)

तैऽशीय सा मे सत्याशीरस्य यज्ञस्य भूयादरेडता मनसा
तच्छकेयं यज्ञो दिवः रोहतु यज्ञो दिवं गच्छतु यो देवयानः
पन्थास्तेन यज्ञो देवाः अप्यैत्वस्मास्विन्द्र इन्द्रियं दधात्वस्मान्नायं
उत यज्ञाः सचन्तामस्मासु सन्त्वाशिषः सा नः प्रिया सुप्रतूर्तिर्मघोनी

जुष्टिरसि जुषस्व नो जुष्टा नो- (९)

ऽसि जुष्टिं ते गमेयं मनो ज्योतिर्जुषतामाज्यं विच्छिन्नं
यज्ञं समिमं दधातु। बृहस्पतिस्तनुतामिमं नो विश्वे देवा इह
मादयन्ताम्॥ ब्रध्न पिन्वस्व ददतो मे मा क्षायि कुर्वतो मे
मोषदसत् प्रजापतेर्भागोऽस्यूजस्वान् पयस्वान् प्राणापानौ मे
पाहि समानव्यानौ मे पाह्युदानव्यानौ मे पाह्यक्षितोऽस्यक्षित्यै त्वा
मा मे क्षेष्टा अमुत्रामुष्मिल्लोके॥ (१०)

उपह्वं जुष्टा नस्त्वा षट् चं॥ [३]

बर्हिषोऽहं दैवयज्यया प्रजावान् भूयासं नराशंसस्याहं
दैवयज्यया पशुमान् भूयासमग्नेः स्विष्टकृतोऽहं दैवयज्ययाऽ-
युष्मान् यज्ञेन प्रतिष्ठां गमेयमग्नेरहमुज्जितिमनूजैषं सोमस्या-
हमुज्जितिमनूजैषमग्नेरहमुज्जितिमनूजैषमग्नीषोमयोरहमुज्जितिमनूजैष-
मिन्द्राग्नियोरहमुज्जितिमनूजैषमिन्द्रस्याहमु- (११)

ज्जितिमनूजैषं महेन्द्रस्याहमुज्जितिमनूजैषमग्नेः स्विष्टकृतो-
ऽहमुज्जितिमनूजैषं वाजस्य मा प्रसवेनोद्ग्राभेणोदग्रभीत्। अथा
सपत्नां इन्द्रो मे निग्राभेणाधरां अकः॥ उद्ग्राभं च निग्राभं च ब्रह्म
देवा अवीवृधन्। अथा सपत्नानिन्द्राग्नी मे विषूचीनान्व्यस्यताम्॥
एमा अगमन्नाशिषो दोहकामा इन्द्रवन्तो (१२)

वनामहे धुक्षीमहि प्रजामिषम्॥ रोहितेन त्वाऽग्निर्देवतां

गमयतु हरिभ्यां त्वेन्द्रो देवतां गमयत्वेतशेन त्वा सूर्यो देवतां
 गमयतु वि ते मुञ्चामि रशना वि रश्मीन् वि योक्त्रा यानि
 परिचर्तनानि धत्तादस्मासु द्रविणं यच्च भद्रं प्र णो ब्रूताद्वाग्धान्
 देवतासु॥ विष्णोः शंयोरहं देवयज्यया यज्ञेन प्रतिष्ठां गमेयं
 सोमस्याहं देवयज्यया (१३)

सुरेता रेतो धिषीय त्वष्टुरहं देवयज्यया पशूनां रूपं
 पुषेयं देवानां पत्नीरग्निर्गृहपतिर्यज्ञस्य मिथुनं तयोरहं देवयज्यया
 मिथुनेन प्र भूयासं वेदोऽसि वित्तिरसि विदेय कर्मासि करुणमसि
 क्रियासं सनिरसि सनितासि सनेयं घृतवन्तं कुलायिनं
 रायस्पोषं सहस्रिणं वेदो ददातु वाजिनम्॥ (१४)

इन्द्रस्याहमिन्द्रवन्तः सोमस्याहं देवयज्यया चतुश्चत्वारिंशच्च॥ [४]

आ प्यायतां ध्रुवा घृतेन यज्ञं यज्ञं प्रति देवयज्यः।
 सूर्याया ऊधोऽदित्या उपस्थ उरुधारा पृथिवी यज्ञे अस्मिन्॥
 प्रजापतेर्विभान्नाम लोकस्तस्मिंस्त्वा दधामि सह यजमानेन
 सदसि सन्मे भूयाः सर्वमसि सर्वं मे भूयाः पूर्णमसि पूर्णं मे भूया
 अक्षितमसि मा मे क्षेष्टाः प्राच्यां दिशि देवा ऋत्विजो मार्जयन्तां
 दक्षिणायां (१५)

दिशि मासाः पितरो मार्जयन्तां प्रतीच्यां दिशि गृहाः

प॒शवो॑ मा॒र्जय॑न्ता॒मुदी॑च्यां दि॒श्याप॑ ओष॑धयो वन॒स्पत॑यो
 मा॒र्जय॑न्ता॒मूर्ध्वाया॑ दि॒शि य॒ज्ञः सं॑वत्स॒रो य॒ज्ञप॑तिर्मा॒र्जय॑न्तां
 वि॒ष्णोः क्रमो॑ऽस्यभिमाति॒हा गा॑य॒त्रेण॑ छन्द॑सा पृथि॒वीमनु॑ वि
 क्र॒मे निर्भ॑क्तः स यं द्वि॒ष्मो वि॒ष्णोः क्रमो॑ऽस्यभि॒शस्ति॒हा त्रैष्टु॑भेन
 छन्द॑सा॒ऽन्तरि॑क्ष॒मनु॑ वि क्र॒मे निर्भ॑क्तः स यं द्वि॒ष्मो वि॒ष्णोः
 क्रमो॑ऽस्यराती॒यतो॑ ह॒न्ता जा॑ग॒तेन॑ छन्द॑सा दि॒वमनु॑ वि क्र॒मे
 निर्भ॑क्तः स यं द्वि॒ष्मो वि॒ष्णोः क्रमो॑ऽसि शत्रू॒यतो॑ ह॒न्ताऽऽनु॑ष्टु॒भेन॑
 छन्द॑सा दि॒शोऽनु॑ वि क्र॒मे निर्भ॑क्तः स यं द्वि॒ष्मः॥ (१६)

दक्षिणायां द्विष्मो विष्णोरेकान्नत्रिंशच्च॥ [५]

अ॒ग॒न्म सु॒वः सु॒व॑र॒गन्म स॒न्द्दश॑स्ते मा छि॑त्सि॒ यत्ते तप॑स्तस्मै
 ते माऽऽवृ॑क्षि सु॒भूर॑सि श्रेष्ठो॑ रश्मी॒नामा॑यु॒र्धा अ॒स्यायु॑र्मे धेहि॒ वर्चो॑धा
 अ॑सि॒ वर्चो॑ मयि॒ धेही॑दम॒हम॑मुं भ्रातृ॒व्यमा॑भ्यो दि॒ग्भ्यो॑ऽस्यै दि॒वो-
 ऽस्माद॑न्तरि॒क्षाद॑स्यै पृथि॒व्या अ॒स्माद॑न्नाद्या॒न्निर्भ॑जामि निर्भ॑क्तः स
 यं द्वि॒ष्मः। (१७)

सं ज्योति॑षाऽभू॒वमै॑न्द्रीमा॒वृत॑म॒न्वाव॑र्ते॒ सम॒हं प्र॒जया॑ सं मया॑
 प्र॒जा सम॒हं रा॒यस्पोषे॑ण सं मया॑ रा॒यस्पोषः॑ समि॑द्धो अ॒ग्रे मे
 दी॒दिहि॑ समे॒द्धा ते॑ अ॒ग्रे दी॒द्यासं॑ वसु॑मान् य॒ज्ञो वसी॑यान् भूया॑स॒मग्न॑
 आयू॑षि पव॒स आ सु॒वोर्ज॑मिषं च नः। आ॒रे बा॑धस्व दु॒च्छुना॑म्॥

अग्ने॒ पव॑स्व॒ स्वपा॑ अ॒स्मे वर्चः॑ सु॒वीर्य॑म्। (१८)

दध॒त् पोष॑ꣳ र॒यिं म॒यि। अग्ने॑ गृह॒पते॑ सु॒गृह॒पति॑र॒हं त्वया॑
गृह॒पति॑ना भूया॑सꣳ सु॒गृह॒पति॑र्मया॒ त्वं गृह॒पति॑ना भूयाः॑ श॒तꣳ
हिमा॑स्तामा॒शिष॑मा शा॑से तन्त॑वे ज्योति॑ष्मतीं॒ तामा॑शिष॒माशा॑से-
ऽमु॒ष्मै ज्योति॑ष्मतीं॒ कस्त्वा॑ युनक्ति॒ स त्वा॑ विमु॑ञ्च॒त्वग्ने॑ व्रत॒पते॑
व्रत॑म॒चारि॑षं तद॑शकं॒ तन्मे॑ऽराधि य॒ज्ञो ब॑भूव॒ स आ॑ (१९)

ब॑भूव॒ स प्र॑ ज॒ज्ञे स॑ वा॒वृधे॑। स दे॒वाना॑मधि॒पति॑र्बभूव॒ सो
अ॒स्माꣳ अधि॑पतीन् करोतु व॒यꣳ स्या॑म॒ पत॑यो रयी॒णाम्॥ गोमा॑ꣳ
अग्ने॑ऽवि॒माꣳ अ॒श्वी य॒ज्ञो नृ॒वत्स॑खा॒ सद॑मिद॒प्रमृ॑ष्यः। इडा॑वाꣳ ए॒षो
अ॒सुर॑ प्र॒जावा॑न् दी॒र्घो र॒यिः पृ॑थुबु॒धः स॒भावान्॥ (२०)

द्विष्मः सु॒वीर्य॑ꣳ स आ पञ्च॑त्रिंशच्च॥ [६]

यथा॒ वै सं॑मृतसो॒मा ए॒वं वा ए॒ते सं॑मृतय॒ज्ञा यद्व॑र्शपूर्णमा॒सौ
कस्य॑ वाहं दे॒वा य॒ज्ञमा॒ गच्छ॑न्ति॒ कस्य॑ वा न ब॑हूनां यज॑मानानां॒
यो वै दे॒वताः॒ पूर्वं॑ परिगृ॒ह्णाति॒ स ए॑नाः॒ श्वो भू॑ते य॒जत॑
ए॒तद्वै दे॒वाना॑मा॒यत॑नं॒ यदा॑हव॒नीयो॑ऽन्तरा॒ग्नी प॑शूनां गा॒रह॑पत्यो
मनु॑ष्या॒णाम॒न्वाहा॑र्य॒पच॑नः॒ पित॑ृणाम॒ग्निं गृ॑ह्णाति॒ स्व ए॒वाय॑तने
दे॒वताः॒ परि॑ (२१)

गृ॒ह्णाति॒ ताः श्वो॑ भू॒ते य॑जते व्र॒तेन॒ वै मे॒ध्योऽग्नि॑र्व्रत॒पति॑र्ब्राह्म॒णो
व्र॑त॒भृद् व्र॑तमु॒पैष्य॑न् ब्रू॒याद॑ग्ने॒ व्रत॑पते व्र॒तं च॑रिष्या॒मीत्य॑ग्नि॒र्वै

देवानां व्रतपतिस्तस्मां एव प्रतिप्रोच्य व्रतमालभते बर्हिषा
पूर्णमासे व्रतमुपैति वथ्सैरमावास्यायामेतद्धेतयोरायतनमुपस्तीर्यः
पूर्वश्चाग्निरपरश्चेत्याहुर्मनुष्या (२२)

इत्वा उपस्तीर्णमिच्छन्ति किमु देवा येषां नवावसान-
मुपास्मिञ्चो यक्ष्यमाणे देवता वसन्ति य एवं विद्वानग्निमुपस्तृणाति
यजमानेन ग्राम्याश्च पशवोऽवरुध्या आरण्याश्चेत्याहुर्यद्ग्राम्यानुप-
वसन्ति तेन ग्राम्यानव रुन्धे यदारण्यस्याश्जाति तेनारण्यान्
यदनांश्चानुपवसेत् पितृदेवत्यः स्यादारण्यस्याश्जातीन्द्रियं (२३)

वा आरण्यमिन्द्रियमेवाऽऽत्मन् धत्ते यदनांश्चानुपवसेत्
क्षोधुकः स्याद्यदशजीयाद्रुद्रोऽस्य पशूनभिमन्येतापोऽश्जाति
तन्नेवाशितं नेवानशितं न क्षोधुको भवति नास्य रुद्रः
पशूनभि मन्यते वज्रो वै यज्ञः क्षुत्खलु वै मनुष्यस्य भ्रातृव्यो
यदनांश्चानुपवसति वज्रैणैव साक्षात्क्षुधं भ्रातृव्यं हन्ति॥ (२४)

परि मनुष्या इन्द्रियं साक्षात् त्रीणि च॥ [७]

यो वै श्रद्धामनारभ्य यज्ञेन यजते नास्येष्टाय श्रद्धधतेऽपः प्र
णयति श्रद्धा वा आपः श्रद्धामेवाऽऽरभ्य यज्ञेन यजत उभयैऽस्य
देवमनुष्या इष्टाय श्रद्धधते तदाहुरति वा एता वरत्रेदन्त्यति वाचं
मनो वावैता नाति नेदन्तीति मनसा प्र णयतीयं वै मनो- (२५)

ऽनयैवैनाः प्र णयत्यस्कन्नहविर्भवति य एवं वेद यज्ञायुधानि

सम्भरति यज्ञो वै यज्ञायुधानि यज्ञमेव तत्सम्भरति यदेकमेकं
 सम्भरेत् पितृदेवत्यानि स्युर्यत्सह सर्वाणि मानुषाणि द्वेद्वे
 सम्भरति याज्यानुवाक्ययोरेव रूपं करोत्यथो मिथुनमेव यो वै
 दशं यज्ञायुधानि वेदं मुखतोऽस्य यज्ञः कल्पते स्फ्य- (२६)

अथ कपालानि चाग्निहोत्रहवणी च शूर्पं च कृष्णाजिनं च शम्यां
 चोलूखलं च मुसलं च दृषच्चोपला चैतानि वै दशं यज्ञायुधानि य
 एवं वेदं मुखतोऽस्य यज्ञः कल्पते यो वै देवेभ्यः प्रतिप्रोच्यं यज्ञेन
 यजते जुषन्तेऽस्य देवा हव्यं हविर्निरूप्यमाणमभि मन्त्रयेताग्निं
 होतारमिह तं हुव इति (२७)

देवेभ्य एव प्रतिप्रोच्यं यज्ञेन यजते जुषन्तेऽस्य देवा हव्यमेष
 वै यज्ञस्य ग्रहो गृहीत्वैव यज्ञेन यजते तदुदित्वा वाचं यच्छति
 यज्ञस्य धृत्या अथो मनसा वै प्रजापतिर्यज्ञमंतनुत मनसैव तद्यज्ञं
 तनुते रक्षसां मनन्ववचाराय यो वै यज्ञं योगं आगते युनक्ति युङ्क्ते
 युञ्जानेषु कस्त्वा युनक्ति स त्वा युनक्तित्याह प्रजापतिर्वै कः
 प्रजापतिनैवैनं युनक्ति युङ्क्ते युञ्जानेषु॥ (२८)

वै मनः स्फ्य इति युनक्तेकादश च॥ [८]

प्रजापतिर्यज्ञानसृजताग्निहोत्रं चाग्निष्टोमं च पौर्णमासीं चोक्थ्यं
 चामावास्यां चातिरात्रं च तानुदमिमीत् यावदग्निहोत्रमासीत्

तावानग्निष्टोमो यावन्ती पौर्णमासी तावानुक्थ्यो यावन्त्यमावास्या
 तावानतिरात्रो य एवं विद्वानग्निहोत्रं जुहोति यावदग्निष्टोमेनोपाप्नोति
 तावदुपाऽऽप्नोति य एवं विद्वान् पौर्णमासीं यजते यावदुक्थ्येनो-
 पाप्नोति (२९)

तावदुपाऽऽप्नोति य एवं विद्वानमावास्यां यजते
 यावदतिरात्रेणोपाप्नोति तावदुपाऽऽप्नोति परमेष्ठिनो वा एष
 यज्ञोऽग्रं आसीत् तेन स परमां काष्ठामगच्छत् तेन प्रजापतिं
 निरवासाययत् तेन प्रजापतिः परमां काष्ठामगच्छत् तेनेन्द्रं
 निरवासाययत् तेनेन्द्रः परमां काष्ठामगच्छत् तेनाग्नीषोमौ
 निरवासाययत् तेनाग्नीषोमौ परमां काष्ठामगच्छतां य (३०)

एवं विद्वान् दर्शपूर्णमासौ यजते परमामेव काष्ठां गच्छति
 यो वै प्रजातेन यज्ञेन यजते प्र प्रजयां पशुभिर्मिथुनैर्जायते
 द्वादश मासाः संवत्सरो द्वादश द्वन्द्वानि दर्शपूर्णमासयोस्तानि
 सम्पाद्यानीत्याहुर्वत्सं चोपावसृजत्युखां चार्धिं श्रयत्यव च हन्ति
 दृषदौ च समाहन्त्यधिं च वपते कपालानि चोपं दधाति पुरोडाशं
 चा- (३१)

धिश्चयत्याज्यं च स्तम्बयजुश्च हरत्यभि च गृह्णाति वेदिं च
 परिगृह्णाति पर्णी च सं नहति प्रोक्षणीश्चाऽऽसादयत्याज्यं चैतानि
 वै द्वादश द्वन्द्वानि दर्शपूर्णमासयोस्तानि य एव१ सम्पाद्य यजते

प्रजातेनैव यज्ञेन यजते प्र प्रजया पशुभिर्मिथुनैर्जायते॥ (३२)

उक्थ्येनोपाप्रोत्यंगच्छतां यः पुरोडाशं च चत्वारिंशच्च॥ [९]

ध्रुवोऽसि ध्रुवोऽहः संजातेषु भूयासमित्याह ध्रुवानेवैनान्
कुरुत उग्रोऽस्युग्रोऽहः संजातेषु भूयासमित्याहाप्रतिवादिन
एवैनान्कुरुतेऽभिभूरस्यभिभूरहः संजातेषु भूयासमित्याह य एवैनं
प्रत्युत्पिपीते तमुपास्यते युनज्मि त्वा ब्रह्मणा दैव्येनेत्याहैष वा
अग्नेर्योगस्तेनै- (३३)

वैनं युनक्ति यज्ञस्य वै समृद्धेन देवाः सुवर्गं लोकमायन्
यज्ञस्य व्युद्धेनासुरान् पराभावयन् यन्मै अग्ने अस्य यज्ञस्य
रिष्यादित्याह यज्ञस्यैव तत्समृद्धेन यजमानः सुवर्गं लोकमेति
यज्ञस्य व्युद्धेन भ्रातृव्यान् परा भावयत्यग्निहोत्रमेताभिर्व्याहृतीभि-
रुपं सादयेद्यज्ञमुखं वा अग्निहोत्रं ब्रह्मेता व्याहृतयो यज्ञमुख एव
ब्रह्म (३४)

कुरुते संवत्सरे पर्यागत एताभिरेवोपसादयेद् ब्रह्मणैवोभयतः
संवत्सरं परिगृह्णाति दर्शपूर्णमासौ चातुर्मास्यान्यालभमान
एताभिर्व्याहृतीभिर्हवीऽप्यासादयेद्यज्ञमुखं वै दर्शपूर्णमासौ
चातुर्मास्यानि ब्रह्मेता व्याहृतयो यज्ञमुख एव ब्रह्म कुरुते संवत्सरे
पर्यागत एताभिरेवासादयेद् ब्रह्मणैवोभयतः संवत्सरं परिगृह्णाति
यद्वै यज्ञस्य साम्ना क्रियते राष्ट्रं (३५)

यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छति यद्वा विशं यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छत्यथ
 ब्राह्मणोऽनाशीर्केण यज्ञेन यजते सामिधेनीरनुवक्ष्यन्नेता व्याहृतीः
 पुरस्तादध्याद् ब्रह्मैव प्रतिपदं कुरुते तथा ब्राह्मणः साशीर्केण यज्ञेन
 यजते यं कामयेत् यजमानं भ्रातृव्यमस्य यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छेदिति
 तस्यैता व्याहृतीः पुरोऽनुवाक्यायां दध्याद् भ्रातृव्यदेवत्यां वै पुरो-
 ऽनुवाक्यां भ्रातृव्यमेवास्य यज्ञस्या- (३६)

ऽऽशीर्गच्छति यान् कामयेत् यजमानान्त्समावत्येनान्
 यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छेदिति तेषामेता व्याहृतीः पुरोऽनुवाक्याया
 अर्धर्च एकां दध्याद्याज्यायै पुरस्तादेकां याज्याया अर्धर्च एकां
 तथैनान्त्समावती यज्ञस्याऽऽशीर्गच्छति यथा वै पर्जन्यः सुवृष्टं
 वर्षत्येवं यज्ञो यजमानाय वर्षति स्थलयोदकं परिगृह्णन्त्याशिषां
 यज्ञं यजमानः परिगृह्णाति मनोऽसि प्राजापत्यं (३७)

मनसा मा भूतेनाऽऽविशेत्याहु मनो वै प्राजापत्यं प्राजापत्यो
 यज्ञो मन एव यज्ञमात्मन् धत्ते वागस्यैन्द्री संपलक्षयणी वाचा
 मैन्द्रियेणाऽऽविशेत्याहैन्द्री वै वाग्वाचमैवैन्द्रीमात्मन् धत्ते॥ (३८)

तेनैव ब्रह्मं राष्ट्रमेवास्यं यज्ञस्यं प्राजापत्यं पद्विंशच्च॥ [१०]

यो वै सप्तदशं प्रजापतिं यज्ञमन्वायत्तं वेदं प्रति यज्ञेन तिष्ठति
 न यज्ञाद् भ्रंशत आश्रावयेति चतुरक्षरमस्तु श्रौषडिति चतुरक्षरं
 यजेति द्व्यक्षरं ये यजामह इति पञ्चाक्षरं द्व्यक्षरो वषट्कार एष वै

संसदशः प्रजापतिर्यज्ञमन्वायत्तो य एवं वेद प्रति यज्ञेन तिष्ठति न
यज्ञाद् भ्रंशते यो वै यज्ञस्य प्रायणं प्रतिष्ठा- (३९)

मुदयनं वेद प्रतिष्ठितेनारिष्टेन यज्ञेन सङ्स्थां गच्छत्या
श्रावयास्तु श्रौषड्यज्ञ ये यजामहे वषट्कार एतद्वै यज्ञस्य
प्रायणमेषा प्रतिष्ठैतदुदयनं य एवं वेद प्रतिष्ठितेनारिष्टेन यज्ञेन
सङ्स्थां गच्छति यो वै सूनृतायै दोहं वेद दुह एवेनां यज्ञो वै
सूनृताऽऽश्रावयेत्यैवेनामह्वदस्तु (४०)

श्रौषडित्युपावासाग्यजेत्युदनैषीद्ये यजामह इत्युपास-
दवषट्कारेण दोग्ध्येष वै सूनृतायै दोहो य एवं वेद दुह एवेनां
देवा वै सत्रमांसत तेषां दिशोऽदस्यन्त एतामाद्रां पङ्क्तिमपश्यन्ना
श्रावयेति पुरोवातमजनयन्नस्तु श्रौषडित्यभ्रं समप्लावयन् यजेति
विद्युत- (४१)

मजनयन् ये यजामह इति प्रावर्षयन्नभ्यस्तनयन् वषट्कारेण
ततो वै तेभ्यो दिशः प्राप्यायन्त य एवं वेद प्रास्मै दिशः प्यायन्ते
प्रजापतिं त्वोवेद प्रजापतिस्त्वं वेद यं प्रजापतिर्वेद स पुण्यो
भवत्येष वै छन्दस्यः प्रजापतिरा श्रावयास्तु श्रौषड्यज्ञ ये यजामहे
वषट्कारो य एवं वेद पुण्यो भवति वसन्त- (४२)

मृतूनां प्रीणामीत्याहुर्तवो वै प्रयाजा ऋतूनेव प्रीणाति तैऽस्मै
प्रीता यथापूर्वं कल्पन्ते कल्पन्तेऽस्मा ऋतवो य एवं वेदाग्नी-

षोमंयोरहं देवयज्यया चक्षुष्मान् भूयासमित्याहाग्नीषोमाभ्यां वै
यज्ञश्चक्षुष्मान् ताभ्यामेव चक्षुरात्मन् धत्तेऽग्रेरहं देवयज्ययान्नादो
भूयासमित्याहाग्निर्वै देवानामन्नादस्तेनैवा- (४३)

ऽन्नाद्यमात्मन् धत्ते दब्धिरस्यदब्धो भूयासममुं दमेयमित्या-
हैतया वै दब्ध्या देवा असुरानदभ्रुवन् तयैव भ्रातृव्यं दभ्रोत्यग्नी-
षोमंयोरहं देवयज्यया वृत्रहा भूयासमित्याहाग्नीषोमाभ्यां वा इन्द्रो
वृत्रमहन् ताभ्यामेव भ्रातृव्यं स्तृणुत इन्द्राग्नियोरहं देवयज्ययै-
न्द्रियाव्यन्नादो भूयासमित्याहेन्द्रियाव्येवान्नादो भवतीन्द्रस्या- (४४)

ऽहं देवयज्ययैन्द्रियावी भूयासमित्याहेन्द्रियाव्येव भवति
महेन्द्रस्याहं देवयज्यया जेमानं महिमानं गमेयमित्याह जेमानमेव
महिमानं गच्छत्यग्नेः स्विष्टकृतोऽहं देवयज्ययाऽऽयुष्मान् यज्ञेन
प्रतिष्ठां गमेयमित्याहायुरेवात्मन् धत्ते प्रति यज्ञेन तिष्ठति॥ (४५)

प्रतिष्ठामंह्वदस्तु विद्युतं वसन्तमेवेन्द्रस्याऽष्टात्रिंशच्च॥ [११]

इन्द्रं वो विश्वतस्परि हवामहे जनैभ्यः। अस्माकमस्तु केवलः॥
इन्द्रं नरो नेमधिंता हवन्ते यत्पार्या युनजते धियस्ताः। शूरो नृषांता
शर्वसश्चकान आ गोमंति ब्रजे भजा त्वं नः॥ इन्द्रियाणि शतक्रतो
या ते जनैषु पञ्चसु। इन्द्र तानि त आ वृणे॥ अनु ते दायि मह
इन्द्रियाय सत्रा ते विश्वमनु वृत्रहत्यै। अनु (४६)

क्षत्रमनु सहो यजत्रेन्द्र देवेभिरनु ते नृषह्यै॥ आ यस्मिन्त्स

वा॑स॒वास्तिष्ठ॑न्ति स्वा॒रुहो॑ यथा। ऋषि॑र॒ह दी॒र्घश्रु॑त्त॒म इन्द्र॑स्य घ॒र्मो
अति॑थिः॥ आ॒मासु॑ प॒क्कमैर॑य॒ आ सूर्य॑ः रो॒हयो दि॒वि। घ॒र्म
न सा॑म॒न्तप॑ता सुवृ॒क्तिभि॑र्जुष्टं गिर्व॑णसे गि॒रः॥ इन्द्र॑मि॒द्वा॒थिनो॑
बृ॒हदिन्द्र॑म॒र्केभि॑र॒र्किणः॑। इन्द्रं॑ वा॒णीर॑नूषत॥ गा॒यन्ति॑ त्वा
गा॒य॒त्रिणो॑- (४७)

ऽर्च॑न्त्य॒र्कम॑र्किणः। ब्र॒ह्माण॑स्त्वा शत॒क्रतु॑वु॒द्वःश॑मिव येमिरे॥
अ॒होमु॑चे प्र भ॒रेमा मनी॑षामो॒षिष्ठ॑दा॒न्त्रे सु॑म॒तिं गृ॑णा॒नाः। इ॒दमिन्द्र॑
प्रति॑ ह॒व्यं गृ॑भाय स॒त्याः सं॒न्तु यज॑मानस्य॒ कामाः॑॥ वि॒वेष॑ यन्मा
धि॒षणा॑ ज॒जान॑ स्तवै॒ पुरा॑ पा॒र्यादिन्द्र॑महः। अ॒हंसो॑ यत्र पी॒पर॑द्यथा
नो ना॒वेव॒ या॒न्तमु॑भयै हवन्ते॥ प्र स॒म्राजं॑ प्रथ॒मम॑ध्व॒राणा॑- (४८)

म॒होमु॑चं वृष॒भं य॒ज्ञिया॑नाम्। अ॒पां न॑पा॒तम॑श्विना
ह॒यन्त॑म॒स्मिन्न॑र इन्द्रि॒यं ध॑त्त॒मोजः॑॥ वि न॑ इन्द्र॒ मृधो॑ जहि नी॒चा
य॑च्छ॒ पृत॑न्यतः। अ॒ध॒स्पदं॑ तर्मी॑ कृधि॒ यो अ॒स्माः अ॑भि॒दास॑ति॥
इन्द्रं॑ क्ष॒त्रम॑भि॒ वाम॑मोजो॒ऽजा॑यथा वृष॒भ च॑र्षणी॒नाम्। अ॑पा॒नुदो॑
ज॒न॑म॒मित्र॑यन्त॒मुरुं॑ दे॒वेभ्यो॑ अकृ॒णोरु॑ लो॒कम्॥ मृ॒गो न भी॑मः
कु॒चरो॑ गि॒रि॒ष्ठाः प॑रा॒वत॑ - (४९)

आ ज॑गा॒मा पर॑स्याः। सृ॒कः स॒शायं॑ प॒विमिन्द्र॑ ति॒गमं॑
वि शत्रू॑न् ता॒ढि वि॑ मृधो॑ नुदस्व॥ वि शत्रू॑न् वि मृधो॑ नुद
वि वृ॒त्रस्य॑ ह॒नू रु॑ज। वि म॒न्युमिन्द्र॑ भा॒मितो॑ऽमि॒त्रस्या॑भि॒दास॑तः॥

त्रा॒तार॒मिन्द्र॑मवि॒तार॒मिन्द्र॑ꣳ हवे॑हवे सु॒हव॑ꣳ शूर॒मिन्द्र॑म्। हुवे नु श॒क्रं
पु॒रु॒हू॒तमिन्द्र॑ꣳ स्व॒स्ति नो॑ म॒घवा॑ धा॒त्विन्द्रः॑॥ मा ते॑ अ॒स्याꣳ (५०)

स॑हसावन् परि॑ष्टाव॒घाय॑ भूम॒ हरि॑वः परा॒दै। त्राय॑स्व नो-
ऽवृ॒केभि॑र्वरू॒थैस्त॑व॒ प्रि॒यासः॑ सूरि॑षु॒ स्याम॑॥ अन॑वस्ते रथ॒मश्वा॑य
तक्ष॑न् त्वष्टा॒ वज्रं॑ पु॒रु॒हू॒त द्यु॑मन्तम्। ब्र॒ह्माण॑ इन्द्रं॑ म॒ह्यन्तो॑
अ॒र्कैर॑व॒र्धय॑न्नह॒ये ह॑न्त॒वा उ॑॥ वृ॒ष्णे यत् ते॑ वृ॒ष॒णो अ॒र्कम॑र्चा॒निन्द्र॑
ग्रा॒वा॒णो अ॒दि॒तिः स॒जोषाः॑। अ॒न॒श्वासो॑ ये प॒वयो॑ऽर॒था इन्द्रै॑षिता
अ॒भ्यव॑र्तन्त॒ दस्यू॑न्॥ (५१)

वृत्र॒ह॒त्येऽनु॑ गाय॒त्रि॒णो॑ऽध्व॒रा॒णो॑ परा॒वतो॑ऽस्याम॒ष्टाच॑त्वारिꣳशच्च॑॥ [१२]

॥ सप्तमः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे सप्तमः प्रश्नः ॥

पा॒क॒य॒ज्ञं वा अ॒न्वाहि॑ताग्नेः प॒शव॑ उप॑ तिष्ठन्त॒ इडा॒ खलु॑ वै
पा॒क॒य॒ज्ञः सैषाऽन्तरा॑ प्रयाजानूयाजान् यज॑मानस्य लोकेऽव॑हिता
तामा॑ह्नियमाणाम॒भि म॑न्त्रयेत् सु॒रूप॑वर्षवर्ण॒ एहीति॑ प॒शवो॑ वा इडा
प॒शूने॒वोप॑ ह्वयते य॒ज्ञं वै दे॒वा अ॒दुह॑न् य॒ज्ञोऽसुरा॑ अ॒दुह॑त् तेऽसुरा
य॒ज्ञदु॑ग्धाः परा॑ऽभवन् यो वै य॒ज्ञस्य॒ दोहं॑ वि॒द्वान् (१)

यज॑तेऽप्य॒न्यं यज॑मानं दुहे सा मे स॒त्याऽऽशी॒रस्य॒ य॒ज्ञस्य॑
भूया॑दित्या॒हैष वै य॒ज्ञस्य॒ दोह॑स्तेनै॒वैनं॑ दुहे प्र॒त्ता वै गौर्दुहे॑ प्र॒त्तेडा॒
यज॑मानाय दुह ए॒ते वा इडा॑यै स्तना॒ इडो॑प॒हूतेति॑ वा॒युर्व॒थ्सो यर्हि॑
होतेडा॑मुप॒ह्वये॑त् तर्हि॑ यज॑मानो होता॑र॒मीक्ष॑माणो वा॒युं मन॑सा
ध्यायेन् (२)

मा॒त्रे व॒थ्समु॒पाव॑सृजति॒ सर्वे॑ण॒ वै य॒ज्ञेन॑ दे॒वाः सु॒वर्गं॑
लो॒कमा॑यन् पाकय॒ज्ञेन॒ मन॑र॒श्राम्य॒थ्सेडा॒ मन॑मु॒पाव॑र्तत॒ तान्दे॑वासुरा
व्य॒ह्वय॑न्त प्र॒तीचीं॑ दे॒वाः परा॑ची॒मसुराः॒ सा दे॒वानु॑पाव॑र्तत प॒शवो॑ वै
तद्दे॒वान॑वृणत प॒शवो॑ऽसुरा॒नज॑हु॒र्यं का॒मये॑ताप॒शुः स्या॒दिति॑ परा॑चीं
तस्येडा॑मुप॒ह्वये॑ताप॒शुरे॒व भ॑वति॒ यं (३)

का॒मये॑त प॒शुमा॑न्थस्या॒दिति॑ प्र॒तीचीं॑ तस्येडा॑मुप॒ह्वये॑त

पशुमानेव भवति ब्रह्मवादिनो वदन्ति स त्वा इडामुपह्वयेत्
 य इडामुपह्वयाऽऽत्मानमिडायामुपह्वयेतेति सा नः प्रिया
 सुप्रतूर्तिर्मघोनीत्याहेडामेवोपह्वयाऽऽत्मानमिडायामुप
 ह्वयेत्येव व्यस्तमिव वा एतद्यज्ञस्य यदिडां सामि प्राश्नन्ति (४)

सामि मार्जयन्त एतत् प्रति वा असुराणां यज्ञो व्यच्छिद्यत
 ब्रह्मणा देवाः समदधुर्बृहस्पतिस्तनुतामिमं न इत्याहु ब्रह्म वै
 देवानां बृहस्पतिर्ब्रह्मणैव यज्ञं सन्दधाति विच्छिन्नं यज्ञं समिमं
 दधात्वित्याहु सन्तत्यै विश्वे देवा इह मादयन्तामित्याहु सन्तत्यैव
 यज्ञं देवेभ्योऽनु दिशति यां वै (५)

यज्ञे दक्षिणां ददाति तामस्य पशवोऽनु सङ्गमन्ति स एष
 ईजानोऽपशुर्भावुको यजमानेन खलु वै तत्कार्यमित्याहुयथा देवत्रा
 दत्तं कुर्वीताऽऽत्मन् पशून् रमयेतेति ब्रध्नं पिन्वस्वेत्याहु यज्ञो वै
 ब्रध्नो यज्ञमेव तन्महयत्यथो देवत्रैव दत्तं कुरुत आत्मन् पशून्
 रमयते ददतो मे मा क्षायीत्याहाक्षितिमेवोपैति कुर्वतो मे मोप
 दसदित्याहु भूमानमेवोपैति॥ (६)

विद्वान्याये द्यं प्राश्नन्ति यां वै म एकात्रविंशतिश्च॥ [१]

सः श्रवा ह सौवर्चनसस्तुमिञ्मौपौदितिमुवाच यत्सत्रिणां
 होताऽभूः कामिडामुपाह्वया इति तामुपाह्व इति होवाच यां प्राणेन
 देवान् दाधारं व्यानेन मनुष्यान्पानेन पितृनिति छिनत्ति सा न

छिनत्ती (३) इति छिनत्तीति होवाच शरीरं वा अस्यै तदुपाह्वथा
इति होवाच गौर्वा (७)

अस्यै शरीरं गां वाव तौ तत्पर्यवदतां या यज्ञे दीयते सा
प्राणेन देवान् दाधार यया मनुष्या जीवन्ति सा व्यानेन मनुष्यान्
यां पितृभ्यो घ्नन्ति साऽपानेन पितृन् य एवं वेद पशुमान् भवत्यथ
वै तामुपाह्व इति होवाच या प्रजाः प्रभवन्तीः प्रत्याभवतीत्यन्नं वा
अस्यै त- (८)

दुपाह्वथा इति होवाचौषधयो वा अस्या अन्नमौषधयो वै प्रजाः
प्रभवन्तीः प्रत्या भवन्ति य एवं वेदान्नादो भवत्यथ वै तामुपाह्व
इति होवाच या प्रजाः पराभवन्तीरनुगृह्णाति प्रत्याभवन्तीर्गृह्णातीति
प्रतिष्ठां वा अस्यै तदुपाह्वथा इति होवाचेयं वा अस्यै प्रतिष्ठे- (९)

यं वै प्रजाः पराभवन्तीरनुगृह्णाति प्रत्याभवन्तीर्गृह्णाति य एवं
वेद प्रत्येव तिष्ठत्यथ वै तामुपाह्व इति होवाच यस्यै निक्रमणे
घृतं प्रजाः सञ्जीवन्तीः पिबन्तीति छिनत्ति सा न छिनत्ती (३)
इति न छिनत्तीति होवाच प्र तु जनयतीत्येष वा इडामुपाह्वथा
इति होवाच वृष्टिर्वा इडा वृष्ट्यै वै निक्रमणे घृतं प्रजाः सञ्जीवन्तीः
पिबन्ति य एवं वेद प्रैव जायतेऽन्नादो भवति॥ (१०)

गौर्वा अस्यै तत् प्रतिष्ठाऽह्वथा इति वि०श्रुतिश्च॥ [२]

पुरोक्षं वा अन्ये देवा इज्यन्ते प्रत्यक्षमन्ये यद्यजते य एव
देवाः पुरोक्षमिज्यन्ते तानेव तद्यजति यदन्वाहार्यमाहरत्येते वै

दे॒वाः प्र॒त्यक्षं॑ यद् ब्रा॒ह्म॒णास्ता॒ने॒व तेन॑ प्रीणा॒त्यथो॑ दक्षि॒णै॒वास्यै॒षा॒
ऽथो॑ य॒ज्ञस्यै॒व छि॒द्रम॑पि॒ दधा॑ति॒ यद्वै य॒ज्ञस्य॑ क्रू॒रं यद्वि॒लिष्टं॑
तद॑न्वाहा॒र्येणा॒- (११)

न्वाह॑रति॒ तद॑न्वाहा॒र्यस्या॒न्वाहा॒र्यत्वं दे॒वदू॒ता वा ए॒ते यदृ॒त्विजो॒
यद॑न्वाहा॒र्यमा॒हर॑ति॒ देवदू॒ताने॒व प्री॑णाति॒ प्र॒जाप॑तिर्दे॒वेभ्यो॑ य॒ज्ञान्
व्यादि॑श॒थ्स रि॑रिचा॒नोऽम॑न्यत् स ए॒तम॑न्वाहा॒र्यम॑भ॒क्तम॑पश्यत्
तमा॒त्मन्न॑धत्त॒ स वा ए॒ष प्रा॑जाप॒त्यो यद॑न्वाहा॒र्यो यस्यै॒वं
वि॒दुषो॑ऽन्वाहा॒र्य आ॒ह्रिय॑ते सा॒क्षादे॒व प्र॒जाप॑तिर्मृ॒धोत्य॑प॒रिमि॑तो
नि॒रुप्योऽप॑रिमितः प्र॒जाप॑तिः प्र॒जाप॑ते- (१२)

रा॒स्यै दे॒वा वै यद्य॒ज्ञेऽकु॑र्वत् तद॒सुरा॑ अकुर्वत् ते दे॒वा ए॒तं
प्रा॑जाप॒त्यम॑न्वाहा॒र्यम॑पश्यन् तम॑न्वाह॑रन्त॒ ततो॑ दे॒वा अ॑भ॒वन्
परा॑सुरा॒ यस्यै॒वं वि॒दुषो॑ऽन्वाहा॒र्य आ॒ह्रिय॑ते भ॒व॑त्या॒त्मना॒ परा॑स्य
भ्रातृ॑व्यो भवति य॒ज्ञेन॒ वा इ॒ष्टी प॑क्वेन॒ पूर्ती॑ यस्यै॒वं वि॒दुषो॑ऽन्वाहा॒र्य
आ॒ह्रिय॑ते स त्वे॒वेष्टा॑पूर्ती॒ प्र॒जाप॑तेर्भा॒गोऽसी॑- (१३)

त्या॑ह प्र॒जाप॑तिमे॒व भा॑ग॒धेये॑न् स॒मर्ध॑य॒त्यूर्ज॑स्वान्
पय॑स्वा॒नित्या॒होर्ज॑मे॒वास्मिन् पयो॑ दधाति प्रा॒णापा॒नौ मे॑
पा॒हि॒ समा॑नव्या॒नौ मे॑ पा॒हीत्या॑हाऽऽशिष॑मे॒वैता॑मा शा॒स्ते-

ऽक्षितोऽस्यक्षित्यै त्वा मा मै क्षेष्टा अमुत्रामुष्मिल्लोक इत्याह
 क्षीयते वा अमुष्मिल्लोकेऽन्नमितः प्रदानं ह्यमुष्मिल्लोके प्रजा
 उपजीवन्ति यदेवमभिमृशत्यक्षितिमेवैनद्रमयति नास्यामुष्मिल्लोके-
 ऽन्नं क्षीयते॥ (१४)

अन्वाहार्येण प्रजापतेरसि ह्यमुष्मिल्लोके पञ्चदश च॥ [३]

बर्हिषोऽहं देवयज्यया प्रजावान् भूयासमित्याह बर्हिषा वै
 प्रजापतिः प्रजा असृजत तेनैव प्रजाः सृजते नराशंसस्याहं
 देवयज्यया पशुमान् भूयासमित्याह नराशंसैन वै प्रजापतिः
 पशून्सृजत तेनैव पशून्सृजतेऽग्नेः स्विष्टकृतोऽहं देवयज्ययाऽ-
 ऽयुष्मान् यज्ञेन प्रतिष्ठां गमेयमित्याहाऽऽयुरेवात्मन् धत्ते प्रति यज्ञेन
 तिष्ठति दर्शपूर्णमासयोर्- (१५)

वै देवा उज्जितिमनूदजयन् दर्शपूर्णमासाभ्यामसुरानपा-
 नुदन्ताग्नेरहमुज्जितिमनूजेषमित्याह दर्शपूर्णमासयोरेव देवतानां
 यजमान उज्जितिमनूजयति दर्शपूर्णमासाभ्यां भ्रातृव्यानप नुदते
 वाजवतीभ्यां व्यूहत्यन्नं वै वाजोऽन्नमेवावरुन्धे द्वाभ्यां प्रतिष्ठित्यै
 यो वै यज्ञस्य द्वौ दोहौ विद्वान् यजत उभयत - (१६)

एव यज्ञं दुहे पुरस्ताच्चोपरिष्ठाच्चैष वा अन्यो यज्ञस्य दोह
 इडायामन्यो यर्हि होता यजमानस्य नाम गृहीयात् तर्हि
 ब्रूयादेमा अग्नन्नाशिषो दोहकामा इति सःस्तुता एव देवता

दुहेऽथो उभयत एव यज्ञं दुहे पुरस्ताच्चोपरिष्ठाच्च रोहितेन
त्वाऽग्निर्देवतां गमयत्वित्याहैते वै देवाश्चा - (१७)

यजमानः प्रस्तरो यदेतैः प्रस्तरं प्रहरति देवाश्चैरेव यजमानः
सुवर्गं लोकं गमयति वि ते मुञ्चामि रशना वि रश्मीनित्याहैष वा
अग्नेर्विमोकस्तेनैवैनं वि मुञ्चति विष्णोः शंयोरहं देवयज्यया यज्ञेन
प्रतिष्ठां गमेयमित्याह यज्ञो वै विष्णुर्यज्ञ एवान्ततः प्रति तिष्ठति
सोमस्याहं देवयज्यया सुरेता - (१८)

रेतो धिषीयेत्याह सोमो वै रेतोधास्तेनैव रेतं आत्मन्
धत्ते त्वष्टुरहं देवयज्यया पशूनां रूपं पुषेयमित्याह त्वष्टा वै
पशूनां मिथुनानां रूपकृत्तेनैव पशूनां रूपमात्मन् धत्ते देवानां
पत्नीरग्निर्गृहपतिर्यज्ञस्य मिथुनं तयोरहं देवयज्यया मिथुनेन प्र
भूयासमित्याहैतस्माद्वै मिथुनात्प्रजापतिर्मिथुनेन (१९)

प्राजायत तस्मादेव यजमानो मिथुनेन प्र जायते वेदोऽसि
वित्तिरसि विदेयेत्याह वेदेन वै देवा असुराणां वित्तं वेद्यमविन्दन्त
तद्वेदस्य वेदत्वं यद्यद् भ्रातृव्यस्याभिध्यायेत् तस्य नाम गृह्णीयात्
तदेवास्य सर्वं वृद्धे घृतवन्तं कुलायिनं रायस्पोषं सहस्रिणं
वेदो ददातु वाजिनमित्याह प्र सहस्रं पशूनांप्रोत्यास्य प्रजायां
वाजी जायते य एवं वेद॥ (२०)

ध्रुवां वै रिच्यमानां यज्ञोऽनु रिच्यते यज्ञं यजमानो यजमानं
 प्रजा ध्रुवामाप्यायमानां यज्ञोऽन्वा प्यायते यज्ञं यजमानो
 यजमानं प्रजा आ प्यायतां ध्रुवा घृतेनेत्याह ध्रुवामेवाऽऽप्याययति
 तामाप्यायमानां यज्ञोऽन्वा प्यायते यज्ञं यजमानो यजमानं
 प्रजाः प्रजापतेर्विभान्नाम लोकस्तस्मिंस्त्वा दधामि सह
 यजमानेने- (२१)

त्याहायं वै प्रजापतेर्विभान्नाम लोकस्तस्मिन्नेवैनं दधाति
 सह यजमानेन रिच्यत इव वा एतद्यद्यजते यद्यजमानभागं
 प्राश्नात्यात्मानमेव प्रीणात्येतावान् वै यज्ञो यावान् यजमानभागो
 यज्ञो यजमानो यद्यजमानभागं प्राश्नाति यज्ञ एव यज्ञं
 प्रतिष्ठापयत्येतद्वै सूयवसुः सोदकं यद्वरुहिश्चाऽऽपश्चैतद् (२२)

यजमानस्याऽऽयतनं यद्वेदिर्यत् पूर्णपात्रमन्तर्वेदि निनयति
 स्व एवाऽऽयतने सूयवसुः सोदकं कुरुते सदसि सन्मे भूया
 इत्याहाऽऽपो वै यज्ञ आपोऽमृतं यज्ञमेवामृतमात्मन्धत्ते सर्वाणि
 वै भूतानि व्रतमुपयन्तमनूपं यन्ति प्राच्यां दिशि देवा ऋत्विजो
 मार्जयन्तामित्याहैष वै दर्शपूर्णमासयोरवभृथो (२३)

यान्येवैनं भूतानि व्रतमुपयन्तमनूपयन्ति तैरेव सहावभृथमवैति
 विष्णुमुखा वै देवाश्छन्दोभिरिमाँल्लोकाननपज्य्यमभ्यजयन्
 यद्विष्णुक्रमान् क्रमते विष्णुरेव भूत्वा यजमानश्छन्दोभि-

रिमाँल्लोकान्नपजय्यमभि जयति विष्णोः क्रमोऽस्यभिमातिहेत्याह
गायत्री वै पृथिवी त्रैष्टुभमन्तरिक्षं जागती द्यौरानुष्टुभीर्दिशश्छन्दो-
भिरेवेमाँल्लोकान् यथापूर्वमभि जयति॥ (२४)

इत्येतद्वक्तुं दिशः सप्त च॥ [५]

अगन्म सुवः सुवर्गन्मेत्याह सुवर्गमेव लोकमेति सन्दृशस्ते
मा छिंत्सि यत्ते तपस्तस्मै ते मा वृक्षीत्याह यथायजुरेवैतत्सुभूरसि
श्रेष्ठो रश्मीनामायुर्धा अस्यायुर्मे धेहीत्याहाऽऽशिषमेवैतामा शास्ते
प्र वा एषोऽस्माल्लोकाच्च्यवते यो (२५)

विष्णुक्रमान् क्रमते सुवर्गाय हि लोकाय विष्णुक्रमाः
क्रम्यन्ते ब्रह्मवादिनो वदन्ति स त्वै विष्णुक्रमान् क्रमेत् य
इमाँल्लोकान् भ्रातृव्यस्य संविद्य पुनरिमं लोकं प्रत्यवरोहेदित्येष
वा अस्य लोकस्य प्रत्यवरोहो यदाहेदमहममुं भ्रातृव्यमाभ्यो
दिग्भ्योऽस्यै दिव इतीमानेव लोकान्भ्रातृव्यस्य संविद्य पुनरिमं
लोकं प्रत्यवरोहति सं (२६)

ज्योतिषाऽभूवमित्याहस्मिन्नेव लोके प्रति तिष्ठत्यैन्द्रीमा-
वृतमन्वावर्त इत्याहासौ वा आदित्य इन्द्रस्तस्यैवाऽऽवृतमनु
पर्यावर्तते दक्षिणा पर्यावर्तते स्वमेव वीर्यमनु पर्यावर्तते
तस्माद्वक्षिणोऽर्ध आत्मनो वीर्यावत्तरोऽथो आदित्यस्यैवाऽऽवृतमनु
पर्यावर्तते समहं प्रजया सं मया प्रजेत्याहाऽऽशिष- (२७)

मेवैतामा शास्ते समिद्धो अग्ने मे दीदिहि समेद्धा ते
 अग्ने दीद्यासमित्याह यथायजुरेवैतद्वसुमान् यज्ञो वसीयान्
 भूयासमित्याहाऽऽशिषमेवैतामा शास्ते बहु वै गार्हपत्यस्यान्ते
 मिश्रमिव चर्यत आग्निपावमानीभ्यां गार्हपत्यमुप तिष्ठते
 पुनात्येवाग्निं पुनीत आत्मानं द्वाभ्यां प्रतिष्ठित्या अग्ने गृहपत
 इत्याह (२८)

यथायजुरेवैतच्छुतं हिमा इत्याह शतं त्वां हेमन्तानिन्धिषीयेति
 वावैतदाह पुत्रस्य नामं गृह्णात्यन्नादमेवैनं करोति तामाशिषमा
 शासे तन्तवे ज्योतिष्मतीमिति ब्रूयाद्यस्य पुत्रोऽजातः स्यात्
 तेजस्व्येवास्य ब्रह्मवर्चसी पुत्रो जायते तामाशिषमा शासेऽमुष्मे
 ज्योतिष्मतीमिति ब्रूयाद्यस्य पुत्रो (२९)

जातः स्यात् तेज एवास्मिन् ब्रह्मवर्चसं दधाति यो वै यज्ञं
 प्रयुज्य न विमुञ्चत्यप्रतिष्ठानो वै स भवति कस्त्वा युनक्ति स
 त्वा वि मुञ्चत्वित्याह प्रजापतिर्वै कः प्रजापतिनैवैनं युनक्ति प्रजा-
 पतिना वि मुञ्चति प्रतिष्ठित्या ईश्वरं वै व्रतमविसृष्टं प्रदहोऽग्ने
 व्रतपते व्रतमचारिषमित्याह व्रतमेव (३०)

वि सृजते शान्त्या अप्रदाहाय पराङ् वाव यज्ञ एति न नि
 वर्तते पुनर्यो वै यज्ञस्य पुनरालम्भं विद्वान् यजते तमभि न वर्तते
 यज्ञो बभूव स आ बभूवेत्याहैष वै यज्ञस्य पुनरालम्भस्तेनैवैनं
 पुनरालभतेऽनवरुद्धा वा एतस्य विराड्य आहिताग्निः सन्नसभः

पशवः खलु वै ब्राह्मणस्य सभेष्टा प्राडुत्क्रम्य ब्रूयाद्गोमां अग्ने-
ऽविमां अश्वी यज्ञ इत्यव सभां रुन्धे प्र सहस्रं पशूनां प्रोत्यास्य
प्रजायां वाजी जायते॥ (३१)

यः स माशिषं गृहपतु इत्याहु यस्य पुत्रो व्रतमेव खलु वै चतुर्विंशतिश्च॥ [६]

देवं सवितुः प्रसुव यज्ञं प्रसुव यज्ञपतिं भगाय दिव्यो गन्धर्वः।
केतपूः केतं नः पुनातु वाचस्पतिर्वाचमद्य स्वदाति नः॥ इन्द्रस्य
वज्रोऽसि वार्त्रघ्नस्त्वयाऽयं वृत्रं वध्यात्॥ वाजस्य नु प्रसवे मातरं
महीमदिति नाम वचसा करामहे। यस्यामिदं विश्वं भुवनमाविवेश
तस्यां नो देवः सविता धर्मं साविषत्॥ अ- (३२)

पस्वन्तरमृतमप्सु भेषजमपामुत प्रशस्तिष्वश्वा भवथ
वाजिनः॥ वायुर्वा त्वा मनुर्वा त्वा गन्धर्वाः सप्तविंशतिः। ते
अग्ने अश्वमायुञ्जन्ते अस्मिञ्जवमादधुः॥ अपां नपादाशुहेमन् य
ऊर्मिः ककुद्भान् प्रतूर्तिर्वाजसातमस्तेनायं वाजं सेत्॥ विष्णोः
क्रमोऽसि विष्णोः क्रान्तमसि विष्णोर्विक्रान्तमस्यङ्कौ न्यङ्कावभितो
रथं यौ ध्वान्तं वाताग्रमनु सञ्चरन्तौ दूरेहेतिरिन्द्रियावां न्यतत्री ते
नोऽग्रयः पप्रयः पारयन्तु॥ (३३)

अप्सु न्यङ्कौ पञ्चदश च॥ [७]

देवस्याहं सवितुः प्रसवे बृहस्पतिना वाजजिता वाजं जेषं
देवस्याहं सवितुः प्रसवे बृहस्पतिना वाजजिता वर्षिष्ठं नाकं

रुहेयमिन्द्राय वाचं वदतेन्द्रं वाजं जापयतेन्द्रो वाजंमजयित्।
 अश्वाजनि वाजिनि वाजेषु वाजिनीवत्यश्वाँन्थ्समथ्सु वाजय॥
 अर्वाऽसि सप्तिरसि वाज्यसि वाजिनो वाजं धावत मरुतां प्रसवे
 जयत् वि योजना मिमीध्वमध्वनः स्कन्नीत् (३४)

काष्ठां गच्छत् वाजंवाजेऽवत वाजिनो नो धनेषु विप्रा अमृता
 ऋतज्ञाः॥ अस्य मध्वः पिबत मादयध्वं तृप्ता यात पृथिभिर्देवयानैः॥
 ते नो अर्वन्तो हवनश्रुतो हवं विश्वे शृण्वन्तु वाजिनः॥ मितद्रवः
 सहस्रसा मेधसाता सनिष्यवः। महो ये रत्नं समिथेषु जभ्रिरे शं नो
 भवन्तु वाजिनो हवेषु॥ देवताता मितद्रवः स्वर्काः। जम्भयन्तोऽहिं
 वृकं रक्षांसि सनेम्यस्मद्युयवन्न- (३५)

मीवाः॥ एष स्य वाजी क्षिपणिं तुरण्यति ग्रीवायां
 बद्धो अपिक्क्ष आसनि। क्रतुं दधिका अनु सन्तर्वीत्वत्
 पथामङ्काऽस्यन्वापनीफणत्॥ उत स्मास्य द्रवतस्तुरण्यतः पूर्णं न
 वेरनु वाति प्रगर्धिनः। श्येनस्यैव ध्रजतो अङ्गसं परि दधिकाव्णः
 सहोर्जा तरित्रतः॥ आ मा वाजस्य प्रसवो जगम्यादा द्यावापृथिवी
 विश्वशम्भू। आ मा गन्तां पितरां (३६)

मातरा चाऽऽमा सोमो अमृतत्वाय गम्यात्॥ वाजिनो
 वाजजितो वाजं सरिष्यन्तो वाजं जेष्यन्तो बृहस्पतेर्भागमवं
 जिघ्रत वाजिनो वाजजितो वाजं ससृवांसो वाजं जिगिवांसो

बृहस्पतेर्भागे नि मृद्वमियं वः सा सत्या सन्धाऽभूद्यामिन्द्रेण
समधध्वमजीजिपत वनस्पतय इन्द्रं वाजं विमुच्यध्वम्॥ (३७)

स्कन्धीत युयुवन्पितरा द्विचत्वारिंशच्च॥ [८]

क्षत्रस्योल्बमसि क्षत्रस्य योनिरसि जाय एहि सुवो
रोहाव रोहाव हि सुवरहं नावुभयोः सुवो रोक्ष्यामि वाजंश्च
प्रसवश्चापिजश्च ऋतुश्च सुवश्च मूर्धा च व्यश्निंयश्चाऽ-
ऽन्त्यायनश्चान्त्यश्च भौवनश्च भुवनश्चाधिपतिश्च। आयुर्यज्ञेन
कल्पतां प्राणो यज्ञेन कल्पतामपानो - (३८)

यज्ञेन कल्पतां व्यानो यज्ञेन कल्पतां चक्षुर्यज्ञेन कल्पतां
श्रोत्रं यज्ञेन कल्पतां मनो यज्ञेन कल्पतां वाग्यज्ञेन कल्पतामात्मा
यज्ञेन कल्पतां यज्ञो यज्ञेन कल्पतां सुवर्देवा अंगन्मामृता
अभूम प्रजापतेः प्रजा अभूम समहं प्रजया सं मया प्रजा समहं
रायस्पोषेण सं मया रायस्पोषोऽन्नाय त्वाऽन्नाद्याय त्वा वाजाय
त्वा वाजजित्यायै त्वाऽमृतमसि पुष्टिरसि प्रजननमसि॥ (३९)

अपानो वाजाय नवं च॥ [९]

वाजस्येमं प्रसवः सुषुवे अग्रे सोमं राजानमोषधीष्वप्सु।
ता अस्मभ्यं मधुमतीर्भवन्तु वयं राष्ट्रे जाग्रियाम पुरोहिताः॥
वाजस्येदं प्रसव आ बभूवेमा च विश्वा भुवनानि सर्वतः। स
विराजं पर्येति प्रजानन् प्रजां पुष्टिं वर्धयमानो अस्मे॥ वाजस्येमां

प्रसवः शिश्रिये दिवमिमा च विश्वा भुवनानि सम्राट्। अदिथ्सन्तं
दापयतु प्रजानन् रुयिं (४०)

च नः सर्ववीरां नि यच्छतु॥ अग्ने अच्छा वदेह नः प्रति नः
सुमना भव। प्र णो यच्छ भुवस्पते धनुदा असि नस्त्वम्॥ प्र णो
यच्छत्वर्यमा प्र भगुः प्र बृहस्पतिः। प्र देवाः प्रोत सूनृता प्र वाग्देवी
ददातु नः॥ अर्यमणं बृहस्पतिमिन्द्रं दानाय चोदय। वाचं विष्णुं
सरस्वतीं सवितारं (४१)

च वाजिनम्॥ सोमं राजानं वरुणमग्निमन्वारभामहे।
आदित्यान् विष्णुं सूर्यं ब्रह्माणं च बृहस्पतिम्॥ देवस्य त्वा
सवितुः प्रसवेऽश्विनोर्बाहुभ्यां पृष्णो हस्ताभ्यां सरस्वत्यै वाचो
यन्तुर्यत्रेणाग्रेस्त्वा साम्राज्येनाभिषिञ्चामीन्द्रस्य बृहस्पतेस्त्वा
साम्राज्येनाभिषिञ्चामि॥ (४२)

रुयिं सवितारं षट्त्रिंशच्च॥ [१०]

अग्निरेकाक्षरेण वाचमुदजयदश्विनौ द्वाक्षरेण प्राणापानाबुद-
जयतां विष्णुस्यक्षरेण त्रैलोकानुदजयत्सोमश्चतुरक्षरेण चतुष्पदः
पशूनुदजयत् पूषा पञ्चाक्षरेण पङ्क्तिमुदजयद्धाता षडक्षरेण
षडृतूनुदजयन्मरुतः सप्ताक्षरेण सप्तपदां शक्ररीमुदजयन्
बृहस्पतिरष्टाक्षरेण गायत्रीमुदजयन्मित्रो नवाक्षरेण त्रिवृतं
स्तोममुदजय- (४३)

द्वरुणो दशाक्षरेण विराजमुदजयदिन्द्र एकादशाक्षरेण
 त्रिष्टुभमुदजयद् विश्वे देवा द्वादशाक्षरेण जगतीमुदजयन्
 वसवस्त्रयोदशाक्षरेण त्रयोदशः स्तोममुदजयन् रुद्राश्चतुर्दशाक्षरेण
 चतुर्दशः स्तोममुदजयन्नादित्याः पञ्चदशाक्षरेण पञ्चदशः
 स्तोममुदजयन्नदितिः षोडशाक्षरेण षोडशः स्तोममुदजयत्
 प्रजापतिः सप्तदशाक्षरेण सप्तदशः स्तोममुदजयत्॥ (४४)

अजयत् षट्त्वारिंशच्च॥ [११]

उपयामगृहीतोऽसि नृषदं त्वा द्रुषदं भुवनसदमिन्द्राय जुष्टं
 गृह्णाम्येष ते योनिरिन्द्राय त्वोपयामगृहीतोऽस्यप्सुषदं त्वा घृतसदं
 व्योमसदमिन्द्राय जुष्टं गृह्णाम्येष ते योनिरिन्द्राय त्वोपयामगृहीतो-
 ऽसि पृथिविषदं त्वाऽन्तरिक्षसदं नाकसदमिन्द्राय जुष्टं गृह्णाम्येष
 ते योनिरिन्द्राय त्वा॥ ये ग्रहाः पञ्चजनीना येषां तिस्रः परमजाः।
 दैव्यः कोशः (४५)

समुज्जितः। तेषां विशिंप्रियाणामिषमूर्जः समग्रभीमेष ते
 योनिरिन्द्राय त्वा॥ अपाः रसमुद्वयसः सूर्यरश्मिः समाभृतम्।
 अपाः रसस्य यो रसस्तं वो गृह्णाम्युत्तममेष ते योनिरिन्द्राय
 त्वा॥ अया विष्ठा जनयन्क्वराणि स हि घृणिरुर्वराय गातुः।
 स प्रत्युदैद्धरुणो मध्वो अग्रः स्वायां यत्तनुवां तन्मैरयत।
 उपयामगृहीतोऽसि प्रजापतये त्वा जुष्टं गृह्णाम्येष ते योनिः

प्रजापतये त्वा॥ (४६)

कोशस्तनुवां त्रयोदश च॥ [१२]

अन्वह मासा अन्विद्वानान्यन्वोषधीरनु पर्वतासः। अन्विन्द्रः
रोदसी वावशाने अन्वापो अजिहत जायमानम्॥ अनु ते दायि मह
इन्द्रियाय सत्रा ते विश्वमनु वृत्रहत्ये। अनु क्षत्रमनु सहो यजत्रेन्द्र
देवेभिरनु ते नृषह्ये॥ इन्द्राणीमासु नारिषु सुपत्नीमहमश्रवम्। न
ह्यस्या अपरं च न जरसा (४७)

मरते पतिः॥ नाहमिन्द्राणि रारण सख्युर्वृषाकपेरऋते।
यस्येदमप्यः हविः प्रियं देवेषु गच्छति॥ यो जात एव प्रथमो
मनस्वान् देवो देवान् क्रतुना पर्यभूषत्। यस्य शुष्माद्रोदसी
अभ्यसेतां नृग्नस्य महा स जनास इन्द्रः॥ आ ते मह इन्द्रोत्युग्र
समन्यवो यत्समरन्त सेनाः। पताति दिद्युन्नर्यस्य बाहुवोर्मा
ते (४८)

मनो विष्वद्वियुग्विचारीत्॥ मा नो मर्धीरा भरा दद्धि तन्नः प्र
दाशुषे दातवे भूरि यत् ते। नव्ये देष्णे शस्ते अस्मिन् त उक्थे
प्र ब्रवाम वयमिन्द्र स्तुवन्तः॥ आ तू भर मार्किरेतत् परिष्ठाद्विद्वा
हि त्वा वसुपतिं वसूनाम्। इन्द्र यत् ते माहिंनं दत्रमस्त्यस्मभ्यं
तद्धर्यश्च (४९)

प्र यन्धि॥ प्रदातारः हवामह इन्द्रमा हविषां वयम्। उभा

हि हस्ता वसुना पृणस्वाऽऽप्र यच्छ दक्षिणादोत सव्यात्॥ प्रदाता
 वज्री वृषभस्तुराषाढुष्मी राजा वृत्रहा सौमपावा॥ अस्मिन् यज्ञे
 बरुहिष्या निषद्याथा भव यजमानाय शं योः॥ इन्द्रः सुत्रामा स्ववाꣳ
 अवोभिः सुमृडीको भवतु विश्ववेदाः। बाधतां द्वेषो अभयं कृणोतु
 सुवीर्यस्य (५०)

पतयः स्याम॥ तस्य वयꣳ सुमृतौ यज्ञियस्यापि भद्रे सौमनसे
 स्याम। स सुत्रामा स्ववाꣳ इन्द्रो अस्मे आराचिद्वेषः सनुतर्युयोतु॥
 रेवतीर्नः सधमाद इन्द्रे सन्तु तुविवाजाः। क्षुमन्तो याभिर्मदेम॥
 प्रो ष्वस्मै पुरोरथमिन्द्राय शूषमर्चत। अभीके चिदु लोककृत्सङ्गे
 समत्सु वृत्रहा। अस्माकं बोधि चोदिता नभन्तामन्यकेषाम्। ज्याका
 अधि धन्वसु॥ (५१)

जरसा मा ते हर्यश्च सुवीर्यस्याध्येकं च॥ [१३]

॥ अष्टमः प्रश्नः ॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां प्रथमकाण्डे अष्टमः प्रश्नः ॥

अनु॑मत्यै पुरो॑डाश॑म॒ष्टाक॑पालं॒ निर्व॑पति धे॒नुर्दक्षि॑णा ये प्र॒त्यश्च॑
 श॒म्याया॑ अव॒शीय॑न्ते तन्नैर्ऋ॒तमेक॑कपालं कृ॒ष्णं वा॑सोः कृ॒ष्णातृ॑षं
 दक्षि॑णा वीहि॒ स्वाहा॑ऽऽहु॒तिं जुषा॑ण ए॒ष ते॑ निर्ऋ॒ते भा॒गो भू॑ते
 ह॒विष्म॑त्यसि मु॒ञ्चेम॑म॒हंसः॑ स्वाहा॒ नमो॑ य इ॒दं च॒कारा॑ऽऽदित्यं
 च॒रुं निर्व॑पति वरो॒ दक्षि॑णाऽऽग्रावैष्ण॒वमेका॑दशकपालं वाम॒नो व॒ही
 दक्षि॑णाऽग्री॒षोमी॑य- (१)

मेका॑दशकपाल॒ः हिर॑ण्यं दक्षि॑णैन्द्रमेका॑दशकपालमृष॒भो व॒ही
 दक्षि॑णाऽऽग्ने॒यम॒ष्टाक॑पालमैन्द्रं दध्यृष॒भो व॒ही दक्षि॑णैन्द्रा॒ग्नं द्वाद॑श-
 कपालं वैश्वदे॒वं च॒रुं प्र॑थम॒जो व॒त्सो दक्षि॑णा सौम्यः॒ श्या॑माकं
 च॒रुं वा॑सो॒ दक्षि॑णा॒ सर॑स्वत्यै च॒रुः॑ सर॑स्वते च॒रुं मि॑थुनौ गावौ
 दक्षि॑णा॥ (२)

अ॒ग्री॒षोमी॑यं चतु॒स्त्रिंशच्च॑॥ [१]

आ॒ग्ने॒यम॒ष्टाक॑पालं॒ निर्व॑पति सौ॒म्यं च॒रुः॑ सा॒वि॒त्रं द्वाद॑श-
 कपाल॒ः सा॒रस्व॑तं च॒रुं पौ॒ष्णं च॒रुं मा॒रुतः॑ स॒प्तक॑पालं
 वैश्वदे॒वीमा॒मिक्षां॑ द्यावापृथि॒व्यमेक॑कपालम्॥ (३)

आ॒ग्ने॒यम॒ष्टाद॑श॥ [२]

ऐन्द्राग्रमेकादशकपालं मारुतीमामिक्षां वारुणीमामिक्षां
 कायमेककपालं प्रघास्यान् हवामहे मरुतो यज्ञवाहसः करम्भेण
 सजोषसः॥ मो षू ण इन्द्र पृथ्सु देवास्तु स्म ते शुष्मिन्नव्या।
 मही ह्यस्य मीढुषो यव्या। हविष्मतो मरुतो वन्दते गीः॥ यद्
 ग्रामे यदरण्ये यत्सभायां यदिन्द्रिये। यच्छूद्रे यदर्य एनश्चकृमा
 वयम्। यदेकस्याधि धर्मणि तस्यावयजनमसि स्वाहा॥ अक्रन्
 कर्म कर्मकृतः सह वाचा मयोभुवा॥ देवेभ्यः कर्म कृत्वाऽस्तं प्रेतं
 सुदानवः॥ (४)

वयं यद् विशतिश्च॥ [३]

अग्रयेऽनीकवते पुरोडाशमृष्टाकपालं निर्वपति साकः
 सूर्येणोद्यता मरुद्भ्यः सान्तपनेभ्यो मध्यन्दिने चरुं मरुद्भ्यो
 गृहमेधिभ्यः सर्वासां दुग्धे सायं चरुं पूर्णां दर्वि परां पतु सुपूर्णां
 पुनरापत। वस्त्रेव वि क्रीणावहा इषमूर्जः शतक्रतो॥ देहि मे
 ददामि ते नि मे धेहि नि ते दधे। निहारमिन्नि मे हरा निहारं (५)

नि हरामि ते॥ मरुद्भ्यः क्रीडिभ्यः पुरोडाशः सप्तकपालं
 निर्वपति साकः सूर्येणोद्यताग्नेयमृष्टाकपालं निर्वपति सौम्यं चरुः
 सावित्रं द्वादशकपालः सारस्वतं चरुं पौष्णं चरुमैन्द्राग्रमेकादश-
 कपालमैन्द्रं चरुं वैश्वकर्मणमेककपालम्॥ (६)

हरा निहारं त्रिशच॥ [४]

सोमाय पितृमते पुरोडाशः षट्कपालं निर्वपति पितृभ्यो
 बर्हिषद्भ्यो धानाः पितृभ्योऽग्निष्वात्तेभ्योऽभिवान्यायै दुग्धे
 मन्थमेतत् ते तत् ये च त्वामन्वेतत् ते पितामह प्रपितामह ये च
 त्वामन्वत्र पितरो यथाभागं मन्दध्वः सुसन्दृशं त्वा वयं मघवन्
 मन्दिषीमहि॥ प्र नूनं पूर्णवन्धुरः स्तुतो यासि वशाः अनु॥ योजा
 न्विन्द्र ते हरी॥ (७)

अक्षन्नमीमदन्त ह्यवं प्रिया अधूषत॥ अस्तोषत स्वभानवो
 विप्रा नविष्ठया मती॥ योजा न्विन्द्र ते हरी॥ अक्षन् पितरो-
 ऽमीमदन्त पितरोऽतीतृपन्त पितरोऽमीमृजन्त पितरः॥ परेत
 पितरः सोम्या गम्भीरैः पृथिभिः पूर्यैः॥ अथा पितृन्त्सुविदत्राः
 अपीत यमेन ये सधमादं मदन्ति॥ मनो न्वा हुवामहे नाराशः सेन
 स्तोमेन पितृणां च मन्मभिः॥ आ (८)

न एतु मनः पुनः ऋत्वे दक्षाय जीवसे॥ ज्योक् च सूर्यं दृशे॥
 पुनर्नः पितरो मनो ददातु दैव्यो जनः॥ जीवं व्रातः सचेमहि॥
 यदन्तरिक्षं पृथिवीमुत द्यां यन्मातरं पितरं वा जिहिःसिम॥
 अग्निर्मा तस्मादेनंसो गार्हपत्यः प्र मुञ्चतु दुरिता यानि चकृम
 करोतु मामनेनसम्॥ (९)

हरी मन्मभिः चतुश्चत्वारिंशच्च॥ [५]

प्रतिपूरुषमेककपालान्निर्वपत्येकमतिरिक्तं यावन्तो गृह्याः

स्मस्तेभ्यः कर्मकरं पशूनां शर्मासि शर्म यजमानस्य शर्म मे
यच्छैक एव रुद्रो न द्वितीयाय तस्थ आखुस्ते रुद्र पशुस्तं
जुषस्वैष ते रुद्र भागः सह स्वसाऽम्बिकया तं जुषस्व भेषजं
गवेऽश्वाय पुरुषाय भेषजमथो अस्मभ्यं भेषजं सुभेषजं (१०)

यथाऽसंति॥ सुगं मेषाय मेष्ट्या अवांम्ब रुद्रमदिमह्यवं देवं
त्र्यम्बकम्॥ यथा नः श्रेयसः करद्यथा नो वस्यसः करद्यथा नः
पशुमतः करद्यथा नो व्यवसाययात्॥ त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं
पुष्टिवर्धनम्॥ उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥ एष
ते रुद्र भागस्तं जुषस्व तेनावसेन परो मूजंवतोऽतीह्यवंततधन्वा
पिनांकहस्तः कृत्तिवासाः॥ (११)

सुभेषजमिहि त्रीणि च॥ [६]

ऐन्द्राग्रं द्वादशकपालं वैश्वदेवं चरुमिन्द्राय शुनासीराय
पुरोडाशं द्वादशकपालं वायव्यं पयः सौर्यमेककपालं द्वादशगवः
सीरं दक्षिणाऽऽग्नेयमष्टाकपालं निर्वपति रौद्रं गावीधुकं चरुमैन्द्रं
दधि वारुणं यवमयं चरुं वहिनीं धेनुर्दक्षिणा ये देवाः पुरःसदो-
ऽग्निनेत्रा दक्षिणसदो यमनेत्राः पश्चात्सदः सवितृनेत्रा उत्तरसदो
वरुणनेत्रा उपरिषदो बृहस्पतिनेत्रा रक्षोहणस्ते नः पान्तु ते
नोऽवन्तु तेभ्यो (१२)

नमस्तेभ्यः स्वाहा समूढं रक्षः सन्दग्धं रक्ष इदमहं

रक्षोऽभि सं द॑हाम्य॒ग्रये॑ रक्षो॒घ्ने स्वाहा॑ य॒माय॑ सवि॒त्रे वरु॑णाय
 बृह॒स्पत॑ये दु॒व॑स्वते रक्षो॒घ्ने स्वाहा॑ प्र॒ष्टिवा॒ही रथो॑ दक्षि॒णा दे॒वस्य॑
 त्वा सवि॒तुः प्र॑स॒वेऽश्वि॑नो॒र्बाहु॑भ्यां पृ॒ष्णो ह॒स्ताभ्या॑ ५ रक्ष॑सो व॒धं
 जु॒होमि॑ ह॒तः ५ रक्षोऽव॑धिष्म॒ रक्षो॑ यद्वस्ते॒ तदक्षि॑णा॥ (१३)

तेभ्यः पञ्च॑चत्वारि॒शच्च॑॥ [७]

धा॒त्रे पु॒रोडा॑शं द्वा॒द॑शकपालं॒ निर्व॑प॒त्यनु॑म॒त्यै च॒रुः ५ रा॒कायै॑
 च॒रुः ५ सि॒नीवा॒ल्यै च॒रुं कु॒ह्वै च॒रुं मि॑थु॒नौ गावो॑ दक्षि॒णा-
 ऽऽग्रा॑वैष्ण॒वमेका॑दशकपालं॒ निर्व॑प॒त्यैन्द्रा॑वैष्ण॒वमेका॑दशकपालं
 वैष्ण॒वं त्रि॑कपालं॒ वा॒म॒नो व॒ही दक्षि॑णाऽग्री॒षोमी॑यमेका॑दशकपालं
 निर्व॑प॒तीन्द्रा॑सो॒मीय॑मेका॑दशकपालः ५ सौ॒म्यं च॒रुं ब॒भ्रुर्दक्षि॑णा
 सोमा॑पौ॒ष्णं च॒रुं निर्व॑प॒त्यैन्द्रा॑पौ॒ष्णं च॒रुं पौ॒ष्णं च॒रुः ५ श्या॒मो
 दक्षि॑णा वैश्वान॒रं द्वा॒द॑शकपालं॒ निर्व॑पति॒ हिर॑ण्यं॒ दक्षि॑णा वा॒रुणं॑
 य॒वम॑यं च॒रुम॑श्चो॒ दक्षि॑णा॥ (१४)

निर॒ष्टौ च॑॥ [८]

बा॒रुह॒स्पत्यं॑ च॒रुं निर्व॑पति॒ ब्र॒ह्म॒णो गृ॒हे शि॑तिपृ॒ष्ठो
 दक्षि॑णै॒न्द्रमेका॑दशकपालः ५ रा॒ज॒न्य॑स्य गृ॒ह ऋ॒षभो॑ दक्षि॒णा-
 ऽऽदि॒त्यं च॒रुं म॒हिष्यै॑ गृ॒हे धे॒नुर्दक्षि॑णा नैर्ऋ॒तं च॒रुं प॑रिवृ॒क्त्यै
 गृ॒हे कृ॒ष्णानां॑ व्री॒हीणां॑ न॒खनि॑र्भि॒न्नं कृ॒ष्णा कू॒टा दक्षि॑णा-

ऽऽग्नेयमष्टाकपालं सेनान्यो गृहे हिरण्यं दक्षिणा वारुणं
दशकपालं सूतस्य गृहे महानिरष्टो दक्षिणा मारुतं सूतकपालं
ग्रामण्यो गृहे पृश्निर्दक्षिणा सावित्रं द्वादशकपालं (१५)

क्षत्तुर्गृह उपध्वस्तो दक्षिणाऽऽश्विनं द्विकपालं सङ्ग्रहीतुर्गृहे
संवात्यो दक्षिणा पौष्णं चरुं भागदुघस्य गृहे श्यामो दक्षिणा रौद्रं
गावीधुकं चरुमक्षावापस्य गृहे शबल उद्वारो दक्षिणेन्द्राय सुत्राम्णे
पुरोडाशमेकादशकपालं प्रति निर्वपतीन्द्रायां होमुचेऽयं नो राजा
वृत्रहा राजा भूत्वा वृत्रं वेध्यान्मैत्राबारहस्पत्यं भवति श्वेतायै
श्वेतवत्सायै दुग्धे स्वयं मूर्ते स्वयं मथित आज्य आश्वत्थे (१६)

पात्रे चतुःसक्तौ स्वयमवपन्नायै शाखायै कर्णांश्चाकर्णांश्च
तण्डुलान् वि चिनुयाद्ये कर्णाः स पर्यसि बारहस्पत्यो येऽकर्णाः
स आज्ये मैत्रः स्वयं कृता वेदिर्भवति स्वयं दिनं बरुहिः स्वयं
कृत इध्मः सैव श्वेता श्वेतवत्सा दक्षिणा ॥ (१७)

सावित्रं द्वादशकपालमाश्वत्थे त्रयस्त्रिंशच्च ॥ [९]

अग्नये गृहपतये पुरोडाशमष्टाकपालं निर्वपति कृष्णानां
व्रीहीणां सोमाय वनस्पतये श्यामाकं चरुं सवित्रे सत्यप्रसवाय
पुरोडाशं द्वादशकपालमाशूनां व्रीहीणां रुद्राय पशुपतये
गावीधुकं चरुं बृहस्पतये वाचस्पतये नैवारं चरुमिन्द्राय ज्येष्ठाय
पुरोडाशमेकादशकपालं महाव्रीहीणां मित्राय सत्यायाऽम्बानां

च॒रुं वरु॑णाय॒ धर्म॑पतये॒ यव॑मयं॒ चरु॑ः स॒विता॑ त्वा॑ प्रस॒वाना॑
सुव॑ताम॒ग्निर्गृ॑हप॒तीना॑ः सोमो॒ वन॑स्पती॒नाः रु॒द्रः प॑शूनां (१८)

बृह॑स्पति॒र्वाचा॑मिन्द्रो॑ ज्ये॒ष्ठाना॑ मि॒त्रः स॒त्यानां॑ वरु॑णो
धर्म॑पतीनां॒ ये दे॒वा दे॒वसु॑वः स्थ त इ॒ममा॑मुष्याय॒णम॑नमि॒त्राय॑
सुव॑ध्वं मह॒ते क्ष॒त्राय॑ मह॒त आधि॑पत्याय मह॒ते जान॑राज्यायैष
वो॑ भर॒ता राजा॑ सोमो॒ऽस्माकं॑ ब्राह्म॒णाना॑ः राजा॒ प्रति॑ त्यन्नाम॑
रा॒ज्यम॑धायि॒ स्वां त॑नुव॒ वरु॑णो अशि॒श्रेच्छु॑र्चे॒र्मित्र॑स्य॒ व्रत्या॑
अभू॑माम॒न्महि॑ मह॒त ऋ॒तस्य॑ नाम॒ सर्वे॑ व्रा॒ता वरु॑णस्याभूव॒न्वि
मि॒त्र ए॒वैररा॑तिम॒तारी॑दसू॒षुदन्त॑ य॒ज्ञिया॑ ऋ॒तेन॑ व्यु॒ त्रितो॑
ज॒रिमा॑णं॒ न आ॒न॒ड् वि॒ष्णोः क्रमो॑ऽसि॒ विष्णोः॑ क्रा॒न्तम॑सि॒
वि॒ष्णोर्वि॑क्रा॒न्तम॑सि॥ (१९)

पशूनां व्राताः पञ्चविंशतिश्च॥ [१०]

अ॒र्थे॒तः स्था॒ऽपां प॑तिर॒सि वृषा॑स्य॒र्मिर्वृष॑से॒नोऽसि॑ ब्रज॒क्षितः॑
स्थ म॒रुता॑मो॒जः स्थ॒ सूर्य॑वर्च॒सः स्थ॒ सूर्य॑त्वच॒सः स्थ॒
मा॒न्दाः स्थ॒ वा॒शाः स्थ॒ श॒क्र॒रीः स्थ॒ वि॒श्वभृ॑तः स्थ॒
ज॒नभृ॑तः स्था॒ऽग्नेस्ते॑ज॒स्याः स्था॒ऽपामो॑ष॒धीना॑ः र॒सः स्था॒
ऽपो दे॒वीर्मधु॑मती॒रगृ॑ह्ण॒न्नूर्ज॑स्वती॒ राज॑सूयाय॒ चिता॑नाः।
याभि॑र्मि॒त्रावरु॑णाव॒भ्यषि॑ञ्चन् याभि॒रिन्द्र॑मन॒यन्न॑त्यरा॒तीः॥ रा॒ष्ट्रदाः
स्थ॒ रा॒ष्ट्रं द॑त्त॒ स्वाहा॑ रा॒ष्ट्रदाः स्थ॒ रा॒ष्ट्रम॑मुष्मै॒ दत्त॑॥ (२०)

अत्येकादश च॥ [११]

देवीरापः सं मधुमतीर्मधुमतीभिः सृज्यध्वं महि वर्चः
क्षत्रियाय वन्वाना अनाधृष्टाः सीदतोर्जस्वतीर्महि वर्चः क्षत्रियाय
दधतीरनिभृष्टमसि वाचो बन्धुस्तपोजाः सोमस्य दात्रमसि शुक्रा
वः शुक्रेणोत्पुनामि चन्द्राश्चन्द्रेणामृता अमृतेन स्वाहा राजसूयाय
चितानाः॥ सधमादौ द्युम्निनीरूर्ज एता अनिभृष्टा अपस्युवो
वसानः। पस्त्यासु चक्रे वरुणः सधस्थमपां शिशुर- (२१)

मातृतमास्वन्तः॥ क्षत्रस्योल्बमसि क्षत्रस्य योनिरस्याविन्नो
अग्निर्गृहपतिराविन्न इन्द्रो वृद्धश्रवा आविन्नः पूषा विश्ववेदा
आविन्नो मित्रावरुणावृतावृधावाविन्ने द्यावापृथिवी धृतव्रते आविन्ना
देव्यदितिर्विश्वरूप्याविन्नोऽयमसावामुष्यायणोऽस्यां विश्वस्मिन्
राष्ट्रे महते क्षत्राय महत आधिपत्याय महते जानराज्यायैष वो
भरता राजा सोमोऽस्माकं ब्राह्मणानां राजेन्द्रस्य (२२)

वज्रोऽसि वार्त्रघ्नस्त्वयाऽयं वृत्रं वेध्याच्छत्रुबाधनाः स्थ पात मा
प्रत्यश्च पात मा तिर्यश्चमन्वश्च मा पात दिग्भ्यो मा पात विश्वाभ्यो मा
नाष्ट्राभ्यः पात हिरण्यवर्णावुषसां विरोकेऽयः स्थूणावुदितौ सूर्यस्या-
ऽऽरोहतं वरुण मित्रं गतं ततश्चक्षाथामदितिं दितिं च॥ (२३)

शिशुरिन्द्रस्यैकचत्वारिंशच्च॥ [१२]

स॒मिध॒मा ति॑ष्ठ गाय॒त्री त्वा॒ छन्द॑सामवतु त्रिवृ॒थस्तोमो॑
 रथन्त॒रꣳ सा॒माग्नि॑र्दे॒वता॒ ब्रह्म॒ द्रवि॑णमु॒ग्रामा ति॑ष्ठ त्रि॒ष्टुप् त्वा॒
 छन्द॑सामवतु पञ्चद॒शः स्तोमो॑ बृह॒थ्सामेन्द्रो॑ दे॒वता॑ क्ष॒त्रं द्रवि॑णं
 वि॒राज॒मा ति॑ष्ठ जग॑ती त्वा॒ छन्द॑सामवतु सप्तद॒शः स्तोमो॑ वैरू॒पꣳ
 सा॒मं म॒रुतो॑ दे॒वता॒ वि॒द्ववि॑णमु॒दीची॒मा ति॑ष्ठानु॒ष्टुप् त्वा॒ (२४)

छन्द॑सामवत्वेकवि॒शः स्तोमो॑ वैरा॒जꣳ सा॒मं मि॒त्रावरु॑णौ
 दे॒वता॒ बलं॒ द्रवि॑णमूर्ध्वा॒मा ति॑ष्ठ प॒ङ्क्ति॒स्त्वा॒ छन्द॑सामवतु
 त्रिणव॒त्रयस्त्रि॒शौ स्तोमो॑ शा॒क्रर॑रै॒वते॒ सा॒मं नी॒ बृह॑स्पति॒र्दे॒वता॒
 वर्चो॑ द्रवि॑णमी॒दृङ् चा॑न्या॒दृङ् चै॒ता॒दृङ् च॑ प्रति॒दृङ् च॑ मि॒तश्च॒
 स॒मि॒तश्च॒ स॒भ॒राः। शु॒क्रज्यो॑तिश्च चि॒त्रज्यो॑तिश्च स॒त्यज्यो॑तिश्च
 ज्योति॑ष्माꣳश्च स॒त्यश्च॑र्त॒पाश्चा॒- (२५)

त्यꣳहाः। अ॒ग्नये॒ स्वाहा॒ सोमा॑य॒ स्वाहा॑ सवि॒त्रे स्वाहा॑
 सर॑स्वत्यै॒ स्वाहा॑ पू॒ष्णे स्वाहा॑ बृह॒स्पत॑ये॒ स्वाहेन्द्रा॑य॒ स्वाहा॑
 घोषा॑य॒ स्वाहा॑ श्लोका॑य॒ स्वाहाꣳशा॑य॒ स्वाहा॑ भ॒गाय॑ स्वाहा॒
 क्षे॒त्रस्य॑ प॒तये॒ स्वाहा॑ पृथि॒व्यै स्वाहाꣳन्तरि॑क्षाय॒ स्वाहा॑ दि॒वे
 स्वाहा॑ सू॒र्याय॑ स्वाहा॑ च॒न्द्रम॑से॒ स्वाहा॑ नक्ष॑त्रेभ्यः॒ स्वाहाꣳद्भ्यः॑
 स्वाहो॑ष॒धीभ्यः॑ स्वाहा॒ वन॑स्पति॒भ्यः स्वाहा॑ च॒राच॑रेभ्यः॒ स्वाहा॑
 परि॑प्लुवेभ्यः॒ स्वाहा॑ स॒रीसृ॑पेभ्यः॒ स्वाहा॑॥ (२६)

सोमस्य त्विषिरसि तवैव मे त्विषिर्भूयादमृतमसि मृत्योर्मा
पाहि दिद्योन्मा पाह्यवैष्टा दन्दशूका निरस्तं नमुचेः शिरः॥ सोमो
राजा वरुणो देवा धर्मसुवश्च ये। ते ते वाचः सुवन्तां ते ते प्राणः
सुवन्तां ते ते चक्षुः सुवन्तां ते ते श्रोत्रः सुवन्ताः सोमस्य त्वा
द्युम्नेनाभिषिञ्चाम्यग्ने- (२७)

स्तेजसा सूर्यस्य वर्चसेन्द्रस्येन्द्रियेण मित्रावरुणयोर्वीर्येण
मरुतामोजसा क्षत्राणां क्षत्रपतिरस्यति दिवस्पाहि समाववृत्रन्नधरा-
गुदीचीरहि बुध्नियमनु सञ्चरन्तीस्ताः पर्वतस्य वृषभस्य पृष्ठे
नावञ्चरन्ति स्वसिच इयानाः॥ रुद्र यत्ते क्रयी परं नाम तस्मै
हुतमसि यमेष्टमसि। प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा जातानि
परि ता बभूव। यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयः स्याम
पतयो रयीणाम्॥ (२८)

अग्नेस्तैकादश च॥ [१४]

इन्द्रस्य वज्रोऽसि वार्त्रघ्नस्त्वयाऽयं वृत्रं वध्यान्मित्रावरुण-
योस्त्वा प्रशास्त्रोः प्रशिषा युनज्मि यज्ञस्य योगेन विष्णोः क्रमोऽसि
विष्णोः क्रान्तमसि विष्णोर्विक्रान्तमसि मरुतां प्रसवे जेषमाप्तं मनः
समहमिन्द्रियेण वीर्येण पशूनां मन्युरसि तवैव मे मन्युर्भूयान्नमो
मात्रे पृथिव्यै माऽहं मात्रं पृथिवीं हिंसिषं मा (२९)

मां माता पृथिवी हि॑सीदियदस्यायुरस्यायुर्मै धेह्यूर्गस्यूजं
 मे धेहि युङ्क्षसि॑ वर्चोऽसि॑ वर्चो मयि॑ धेह्यग्रये॑ गृहपतये॑ स्वाहा
 सोमाय॑ वनस्पतये॑ स्वाहेन्द्रस्य॑ बलाय॑ स्वाहा मरुतामोजसे॑
 स्वाहा हु॑सः शुचिषद्वसुरन्तरिक्षसद्धोता वेदिषदतिथिर्दुरोणसत्।
 नृषद्वरसदृतसद्धोमसदजा गोजा ऋतजा अद्रिजा ऋतं
 बृहत्॥ (३०)

हि॑सिपुं मर्तजास्त्रीणि च॥ [१५]

मित्रोऽसि॑ वरुणोऽसि॑ समहं विश्वे॑र्देवैः क्षत्रस्य॑ नाभिरसि॑
 क्षत्रस्य॑ योनिरसि॑ स्योनामा सीद॑ सुषदामा सीद॑ मा त्वां
 हि॑सीन्मा मां हि॑सीन्निषसाद धृतव्र॑तो वरुणः पस्त्या॑ स्वा
 साम्रा॑ज्याय सुक्रतुर्ब्रह्मा(३)न् त्व॑ राजन् ब्रह्माऽसि॑ सविता-
 ऽसि॑ सत्यस॑वो ब्रह्मा(३)न् त्व॑ राजन् ब्रह्माऽसीन्द्रोऽसि॑
 सत्यो॑जा (३१)

ब्रह्मा(३)न् त्व॑ राजन् ब्रह्माऽसि॑ मित्रोऽसि॑ सुशेवो
 ब्रह्मा(३)न् त्व॑ राजन् ब्रह्माऽसि॑ वरुणोऽसि॑ सत्यध॑र्मेन्द्रस्य॑
 वज्रोऽसि॑ वार्त्रघ्न॑स्तेन॑ मे रध्य॑ दिशोऽभ्य॑य॑ राजाऽभू॑त्सुश्लोकाँ(४)
 सुम॑ङ्गलाँ(४) सत्य॑राजा(३)न्। अ॒पां न॒त्रे स्वा॒होर्जो न॒त्रे
 स्वाहा॑ऽग्रये॑ गृहपतये॑ स्वाहा॑॥ (३२)

सत्यो॑जाँश्चत्वारि॑शच्च॥ [१६]

आग्नेयमष्टाकपालं निर्वपति हिरण्यं दक्षिणा सारस्वतं चरुं
 वथ्सतुरी दक्षिणा सावित्रं द्वादशकपालमुपध्वस्तो दक्षिणा पौष्णं
 चरुं श्यामो दक्षिणा बारहस्पत्यं चरुं शितिपृष्ठो दक्षिणैन्द्रमेका-
 दशकपालमृषभो दक्षिणा वारुणं दशकपालं महानिरष्टो दक्षिणा
 सौम्यं चरुं बभ्रुर्दक्षिणा त्वाष्ट्रमष्टाकपालं शुण्ठो दक्षिणा वैष्णवं
 त्रिकपालं वामनो दक्षिणा॥ (३३)

आग्नेयं द्विचत्वारिंशत्॥ [१७]

सद्यो दीक्षयन्ति सद्यः सोमं क्रीणन्ति पुण्डरिस्रजां प्र
 यच्छति दशभिर्वथ्सतुरैः सोमं क्रीणाति दशपेयो भवति शतं
 ब्राह्मणाः पिबन्ति सप्तदशं स्तोत्रं भवति प्राकाशावध्वर्यवे
 ददाति स्रजमुद्गात्रे रुक्मं होत्रेऽश्वं प्रस्तोतृप्रतिहर्तृभ्यां द्वादश
 पष्ठौहीर्ब्रह्मणे वशां मैत्रावरुणायर्षभं ब्राह्मणाच्छसिने वासंसी
 नेष्टापोतृभ्यां स्थूरिं यवाचितमच्छावाकायानुद्वाहमग्नीधे भार्गवो
 होता भवति श्रायन्तीयं ब्रह्मसामं भवति वारवन्तीयमग्निष्टोमसामं
 सारस्वतीरपो गृह्णाति॥ (३४)

वारवन्तीयं चत्वारिं च॥ [१८]

आग्नेयमष्टाकपालं निर्वपति हिरण्यं दक्षिणैन्द्रमेकादश-
 कपालमृषभो दक्षिणा वैश्वदेवं चरुं पिशङ्गी पष्ठौही दक्षिणा
 मैत्रावरुणीमामिक्षां वशा दक्षिणा बारहस्पत्यं चरुं शितिपृष्ठो

दक्षिणाऽऽदित्यां मल्हां गर्भिणीमा लभते मारुतीं पृश्निं
 पष्ठौहीमश्विभ्यां पूष्णे पुरोडाशं द्वादशकपालं निर्वपति सरस्वते
 सत्यवाचे चरुः सवित्रे सत्यप्रसवाय पुरोडाशं द्वादशकपालं
 तिसृधन्वः शुष्कदृतिर्दक्षिणा॥ (३५)

आग्नेयः सप्तचत्वारिंशत्॥ [१९]

आग्नेयमष्टाकपालं निर्वपति सौम्यं चरुः सावित्रं द्वादश-
 कपालं बारहस्पत्यं चरुं त्वाष्ट्रमष्टाकपालं वैश्वानरं द्वादशकपालं
 दक्षिणो रथवाहनवाहो दक्षिणा सारस्वतं चरुं निर्वपति पौष्णं चरुं
 मैत्रं चरुं वारुणं चरुं क्षैत्रपत्यं चरुमादित्यं चरुमुत्तरो रथवाहनवाहो
 दक्षिणा॥ (३६)

आग्नेयं चतुस्त्रिंशत्॥ [२०]

स्वाद्धीं त्वां स्वादुनां तीव्रां तीव्रेणामृताममृतेन सृजामि
 सः सोमेन सोमोऽस्यश्विभ्यां पच्यस्व सरस्वत्यै पच्यस्वेन्द्राय
 सुत्राम्णे पच्यस्व पुनातु ते परिस्रुतः सोमः सूर्यस्य दुहिता।
 वारेण शश्वता तनां॥ वायुः पूतः पवित्रेण प्रत्यङ्मुखो सोमो अतिद्रुतः।
 इन्द्रस्य युज्यः सखा॥ कुविदङ्ग यवमन्तो यवं चिद्यथा दान्त्यनुपूर्वं
 वियूयं इहेहैषां कृणुत भोजनानि ये बर्हिषो नमोवृक्तिं न जग्मुः॥
 आश्विनं धूम्रमा लभते सारस्वतं मेषमैन्द्रमृषभमैन्द्रमेकादशकपालं

निर्वपति सावित्रं द्वादशकपालं वारुणं दशकपालं९ सोमप्रतीकाः
पितरस्तृष्णुतु वडंबा दक्षिणा॥ (३७)

भोजनानि षड्विंशतिश्च॥

[२१]

अग्नाविष्णू महि तद्वा महित्वं वीतं घृतस्य गुह्यानि नाम।
दमेदमे सप्त रत्ना दधाना प्रति वां जिह्वा घृतमा चरण्येत्॥
अग्नाविष्णू महि धाम प्रियं वा वीथो घृतस्य गुह्या जुषाणा।
दमेदमे सुष्टुतीर्वावृधाना प्रति वां जिह्वा घृतमुच्चरण्येत्॥ प्र णो देवी
सरस्वती वाजेभिर्वाजिनीवती। धीनामवित्र्यवतु। आ नो दिवो
बृहतः (३८)

पर्वतादा सरस्वती यजता गन्तु यज्ञम्। हव देवी जुजुषाणा
घृताचीं शग्मां नो वाचमुशती शृणोतु॥ बृहस्पते जुषस्व नो हव्यानि
विश्वदेव्य। रास्व रत्नानि दाशुषे॥ एवा पित्रे विश्वदेवाय वृष्णे
यज्ञैर्विधेम नमसा हविर्भिः। बृहस्पते सुप्रजा वीरवन्तो वयं
स्याम पतयो रयीणाम्॥ बृहस्पते अति यदर्यो अर्हाद्भुमद्विभाति
ऋतुमञ्जनेषु। यद्दीदयच्छवस- (३९)

-तर्तप्रजात तदस्मासु द्रविणं धेहि चित्रम्॥ आ नो मित्रावरुणा
घृतैर्गव्यूतिमुक्षतम्। मध्वा रजांसि सुक्रतू॥ प्र बाहवांसि सिसृतं
जीवसे न आ नो गव्यूतिमुक्षतं घृतेन। आ नो जने श्रवयतं
युवाना श्रुतं मे मित्रावरुणा हवेमा॥ अग्निं वः पूर्य गिरा देवमीडे

वसूनाम्। सपर्यन्तः पुरुप्रियं मित्रं न क्षेत्रसाधंसम्॥ मक्षू देववतो
रथः (४०)

शूरो वा पृथ्सु कासु चित्। देवानां य इन्मनो यजमान
इयक्षत्यभीदयज्वनो भुवत्॥ न यजमान रिष्यसि न सुन्वान न
देवयो॥ असदत्र सुवीर्यमुत त्यदाश्वश्चियम्॥ नकिष्टं कर्मणा नशत्र
प्र योषत्र योषति॥ उप क्षरन्ति सिन्धवो मयोभुव ईजानं च
यक्ष्यमाणं च धेनवः। पृणन्तं च पपुंरिं च (४१)

श्रवस्यवो घृतस्य धारा उप यन्ति विश्वतः॥ सोमारुद्रा वि वृहतं
विषूचीममीवा या नो गयमाविवेश। आरे बाधेथां निर्ऋतिं पराचैः
कृतं चिदेनः प्रमुमुक्तमस्मत्॥ सोमारुद्रा युवमेतान्यस्मे विश्वा
तनूषु भेषजानि धत्तम्। अव स्यतं मुञ्चतं यत्रो अस्ति तनूषु बद्धं
कृतमेनो अस्मत्॥ सोमापूषणा जनना रयीणां जनना दिवो जनना
पृथिव्याः। जातौ विश्वस्य भुवनस्य गोपौ देवा अकृण्वन्नमृतस्य
नाभिम्॥ इमौ देवौ जायमानौ जुषन्तेमौ तमांसि गूहतामजुष्टा।
आभ्यामिन्द्रः पक्वमामास्वन्तः सोमापूषभ्यां जनदुस्त्रियांसु॥ (४२)

वृहतः शवसा रथः पपुंरिं च दिवो जनना पञ्चविंशतिश्च॥ [२२]

This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>